

CIJFERS UIT DE REGISTRATIE VAN BEROEPEN IN DE EERSTELIJNSGEZOND-
HEIDSZORG 1988

STATISTISCHE GEGEVENS PER 1 JANUARI 1988 OVER HUISARTSEN EN VERLOS-
KUNDIGEN EN STATISTISCHE GEGEVENS PER 1 JANUARI 1987 OVER FYSIOTHE-
RAPEUTEN

F. van Dam
L. Hingstman
December 1988

Nederlands instituut voor onderzoek van de eerstelijnsgezondheids-
zorg
Postbus 1568 - 3500 BN Utrecht - tel: 030-319946

De publikatiereeks 'Cijfers uit de registratie van beroepen in de eerstelijnsgezondheidszorg' verzorgt jaarlijks een overzicht van de meest recente gegevens uit het NIVEL-registratiesysteem van beroepsbeoefenaren in de eerstelijnsgezondheidszorg. Daarnaast worden rapporten gepubliceerd in de serie 'Studies uit de registratie van beroepen in de eerstelijnsgezondheidszorg', waarin verslag wordt gedaan van onderzoek naar opbouw, spreiding en dichtheid van verschillende beroepsbeoefenaren binnen de eerstelijnsgezondheidszorg.

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Statistische

Statistische gegevens per ... over huisartsen, adspirant-huisartsen, verloskundigen en statistische gegevens per ... over fysiotherapeuten / Nederlands Instituut voor Onderzoek van de Eerstelijnsgezondheidszorg. - 1 jan. 1986 - ... - Utrecht: Nederlands Instituut voor Onderzoek van de Eerstelijnsgezondheidszorg. - (Cijfers uit de registratie van beroepen in de eerstelijnsgezondheidszorg)
Verschijnt jaarlijks.

Gegevens per 1 januari 1988 en per 1 januari 1987 / F. van Dam, L. Hingstman - Tab., fig.

ISBN 90-6905-081-1

SISO 601.51 UDC 31:614.2(492)

Trefw.: eerstelijnsgezondheidszorg; Nederland; statistieken

Researchassistentie	: M. Boschman
Typewerk	: M. van Geelkerken-van Wijk
Vormgeving en lay-out	: M. Cornelius

INHOUD	pag.
1. INLEIDING	5
2. LIJST VAN TABELLEN	8
3. LIJST VAN FIGUREN	15
4. HUISARTSEN	17
5. ADSPIRANT-HUISARTSEN	45
6. VERLOSKUNDIGEN	55
7. PAS AFGESTUDEERDE VERLOSKUNDIGEN	85
8. FYSIOTHERAPEUTEN IN DE EERSTE LIJN	95
9. PAS AFGESTUDEERDE FYSIOTHERAPEUTEN	125
10. CONTOURENKAARTEN	135
11. LITERATUUR	143

1. INLEIDING

Ieder jaar publiceert het NIVEL een statistisch overzicht van een groot aantal gegevens uit zijn registratie van beroepen in de eerstelijnsgezondheidszorg. Deze gegevens hebben betrekking op huisartsen, adspirant-huisartsen, verloskundigen, pas afgestudeerde verloskundigen en fysiotherapeuten. Dit jaar zullen daarbij tevens enkele gegevens worden gepresenteerd omtrent pas afgestudeerde fysiotherapeuten. Ten aanzien van de fysiotherapeuten moeten we aantekenen dat de hier gepubliceerde cijfers betrekking hebben op peildatum 1 januari 1987. Voor de andere twee beroepsgroepen geldt dat in deze publicatie de cijfers per 1 januari 1988 worden weergegeven.

Van welke gegevensbronnen wordt bij de opstelling van deze publicatie gebruik gemaakt? De cijfers over huisartsen zijn afkomstig uit het registratiesysteem van gevestigde huisartsen dat sinds 1974 op het NIVEL wordt bijgehouden. Van alle in Nederland praktizerende huisartsen worden in deze registratie een groot aantal gegevens bijgehouden. De belangrijkste gegevens zijn: persoonsgegevens, praktijkadres, vestigingswijze, praktijkvorm, functie, en al of niet apotheekhoudend.

Naast de gevestigde huisartsen wordt sinds 1979 op het NIVEL ook een registratiesysteem van adspirant-huisartsen bijgehouden. Onder adspirant-huisartsen verstaan we artsen die de beroepsopleiding aan een van de universitaire instituten voor huisartsgeneeskunde volgen of gevolgd hebben en nog niet als huisarts gevestigd zijn. De gegevens voor deze registratie worden deels verkregen via de Huisarts Registratie Commissie (HRC) en deels via een jaarlijkse enquête onder alle adspirant-huisartsen die de huisartsenopleiding hebben voltooid. Naast een aantal persoonsgegevens wordt een groot aantal gegevens verzameld met betrekking tot het verwerven van een praktijk. De cijfers over verloskundigen zijn afkomstig uit het registratiesysteem van verloskundigen dat het NIVEL per 1 januari 1984 heeft opgezet. De gegevens in dit registratiesysteem gaan terug tot 1970, zodat wij in staat zijn vanaf 1970 cijfers over deze beroepsgroep te publiceren. Naast een aantal persoonsgegevens zijn in het registratiesysteem ook gegevens opgenomen over de functie, vestigingswijze, praktijkvorm, praktijkadres en het werkgebied.

Sinds 1 januari 1986 beschikt het NIVEL ook over een registratiesysteem van pas afgestudeerde verloskundigen. Onder deze groep ver-

loskundigen verstaan we diegenen die de opleiding tot verloskundige hebben voltooid maar nog niet werkzaam zijn in een zelfstandige praktijk. De gegevens worden verkregen via een enquête onder alle verloskundigen die de opleiding hebben voltooid. De gegevens die in dit rapport gepresenteerd worden hebben in de eerste plaats betrekking op alle afgestudeerden uit 1987 en in de tweede plaats op alle afgestudeerden uit 1984, 1985 en 1986 die bij de peiling van 1 januari 1987 te kennen hebben gegeven op zoek te zijn naar een (andere) functie als verloskundige. Naast een aantal persoonsgegevens wordt informatie verzameld over de zoekactiviteiten naar een zelfstandige praktijk.

De gegevens over fysiotherapeuten zijn afkomstig uit het registratiesysteem van in de eerste lijn werkzame fysiotherapeuten dat sinds 1 januari 1985 op het NIVEL wordt bijgehouden. De gegevens van dit registratiesysteem werden (bij voorgaande peilingen) verkregen door een vergelijking van gegevens uit verschillende (bestaande) bronnen, waarvan de belangrijkste zijn: Register Paramedische Beroepen van de Geneeskundige Hoofdinspectie (GHI); Vereniging van Nederlandse Ziekenfondsen (VNZ); Nederlands Genootschap voor Fysiotherapie (NGF); Nederlandse Vereniging van Vrijgevestigde Fysiotherapeuten (NVVF). Bij de peiling van 1 januari 1987 zijn, in aanvulling op bovengenoemde methode, alle in de eerstelijnsgezondheidszorg werkzame fysiotherapeuten middels een enquête benaderd. Naast een aantal persoonsgegevens zijn in het registratiesysteem ook gegevens opgenomen over het praktijkadres, de praktijksamenstelling en het aantal uren dat men als fysiotherapeut werkzaam is.

De gegevens over pas afgestudeerde fysiotherapeuten zijn verkregen uit een enquête, welke per 1 januari 1987 aan alle fysiotherapeuten, afgestudeerd in 1985 en 1986, werd toegestuurd. In deze enquête werden naast persoonsgegevens, gegevens verzameld omtrent de huidige werkzaamheden, zoals de functie en het aantal dagdelen werkzaam, en de eventuele zoekactiviteiten naar een (andere) functie als fysiotherapeut.

Hoewel in deze publikatie, zoals voorheen, gesproken wordt over de peildatum 1 januari 1988 is in feite geteld per 31 december 1987 (voor fysiotherapeuten dus 31 december 1986). Deze datum wordt namelijk ook aangehouden in het registratiesysteem van gezondheidscentra dat eveneens op het NIVEL wordt bijgehouden.

Gezien de opzet van bovengenoemde registratiesystemen, kunnen in het licht van achteraf nog uitgevoerde correcties en toevoegingen, reeds

gepubliceerde cijfers bijgesteld worden. De gegevensbestanden worden dus niet bevroren, hetgeen betekent dat er kleine verschillen kunnen optreden met eerder gepubliceerde statistische overzichten in deze reeks.

In dit rapport worden achtereenvolgens gepresenteerd: statistische overzichten betreffende huisartsen (hoofdstuk 4), adspirant-huisartsen (hoofdstuk 5), verloskundigen (hoofdstuk 6), pas afgestudeerde verloskundigen (hoofdstuk 7), fysiotherapeuten (hoofdstuk 8) en pas afgestudeerde fysiotherapeuten (hoofdstuk 9).

A. HUISARTSEN

☐	Tabel 1: Aantal zelfstandig gevestigde huisartsen en assistent-huisartsen, naar geslacht vanaf 1970	25
☐	Tabel 2: Aantal nieuw zelfstandig gevestigde huisartsen en het aantal zelfstandig gevestigde huisartsen dat een praktijk heeft neergelegd, naar geslacht vanaf 1970	26
☐	Tabel 3: Leeftijdsverdeling van nieuw zelfstandig gevestigde huisartsen en van huisartsen die de praktijk hebben neergelegd (1987)	27
	Tabel 4: Vestigingswijze van nieuw zelfstandig gevestigde huisartsen vanaf 1970	28
☐	Tabel 5: Praktijkvorm van nieuw zelfstandig gevestigde huisartsen vanaf 1970	29
	Tabel 6: Reden van praktijkbeëindiging van zelfstandig gevestigde huisartsen vanaf 1970	30
☐	Tabel 7: De nieuwe functie van de sinds 1970 vertrokken huisartsen	30
	Tabel 8: Leeftijdsverdeling van zelfstandig gevestigde huisartsen naar geslacht (1988)	31
	Tabel 9: Leeftijdsverdeling van assistent-huisartsen naar geslacht (1988)	32
☐	Tabel 10: Aantal zelfstandig gevestigde huisartsen naar praktijkvorm vanaf 1970	32
	Tabel 11: Leeftijdsverdeling van zelfstandig gevestigde huisartsen naar praktijkvorm (1988)	33
☐	Tabel 12: Aantal assistent-huisartsen naar praktijkvorm vanaf 1970	33
	Tabel 13: Zelfstandig gevestigde huisartsen naar vestigingsduur in de huidige praktijk (1988)	34
☐	Tabel 14: Aantal apotheekhoudende zelfstandig gevestigde huisartsen vanaf 1970	34
	Tabel 15: Leeftijdsverdeling van apotheekhoudende en niet-apotheekhoudende huisartsen (1988)	35
	Tabel 16: Aantal apotheekhoudende huisartsen naar urbanisatiegraad (1988)	35

	pag.
Tabel 17: Aantal zelfstandig gevestigde huisartsen en assistent-huisartsen naar provincie en geslacht (1988)	36
Tabel 18: Aantal zelfstandig gevestigde huisartsen naar urbanisatiegraad en geslacht (1988)	36
Tabel 19: Aantal assistent-huisartsen naar urbanisatiegraad en geslacht (1988)	37
Tabel 20: Leeftijdsverdeling van zelfstandig gevestigde huisartsen naar urbanisatiegraad (1988)	37
Tabel 21: Aantal zelfstandig gevestigde huisartsen naar praktijkvorm en provincie (1988)	38
Tabel 22: Aantal zelfstandig gevestigde huisartsen naar praktijkvorm en urbanisatiegraad (1988)	39
Tabel 23: Aantal inwoners per huisarts per provincie (1988)	39
Tabel 24: Aantal inwoners per huisarts naar urbanisatiegraad (1988)	40

B. ADSPIRANT-HUISARTSEN

Tabel 25: Aantal studenten dat de huisartsenopleiding volgt, naar universiteit en geslacht (1988)	51
Tabel 26: Gemiddelde wachttijd in maanden, naar jaar waarin de huisartsenopleiding gestart is en naar universiteit, vanaf 1973	51
Tabel 27: Verdeling van de afgestudeerden van de huisartsenopleidingen naar jaar van voltooiing van de opleiding en universiteit vanaf 1974	52
Tabel 28: Aantal praktijkzoekende adspirant-huisartsen naar jaar van afstuderen en geslacht (1988)	52
Tabel 29: Overzicht van de activiteiten van alle afgestudeerden van de huisartsenopleiding vanaf 1984 (1988)	53

C. VERLOSKUNDIGEN

Tabel 30: Aantal praktizerende verloskundigen naar functie vanaf 1970	64
---	----

	Tabel 31: Aantal nieuw gevestigde verloskundigen (eigen praktijk) en het aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen dat de praktijk heeft neergelegd vanaf 1970	65
	Tabel 32: Leeftijdsverdeling van verloskundigen die in 1987 met een zelfstandige praktijk zijn begonnen of die in 1987 hun praktijk hebben neergelegd	66
☐	Tabel 33: Vestigingswijze van zich zelfstandig vestigende verloskundigen vanaf 1970	66
	Tabel 34: Praktijkvorm van zich zelfstandig vestigende verloskundigen vanaf 1970	67
☐	Tabel 35: Reden van praktijkbeëindiging van zelfstandig gevestigde verloskundigen vanaf 1970	68
	Tabel 36: Leeftijdsverdeling van alle praktizerende verloskundigen naar geslacht (1988)	69
☐	Tabel 37: Leeftijdsverdeling van praktizerende verloskundigen naar functie (1988)	70
	Tabel 38: Aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen (in eigen praktijk) naar praktijkvorm vanaf 1970	71
☐	Tabel 39: Leeftijdsverdeling van zelfstandig gevestigde verloskundigen naar praktijkvorm (1988)	72
	Tabel 40: Vestigingsduur van zelfstandig gevestigde verloskundigen naar praktijkvorm (1988)	73
☐	Tabel 41: Aantal praktizerende verloskundigen naar functie en plaats van opleiding (1988)	73
	Tabel 42: Aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen naar praktijkvorm en plaats van opleiding (1988)	73
☐	Tabel 43: Aantal verloskundigenpraktijken naar praktijkvorm vanaf 1980	74
	Tabel 44: Aantal assistenten naar praktijkvorm (1988)	75
	Tabel 45: Aantal praktizerende verloskundigen al of niet lid van de NOV naar functie (1988)	75
☐	Tabel 46: Aantal halve dagen dat klinisch werkzame verloskundigen werkzaam zijn (1988)	75
	Tabel 47: Aantal praktizerende verloskundigen naar provincie en functie (1988)	76
	Tabel 48: Aantal praktizerende verloskundigen naar urbanisatiegraad en functie (1988)	76

	pag.
Tabel 49: Aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen naar provincie en praktijkvorm (1988)	78
Tabel 50: Aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen naar urbanisatiegraad en praktijkvorm (1988)	78
Tabel 51: Aantal praktizerende verloskundigen naar provincie van vestiging en plaats van opleiding (1988)	79
Tabel 52: Aantal inwoners per verloskundige per provincie (1988)	80
Tabel 53: Aantal inwoners per verloskundige naar urbanisatiegraad (1988)	80
Tabel 54: Aantal vrouwen in de vruchtbare leeftijd per verloskundige per provincie (1988)	81
Tabel 55: Aantal vrouwen in de vruchtbare leeftijd per verloskundige naar urbanisatiegraad (1988)	81

D. PAS AFGESTUDEERDE VERLOSKUNDIGEN

Tabel 56: Vanaf 1984 afgestudeerde verloskundigen naar jaar van voltooiing van de opleiding (of gelijkstelling) en plaats van opleiding	90
Tabel 57: Werkzaamheden van verloskundigen, afgestudeerd vanaf 1984 (1988)	90
Tabel 58: Werkzaamheden van verloskundigen, afgestudeerd vanaf 1984, naar plaats van opleiding en jaar van afstuderen (1988)	91
Tabel 59: Verloskundigen al dan niet op zoek naar een (andere) functie als verloskundige, naar jaar van afstuderen (1988)	92
Tabel 60: Aantal verloskundigen op zoek naar een (andere) functie als verloskundige, naar jaar van afstuderen en werkzaamheden (1988)	92
Tabel 61: Gewenste functie van verloskundigen, afgestudeerd vanaf 1984, die op 1 januari 1988 op zoek zijn naar een (andere) functie als verloskundige, naar werkzaamheden (1988)	93
Tabel 62: Voorkeuren ten aanzien van de praktijkvorm van de vanaf 1984 afgestudeerde verloskundigen, die op zoek zijn naar een eigen praktijk (1988)	93

	pag.
Tabel 63: Wijze van zoeken van verloskundigen, afgestudeerd vanaf 1984, op zoek naar een (andere) functie (1988)	94
Tabel 64: Werkzaamheden van verloskundigen, afgestudeerd vanaf 1984, naar het aantal jaren van bezit van diploma of gelijkstelling	94

E. FYSIOTHERAPEUTEN IN DE EERSTE LIJN

Tabel 65: Aantal fysiotherapeuten en heilgymnasten/masseurs werkzaam in de eerste lijn, naar geslacht vanaf 1985	106
Tabel 66: Aantal in de eerste lijn werkzame fysiotherapeuten en heilgymnasten/masseurs met en zonder een overeenkomst met een ziekenfonds, naar geslacht (1987)	107
Tabel 67: Aantal jaren dat in de eerste lijn werkzame fysiotherapeuten en heilgymnasten/masseurs in het bezit zijn van hun diploma (1987)	108
Tabel 68: Aantal fysiotherapeuten en heilgymnasten/masseurs, naar aantal functies als fysiotherapeut in de eerste lijn (1987)	109
Tabel 69: Aantal in de eerste lijn werkzame fysiotherapeuten en heilgymnasten/masseurs naar aard van de functie en geslacht (1987)	109
Tabel 70: Aantal in de eerste lijn werkzame fysiotherapeuten met en zonder een overeenkomst met een ziekenfonds, naar aard van de functie (1987)	110
Tabel 71: Relatief aantal fysiotherapeuten naar aantal dagdelen dat men per week werkzaam is, naar functie en geslacht (1987)	111
Tabel 72: Leeftijdverdeling van in de eerste lijn werkzame fysiotherapeuten naar geslacht (1987)	112
Tabel 73: Leeftijdverdeling van in de eerste lijn werkzame heilgymnasten/masseurs naar geslacht (1987)	113
Tabel 74: Leeftijdverdeling van alle fysiotherapeuten werkzaam in de eerste lijn, naar aard van de functie (1987)	113

	pag.
Tabel 75: Leeftijdsverdeling van alle fysiotherapeuten werkzaam in de eerste lijn, naar het al of niet hebben van een overeenkomst met een ziekenfonds (1987)	114
Tabel 76: Aantal fysiotherapiepraktijken naar het aantal maatschapsleden per praktijk (1987)	115
Tabel 77: Aantal fysiotherapiepraktijken naar praktijkstelling: aantal maatschapsleden en niet-maatschapsleden (1987)	116
Tabel 78: Aantal fysiotherapiepraktijken naar het aantal fysiotherapeuten per praktijk vanaf 1985	116
Tabel 79: Aantal fysiotherapiepraktijken naar het aantal fysiotherapeuten per praktijk en het aantal praktijkadressen (1987)	117
Tabel 80: Aantal fysiotherapiepraktijken naar het aantal stagiaires per praktijk en het aantal fysiotherapeuten per praktijk (1987)	117
Tabel 81: Aantal in de eerste lijn werkzame fysiotherapeuten per provincie naar belangrijkste functie (1987)	118
Tabel 82: Aantal in de eerste lijn werkzame fysiotherapeuten naar belangrijkste functie en urbanisatiegraad (1987)	118
Tabel 83: Aantal fysiotherapiepraktijken naar praktijkomvang en provincie (1987)	119
Tabel 84: Gemiddeld aantal fysiotherapeuten per praktijk, naar provincie, vanaf 1986	119
Tabel 85: Aantal fysiotherapiepraktijken naar praktijkomvang en urbanisatiegraad (1987)	120
Tabel 86: Gemiddeld aantal fysiotherapeuten per praktijk naar urbanisatiegraad vanaf 1986	120
Tabel 87: Aantal fysiotherapiepraktijken naar aantal maatschapsleden per praktijk en provincie (1987)	121
Tabel 88: Aantal fysiotherapiepraktijken naar aantal maatschapsleden per praktijk en urbanisatiegraad (1987)	121
Tabel 89: Aantal inwoners per full-time equivalent fysiotherapeut per provincie (1987)	122
Tabel 90: Aantal inwoners per full-time equivalent fysiotherapeut naar urbanisatiegraad (1987)	122

F. PAS AFGESTUDEERDE FYSIOTHERAPEUTEN

	Tabel 91: Aantal fysiotherapeuten (afgestudeerd in 1985 en 1986) al of niet werkzaam als fysiotherapeut, naar jaar van afstuderen en geslacht (1987)	130
☐	Tabel 92: Aantal functies die fysiotherapeuten (afgestudeerd in 1985 en 1986) uitoefenen, naar jaar van afstuderen (1987)	130
	Tabel 93: Werkzaamheden van fysiotherapeuten (afgestudeerd in 1985 en 1986) naar jaar van afstuderen en geslacht (1987)	131
☐	Tabel 94: Omvang van de werkzaamheden van fysiotherapeuten (afgestudeerd in 1985 en 1986) naar jaar van afstuderen en geslacht (1987)	132
☐	Tabel 95: Landen waarin in het buitenland werkzame fysiotherapeuten (afgestudeerd in 1985 en 1986) werkzaam zijn naar jaar van afstuderen (1987)	132
☐	Tabel 96: Bezigheden van fysiotherapeuten (afgestudeerd in 1985 en 1986) die niet als fysiotherapeut werkzaam zijn, naar jaar van afstuderen en geslacht (1987)	133

3. LIJST VAN FIGUREN

pag.

A. HUISARTSEN

Figuur 1: Verloop van het aantal zelfstandig gevestigde huisartsen vanaf 1970	25
Figuur 2: Verloop van het aantal zelfstandig gevestigde huisartsen en assistent-huisartsen naar geslacht vanaf 1980	26
Figuur 3: Vestiging en vertrek van zelfstandig gevestigde huisartsen vanaf 1980	27
Figuur 4: Leeftijdsopbouw van zelfstandig gevestigde huisartsen (1988)	31
Figuur 5: Leeftijdsopbouw van zelfstandig gevestigde huisartsen naar urbanisatiegraad (1988)	48
Figuur 6: Huisartsendichtheid per WGR-subregio (1988)	41
Figuur 7: Huisartsendichtheid per PHV (1988)	42
Figuur 8: Huisartsendichtheid per EGG (1988)	43

B. VERLOSKUNDIGEN

Figuur 9: Vestiging en vertrek van zelfstandig gevestigde verloskundigen vanaf 1970	65
Figuur 10: Leeftijdsopbouw van verloskundigen met een eigen praktijk en klinisch werkzame verloskundigen (1988)	70
Figuur 11: Leeftijdsopbouw van zelfstandig gevestigde verloskundigen naar praktijkvorm (1988)	72
Figuur 12: Relatief aantal verloskundigen met eigen praktijk naar praktijkvorm en urbanisatiegraad (1988)	77
Figuur 13: Verloskundigendichtheid per WGR-subregio (1988)	82
Figuur 14: Verloskundigendichtheid per EGG (1988)	83

C. FYSIOTHERAPEUTEN IN DE EERSTE LIJN

Figuur 15: In de eerste lijn werkzame fysiotherapeuten en heilgymnasten/masseurs naar geslacht (1987)	106
---	-----

	Figuur 16: In de eerste lijn werkzame fysiotherapeuten en heilgymnasten met en zonder een overeenkomst met een ziekenfonds (1987)	107
	Figuur 17: Leeftijdsopbouw van in de eerste lijn werkzame fysiotherapeuten (1987)	112
☐	Figuur 18: Leeftijdsopbouw van alle fysiotherapeuten werkzaam in de eerste lijn naar het al of niet hebben van een overeenkomst met een ziekenfonds (1987)	114
	Figuur 19: Fysiotherapeutendichtheid per WGR-subregio (1987)	123
☐	Figuur 20: Fysiotherapeutendichtheid per EGG (1987)	124

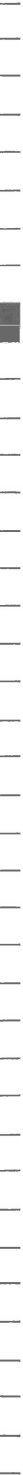
D. PAS AFGESTUDEERDE FYSIOTHERAPEUTEN

☐	Figuur 21: Werkzaamheden van fysiotherapeuten, afgestudeerd in 1985 en 1986, naar jaar van afstuderen (1987)	133
--------------------------	--	-----

E. CONTOURENKAARTEN

☐	Figuur 22: Contourenkaart van de WGR-subregio's (1988)	136
	Figuur 23: Contourenkaart van Plaatselijke Huisartsen Verenigingen (1988)	138
☐	Figuur 24: Contourenkaart van Economische Geografische Gebieden (1988)	140

4. HUISARTSEN

HUISARTSEN

Op 1 januari 1988 zijn er 6275 zelfstandig gevestigde huisartsen in Nederland (tabel 1). Het aantal zelfstandig gevestigde huisartsen is in 1987 met 69 toegenomen. De groei bedroeg 1,1% en is gelijk aan die van 1986; in 1985 bedroeg de groei nog 4,0%. De oorzaak voor dit verschil ligt bij het per februari 1986 in werking getreden wettelijk vestigingsbeleid. De groei is sindsdien een stuk lager dan daarvoor.

Van de zelfstandig gevestigde huisartsen is 10,2% vrouw (tabel 1). Dit aandeel stijgt slechts langzaam. Het aantal vrouwelijke huisartsen is in 1987 niettemin met 7,4% toegenomen. De groei bij de mannen bedroeg slechts 0,4%.

Het aantal assistent-huisartsen is in 1987 sterk toegenomen (met 11,9%), en was met 349 assistenten nog nooit zo hoog. Het percentage vrouwen onder de assistent-huisartsen bedraagt 57,6%, en is ietwat afgenomen in vergelijking met het percentage van voorgaande jaren (rond de 61%). Het aantal mannelijke assistent-huisartsen is in 1987 met 22,3% gestegen; de toename bij de vrouwen bedroeg daarentegen 'slechts' 5,2%.

VESTIGING EN VERTREK

Uit de vestigingscijfers in tabel 2 blijkt duidelijk de invloed van het eerder genoemde vestigingsbeleid. Het aantal zich zelfstandig vestigende huisartsen bedroeg 200 in 1987, en is daarmee vrijwel gelijk aan het cijfer van 1986, het jaar waarin het vestigingsbeleid in werking trad. In vergelijking met de jaren daarvoor liggen deze cijfers aldus aanzienlijk lager en hiermee lijkt het vestigingsbeleid haar vruchten af te werpen.

Van de huisartsen die zich in 1987 zelfstandig hebben gevestigd was 30% van het vrouwelijk geslacht. Dit waren er, relatief gezien, iets meer dan in 1986. Dat het vestigingsbeleid van invloed is op de man-vrouw-verdeling binnen de groep vestigers, kunnen we echter niet stellen; veel is er niet veranderd.

Uit tabel 3 valt op te maken dat driekwart van de vestigers jonger is dan 35 jaar.

In 1987 hebben 131 huisartsen hun praktijk neergelegd. Ook dit aantal is vrijwel gelijk aan dat van 1986 maar aanmerkelijk lager dan

in de jaren daarvoor. Het vestigingssaldo over 1987 komt hiermee op 69 te liggen.

Door het wettelijk vestigingsbesluit vinden er geen niet-gesteunde vrije vestigingen meer plaats (tabel 4). Het aantal gesteunde vrije vestigingen is in 1987 verdubbeld; het aantal overnames bleef gelijk. De groei in het aantal gesteunde vrije vestigingen ging ten koste van het aantal associaties. Toch is het aandeel associaties (54%) nog hoger dan in de jaren vóór 1986. De associatie blijft daarmee de belangrijkste vestigingswijze.

De meeste huisartsen (43%) begonnen in 1987 in een duopraktijk (tabel 5); dit aandeel is iets toegenomen. Ook het aantal zich in een solopraktijk vestigende huisartsen nam iets toe (nu 38,5%). Deze toenames gingen ten koste van het percentage huisartsen dat zich in een groepspraktijk vestigde; de 12,2% van 1986 was duidelijk een uitschieter. Het cijfer van 1987 (5,0%) is weer op het niveau van vóór 1986. Het aandeel zich in een gezondheidscentrum vestigende huisartsen nam een fractie toe en ligt nu op 13,5%.

Voor driekwart van de 131 huisartsen die in 1987 de praktijk hebben neergelegd geldt als reden het natuurlijk verloop. Dit percentage ligt hoger dan in 1986 (tabel 6). Van de 37 huisartsen die in 1987 de praktijk hebben ingewisseld voor een andere functie in de gezondheidszorg, heeft 38% nu een sociaal-geneeskundig beroep, hetgeen in vergelijking tot voorgaande jaren een sterke daling van dit aandeel betekende (tabel 7).

LEEFTIJD, PRAKTIJKVORM, VESTIGINGSDUUR EN APOTHEEKHOUDEND

Het percentage huisartsen, dat jonger is dan 35 jaar, is opnieuw gedaald; het betreft nu 37,4% van de vrouwelijke en 13,0% van de mannelijke huisartsen (tabel 8). Deze percentages dalen sinds 1985. Het percentage huisartsen ouder dan 60 jaar is iets toegenomen en ligt nu op 9,0%.

Ook de leeftijdsverdeling van de assistent-huisartsen (tabel 9) kent een verschil tussen mannen en vrouwen: 43,8% van de vrouwelijke assistent-huisartsen is 35 jaar of ouder, bij de mannen ligt dit percentage een stuk lager: 26,4%.

Nog steeds werken de meeste huisartsen (54,5%) in een solopraktijk (tabel 10). Dit percentage neemt elk jaar verder af. De overige praktijkvormen nemen in aantal iets toe.

De solowerkende huisarts is relatief wat ouder dan de huisartsen in de overige praktijkvormen; 21,5% van de huisartsen met een soloprak-

tijk is 55 jaar of ouder. Bij de huisartsen werkzaam in een duo- of een groepspraktijk ligt dit percentage op respectievelijk 12,7% en 14,1%. Nog geen 5% van de huisartsen werkzaam in gezondheidscentra is 55 jaar of ouder (tabel 11).

Ruim 70% van de assistenten werkt in een solopraktijk, relatief wat minder dan vorig jaar (tabel 12); 17,2% van hen werkt in een duo-praktijk en ruim 9% is werkzaam in een gezondheidscentrum. Slechts weinig assistenten werken in een groepspraktijk.

Van de zelfstandig gevestigde huisartsen is 52,2% korter dan 11 jaar gevestigd (tabel 13), 12,3% is reeds langer dan 25 jaar gevestigd. Uit tabel 14 valt op te maken dat ook in 1987 het aantal apotheekhoudende huisartsen verder is afgenomen: 12,2% van de zelfstandig gevestigde huisartsen is apotheekhoudend. Aan het begin van de jaren zeventig lag dit percentage nog boven de 30%. Verder blijkt dat apotheekhoudende huisartsen gemiddeld ouder zijn dan niet-apotheekhoudende huisartsen. Van de apotheekhoudende huisartsen is 36% vijftig jaar of ouder. Bij de niet-apotheekhouders ligt dit percentage op 22,1% (tabel 15). We vinden apotheekhoudende huisartsen grotendeels in het landelijk gebied en het verstedelijkt landelijk gebied (samen 85,4%) (tabel 16). Van alle zelfstandig gevestigde huisartsen in het landelijk gebied is 49,5% apotheekhoudend.

SPREIDING EN DICHTHEID

In tabel 18 valt te zien dat ruim een kwart van de zelfstandig gevestigde huisartsen gevestigd is in de grote steden. Het verschil tussen mannen en vrouwen is hierbij frappant: 36,6% van de vrouwelijke huisartsen is gevestigd in de grote steden, van de mannen is dit 24,6%.

Tabel 20 laat zien dat de huisartsen, gevestigd in de grote steden, relatief iets jonger zijn dan de huisartsen in de overige gebieden. De verschillen worden echter ieder jaar kleiner.

Er bestaan grote regionale verschillen indien we uitsplitsen naar praktijkvorm, zo blijkt uit tabel 21. In de provincie Groningen werkt 68,3% van de huisartsen in een solopraktijk, tegen slechts 35,2% van de huisartsen in Limburg. Flevoland is helemaal een buitenbeentje: 68,2% van de aldaar gevestigde huisartsen is werkzaam in een gezondheidscentrum. Landelijk gezien bedraagt dit 7,5%. De meeste duopraktijken vinden we, relatief gezien, in Limburg en Drenthe, de groepspraktijken zijn relatief het best vertegenwoordigd in Limburg, Noord-Brabant en Utrecht. Splitsen we uit naar praktijk-

vorm en urbanisatiegraad dan zijn de verschillen al een stuk geringer (tabel 22). De meeste solopraktijken vinden we in de grote steden, de meeste duopraktijken in het verstedelijkt landelijk gebied. Groepspraktijken treffen we, relatief gezien, vaak aan in de kleine steden. In de forensengemeenten en in de grote steden treffen we de meeste huisartsen aan die werkzaam zijn in een gezondheidscentrum.

Het gemiddeld aantal inwoners per zelfstandig gevestigde huisarts in Nederland is in 1987 opnieuw gedaald. Deze daling was echter gering: van 2355 tot 2345 inwoners per zelfstandig gevestigde huisarts. De relatieve stijging in het aantal zelfstandig gevestigde huisartsen was in 1987 slechts een fractie groter dan de relatieve toename van de bevolking.

De huisartsendichtheid is niet overal in Nederland gelijk. Het aantal inwoners per zelfstandig gevestigde huisarts is het hoogst in Overijssel (2506) en het laagst in Noord-Holland (2183) (tabel 23). De hoogste huisartsendichtheid vinden we in de grote steden van ons land: 2181 inwoners per zelfstandig gevestigde huisarts. De laagste dichtheid vinden we in de forensengemeenten (tabel 24).

In figuur 6 zijn de verschillen in huisartsendichtheid naar WGR-subregio weergegeven. Te zien valt dat in grote delen van Zuid-Holland en Overijssel de laagste dichtheden worden genoteerd. De hoogste huisartsendichtheid vinden we in Amsterdam, het Gooi, West Friesland, Zuid-West Drenthe, Noord Groningen, Goeree-Overflakkee, het gebied rond Nijmegen en in de Westelijke Mijnstreek.

BEGRIPPEN

Zelfstandig gevestigde huisarts - een huisarts die de algemene praktijk uitoefent voor ziekenfonds en particuliere patiënten en die ziekenfondspatiënten op eigen naam of naam van de maatschap heeft

Assistent-huisarts - een huisarts (niet in opleiding) die voor langere tijd (minimaal half jaar) als assistent in de praktijk van een zelfstandig gevestigde huisarts werkt

Gesteunde-vrije-vestiging - nieuwe vestiging van een huisartspraktijk met instemming en/of steun van (een deel van) de buurt-collega's, in de vorm van overdracht van patiënten, sluiting van omliggende praktijken, aanbieding van waarnemingsmogelijkheden of nevenfuncties

Niet-gesteunde-vrije-vestiging - nieuwe vestiging van een huisartsenpraktijk zonder instemming van buurt-collega's

Overname - vestiging van een huisarts door de voortzetting van een bestaande huisartspraktijk

Associatie - vestiging van een huisarts door het aangaan van een maatschap met een of meer reeds gevestigde huisartsen of door de voortzetting van een bestaande praktijk door twee of meer nieuwe huisartsen in de vorm van een maatschap

Solopraktijk - praktijkvoering door een zelfstandig gevestigde huisarts (al of niet in samenwerking met een assistent-huisarts)

Duopraktijk - praktijkvoering door twee zelfstandig gevestigde huisartsen in maatschap al of niet in een gezamenlijk praktijkgebouw (niet zijnde een gezondheidscentrum)

Groepspraktijk - praktijkvoering door tenminste drie zelfstandig gevestigde huisartsen onder één dak

Gezondheidscentrum - praktijkvoering van tenminste een zelfstandig gevestigde huisarts, een wijkverpleegkundige en een maatschappelijk werkende onder één dak

Apotheekhoudende huisarts - een zelfstandig gevestigde huisarts met een apotheekvergunning

Vestigingsduur - het aantal jaren dat een huisarts gevestigd is in de huidige praktijk

Urbanisatiegraad - typologie van gemeenten waarin de mate van verstedelijking is weergegeven. (Naar: J.J. Harts, 1979)

Landelijk gebied : gebied van gemeenten met een grootste kern van minder dan 5000 inwoners en meer dan 20% van de mannelijke beroepsbevolking werkzaam in de landbouw

Verstedelijkt landelijk gebied : gebied van gemeenten met een grootste woonkern minder dan 30.000 inwoners en meer dan 80% van de mannelijke beroepsbevolking werkzaam in niet-agrarische sector

Forensengemeente : Gemeente met grootste kern minder dan 30.000 inwoners en meer dan 30% van de mannelijke beroepsbevolking forens

Stedelijke gemeenten: Gemeente met bebouwde kom met meer dan 2000 inwoners/km² en een gemiddelde bevolkingsdichtheid van meer dan 500 inwoners/km²; gewoonlijk meer dan 70% van de bevolking in de bebouwde kom. Onderscheiden worden:

1. Kleine steden : gemeenten met minder dan 30.000 inwoners in de bebouwde kom

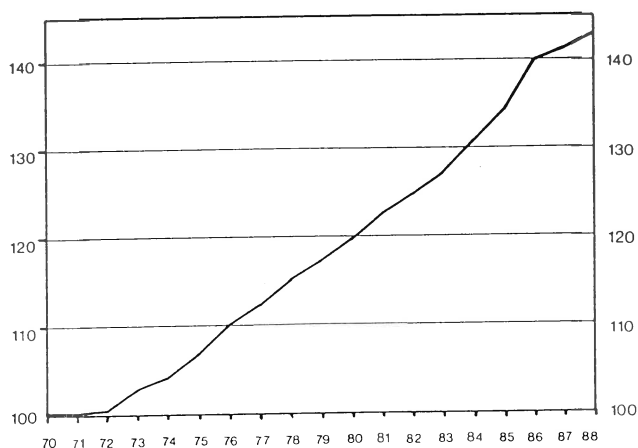
2. Middelgrote steden : gemeenten met tussen 30.000 en 100.000 inwoners in de bebouwde kom

3. Grote steden : gemeenten met meer dan 100.000 inwoners in de bebouwde kom

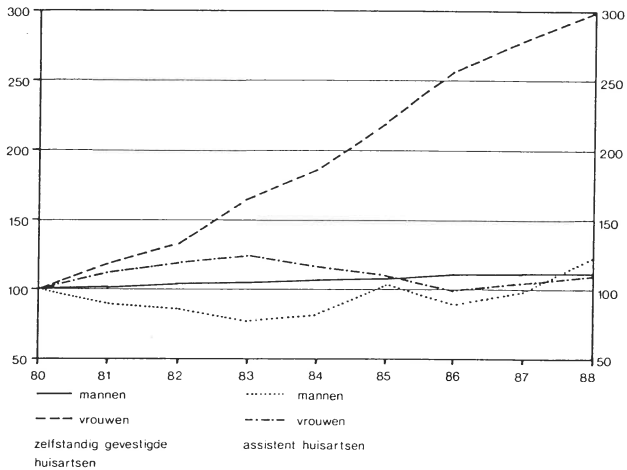
Tabel 1: Aantal zelfstandig gevestigde huisartsen en assistent-huisartsen, naar geslacht vanaf 1970 per 1 januari

	zelfstandig gevestigde huisartsen			assistent-huisartsen			totaal		
	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal
1970	4266	127	4393	9	61	70	4275	188	4463
1971	4264	125	4389	9	63	72	4273	188	4461
1972	4290	122	4412	12	64	76	4302	186	4488
1973	4393	123	4516	17	68	85	4410	191	4601
1974	4438	127	4565	24	71	95	4462	198	4660
1975	4546	139	4685	35	76	111	4581	215	4796
1976	4678	153	4831	48	91	139	4726	244	4970
1977	4771	163	4934	51	108	159	4822	271	5093
1978	4879	178	5057	87	117	204	4966	295	5261
1979	4965	190	5155	95	148	243	5060	338	5398
1980	5036	215	5251	123	182	305	5159	397	5556
1981	5129	254	5383	111	206	317	5240	460	5700
1982	5194	284	5478	107	220	327	5301	504	5805
1983	5269	321	5590	96	226	322	5365	547	5912
1984	5337	400	5737	103	212	315	5440	612	6052
1985	5430	472	5902	127	199	326	5557	671	6228
1986	5588	552	6140	110	181	291	5698	733	6431
1987	5608	598	6206	121	191	312	5729	789	6518
1988	5633	642	6275	148	201	349	5781	843	6624

Figuur 1: Verloop van het aantal zelfstandig gevestigde huisartsen vanaf 1970 (1970=100)

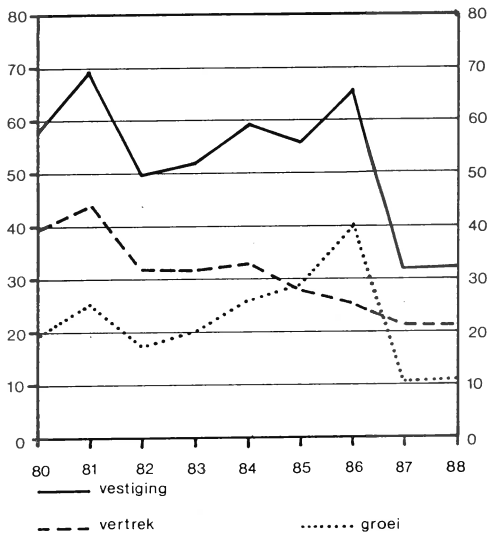
Figuur 2: Verloop van het aantal zelfstandig gevestigde huisartsen en assistent-huisartsen vanaf 1980, naar geslacht (1980=100)

Tabel 2: Aantal nieuw zelfstandig gevestigde huisartsen en het aantal zelfstandig gevestigde huisartsen dat de praktijk heeft neergelegd naar geslacht, vanaf 1970 per 1 januari

	nieuw zelfstandig gevestigde huisartsen			huisartsen die praktijk hebben neergelegd			vestigingssaldo		
	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal
1970	168	8	176	170	10	180	- 2	- 2	- 4
1971	192	5	197	166	8	174	+ 26	- 3	+ 23
1972	287	12	299	184	11	195	+103	+ 1	+104
1973	234	14	248	189	10	199	+ 45	+ 4	+ 49
1974	313	15	328	205	3	208	+108	+12	+120
1975	349	21	370	217	7	224	+132	+14	+146
1976	304	21	325	211	11	222	+ 93	+10	+103
1977	336	27	363	228	12	240	+108	+15	+123
1978	328	18	346	242	6	248	+ 86	+12	+ 98
1979	270	30	300	199	5	204	+ 71	+25	+ 96
1980	312	50	362	219	11	230	+ 93	+39	+132
1981	232	36	268	167	6	173	+ 65	+30	+ 95
1982	238	48	286	163	11	174	+ 75	+37	+112
1983	235	96	331	167	17	184	+ 68	+79	+147
1984	237	86	323	144	14	158	+ 93	+72	+165
1985	294	96	390	136	16	152	+158	+80	+238
1986	144	52	196	124	6	130	+ 20	+46	+ 66
1987	140	60	200	115	16	131	+ 25	+44	+ 69

Figuur 3: Vestigings-, vertrek- en groeicijfers van zelfstandig gevestigde huisartsen, vanaf 1980

Tabel 3: Leeftijdsverdeling van nieuw zelfstandig gevestigde huisartsen en van huisartsen die de praktijk hebben neergelegd in 1987

leeftijd	nieuw zelfstandig gevestigde huisartsen		huisartsen die zijn gestopt	
	abs	%	abs	%
jonger dan 30 jaar	17	8,5	-	-
30-34	132	66,0	8	6,1
35-39	41	20,5	16	12,2
40-44	7	3,5	16	12,2
45-49	2	1,0	6	4,6
50-54	-	-	4	3,0
55-59	1	0,5	9	6,9
60-64	-	-	41	31,3
65-69	-	-	20	15,3
70 jaar en ouder	-	-	11	8,4
totaal	200	100,0	131	100,0

Tabel 4: Vestigingswijze van nieuw zelfstandig gevestigde huisartsen vanaf 1970

	gesteunde vrije vestiging		niet-gesteunde vrije vestiging		overname		associatie		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	11	6,3	10	5,7	106	60,2	49	27,8	176	100,0
1971	19	9,6	14	7,1	101	51,3	63	32,0	197	100,0
1972	35	11,7	17	5,7	151	50,5	96	32,1	299	100,0
1973	26	10,5	15	6,1	134	54,0	73	29,4	248	100,0
1974	19	5,8	24	7,3	150	45,7	135	41,2	328	100,0
1975	38	10,3	28	7,5	155	41,9	149	40,3	370	100,0
1976	32	9,8	11	3,4	150	46,2	132	40,6	325	100,0
1977	35	9,6	29	8,0	151	41,6	148	40,8	363	100,0
1978	39	11,3	17	4,9	149	43,1	141	40,7	346	100,0
1979	34	11,3	21	7,0	132	44,0	113	37,7	300	100,0
1980	48	13,2	17	4,7	153	42,3	144	39,8	362	100,0
1981	44	16,4	12	4,5	103	38,4	109	40,7	268	100,0
1982	39	13,6	25	8,7	102	35,7	120	42,0	286	100,0
1983	43	13,0	32	9,7	90	27,2	166	50,1	331	100,0
1984	47	14,6	46	14,2	69	21,4	161	49,8	323	100,0
1985	54	13,8	50	12,9	91	23,3	195	50,0	390	100,0
1986	18	9,2	2	1,0	51	26,0	125	63,8	196	100,0
1987	37	18,5	-	-	55	27,5	108	54,0	200	100,0

Tabel 5: Praktijkvorm van nieuw zelfstandig gevestigde huisartsen vanaf 1970

	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk		gezondheids- centrum		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	126	71,6	41	23,3	8	4,5	1	0,6	176	100,0
1971	134	68,0	56	28,4	5	2,6	2	1,0	197	100,0
1972	197	65,9	82	27,5	10	3,3	10	3,3	299	100,0
1973	168	67,7	57	23,0	9	3,6	14	5,7	248	100,0
1974	186	56,7	112	34,1	14	4,3	16	4,9	328	100,0
1975	209	56,5	127	34,3	18	4,9	16	4,3	370	100,0
1976	189	58,1	100	30,8	11	3,4	25	7,7	325	100,0
1977	197	54,3	127	35,0	21	5,8	18	4,9	363	100,0
1978	194	56,1	116	33,5	14	4,0	22	6,4	346	100,0
1979	171	57,0	98	32,7	15	5,0	16	5,3	300	100,0
1980	202	55,8	120	33,1	17	4,7	23	6,4	362	100,0
1981	144	53,7	82	30,6	19	7,1	23	8,6	268	100,0
1982	145	50,7	83	29,0	24	8,4	34	11,9	286	100,0
1983	136	41,1	143	43,2	16	4,8	36	10,9	331	100,0
1984	124	38,4	163	50,4	18	5,6	18	5,6	323	100,0
1985	164	42,1	179	45,9	22	5,6	25	6,4	390	100,0
1986	67	34,2	81	41,4	24	12,2	24	12,2	196	100,0
1987	77	38,5	86	43,0	10	5,0	27	13,5	200	100,0

Tabel 6: Reden van praktijkbeëindiging van zelfstandig gevestigde huisartsen vanaf 1970

	natuurlijk verloop		andere functie		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
1970	77	42,8	103	57,2	180	100,0
1971	71	40,8	103	59,2	174	100,0
1972	73	37,4	122	62,6	195	100,0
1973	92	46,2	107	53,8	199	100,0
1974	90	43,3	118	56,7	208	100,0
1975	84	37,5	140	62,5	224	100,0
1976	91	41,0	131	59,0	222	100,0
1977	120	50,0	120	50,0	240	100,0
1978	128	51,6	120	48,4	248	100,0
1979	94	46,1	110	53,9	204	100,0
1980	102	44,3	128	55,7	230	100,0
1981	88	50,9	85	49,1	173	100,0
1982	92	52,9	82	47,1	174	100,0
1983	127	69,0	57	31,0	184	100,0
1984	113	71,5	45	28,5	158	100,0
1985	119	78,3	33	21,7	152	100,0
1986	87	66,9	43	33,1	130	100,0
1987	98	74,8	33	25,2	131	100,0

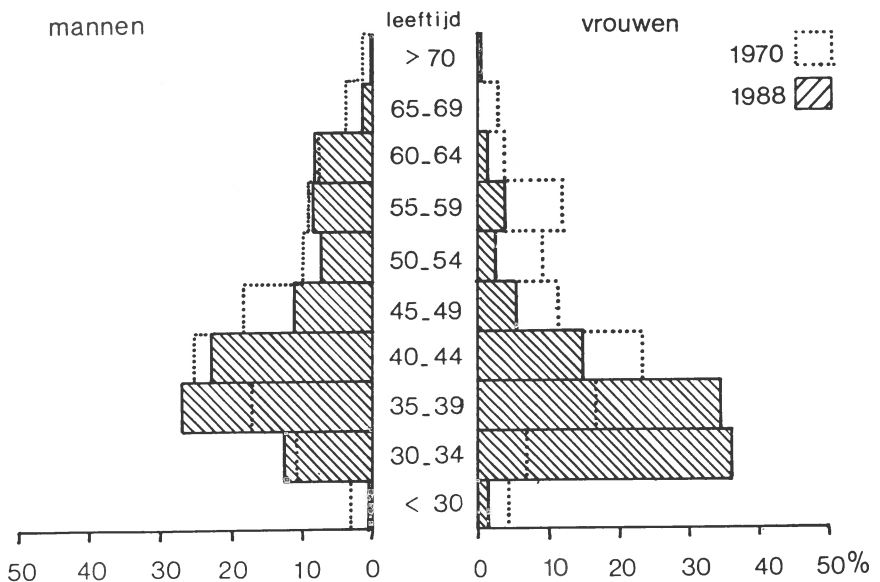
Tabel 7: De nieuwe functie van de sinds 1970 vertrokken huisartsen

	sociaal ge- neeskundige beroepen		beroepen ge- lijkend op huisartsen		beleids- en onderwijs- sector		specialist. beroepen		overig		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	47	45,6	15	14,6	25	24,3	14	13,6	2	1,9	103	100,0
1971	51	49,5	12	11,6	22	21,4	14	13,6	4	3,9	103	100,0
1972	59	48,4	15	12,3	24	19,7	23	18,8	1	0,8	122	100,0
1973	59	55,1	16	15,0	13	12,1	17	15,9	2	1,9	107	100,0
1974	72	61,0	20	17,0	13	11,0	11	9,3	2	1,7	118	100,0
1975	92	65,7	16	11,4	20	14,3	12	8,6	-	-	140	100,0
1976	79	60,3	14	10,7	11	8,4	24	18,3	3	2,3	131	100,0
1977	67	55,9	27	22,5	12	10,0	13	10,8	1	0,8	120	100,0
1978	61	50,8	24	20,0	17	14,2	16	13,3	2	1,7	120	100,0
1979	50	45,4	18	16,4	18	16,4	20	18,2	4	3,6	110	100,0
1980	68	53,1	27	21,1	17	13,3	14	10,9	2	1,6	128	100,0
1981	40	47,0	23	27,1	17	20,0	5	5,9	-	-	85	100,0
1982	41	50,0	15	18,3	18	21,9	5	6,1	3	3,7	82	100,0
1983	31	54,4	9	15,8	12	21,0	1	1,8	4	7,0	57	100,0
1984	12	26,7	16	35,5	9	20,0	3	6,7	5	11,1	45	100,0
1985	16	48,5	9	27,3	8	24,2	-	-	-	-	33	100,0
1986	24	55,8	6	14,0	7	16,3	4	9,3	2	4,6	43	100,0
1987	14	42,4	8	24,2	9	27,3	1	3,0	1	3,0	33	100,0

Tabel 8: Leeftijdsverdeling van zelfstandig gevestigde huisartsen naar geslacht per 1 januari 1988

leeftijd	mannen		vrouwen		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
jonger dan 30 jaar	29	0,5	8	1,3	37	0,6
30-34	702	12,5	232	36,1	934	14,9
35-39	1532	27,2	221	34,4	1753	27,9
40-44	1302	23,1	95	14,8	1397	22,3
45-49	627	11,1	33	5,2	660	10,5
50-54	411	7,3	15	2,3	426	6,8
55-59	476	8,5	25	3,9	501	8,0
60-64	459	8,2	9	1,4	468	7,4
65-69	70	1,2	-	-	70	1,1
70 jaar en ouder	25	0,4	4	0,6	29	0,5
Totaal	5633	100,0	642	100,0	6275	100,0

Figuur 4: Leeftijdsopbouw van zelfstandig gevestigde huisartsen per 1 januari 1970 en per 1 januari 1988

Tabel 9: Leeftijdverdeling van assistent-huisartsen naar geslacht per 1 januari 1988

leeftijd	mannen		vrouwen		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
jonger dan 30 jaar	16	10,8	13	6,5	29	8,3
30-34	93	62,8	100	49,7	193	55,3
35-39	25	16,9	57	28,4	82	23,5
40 jaar en ouder	14	9,5	31	15,4	45	12,9
Totaal	148	100,0	201	100,0	349	100,0

Tabel 10: Absoluut en relatief aantal zelfstandig gevestigde huisartsen naar praktijkvorm vanaf 1970 per 1 januari

	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk		gezondheids- centrum		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	3794	86,4	529	12,0	53	1,2	17	0,4	4393	100,0
1971	3766	85,8	528	12,0	71	1,6	24	0,6	4389	100,0
1972	3726	84,5	575	13,0	80	1,8	31	0,7	4412	100,0
1973	3725	82,5	626	13,9	113	2,5	52	1,1	4516	100,0
1974	3698	81,0	654	14,3	131	2,9	82	1,8	4565	100,0
1975	3623	77,3	787	16,8	162	3,5	113	2,4	4685	100,0
1976	3590	74,3	915	19,0	184	3,8	142	2,9	4831	100,0
1977	3560	72,1	995	20,2	192	3,9	187	3,8	4934	100,0
1978	3534	69,9	1092	21,6	209	4,1	222	4,4	5057	100,0
1979	3497	67,8	1167	22,6	245	4,8	246	4,8	5155	100,0
1980	3491	66,5	1237	23,5	257	4,9	266	5,1	5251	100,0
1981	3503	65,1	1318	24,5	260	4,8	302	5,6	5383	100,0
1982	3498	63,8	1376	25,1	277	5,1	327	6,0	5478	100,0
1983	3523	63,0	1387	24,8	315	5,7	365	6,5	5590	100,0
1984	3510	61,2	1510	26,3	316	5,5	401	7,0	5737	100,0
1985	3465	58,7	1669	28,3	340	5,8	428	7,2	5902	100,0
1986	3447	56,1	1863	30,4	388	6,3	442	7,2	6140	100,0
1987	3429	55,3	1900	30,6	423	6,8	454	7,3	6206	100,0
1988	3417	54,5	1958	31,2	427	6,8	473	7,5	6275	100,0

Tabel 11: Leeftijdverdeling van zelfstandig gevestigde huisartsen naar praktijkvorm per 1 januari 1988

leeftijd	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk		gezondheidscentrum	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
jonger dan 30 jaar	15	0,4	16	0,8	4	0,9	2	0,4
30-34	368	10,8	401	20,5	64	15,0	101	21,4
35-39	842	24,6	620	31,7	116	27,2	175	37,0
40-44	780	22,8	401	20,5	94	22,0	122	25,8
45-49	392	11,5	175	8,9	56	13,1	37	7,8
50-54	285	8,3	95	4,8	33	7,7	13	2,7
55-59	350	10,3	106	5,4	31	7,3	14	3,0
60-64	313	9,2	121	6,2	26	6,1	8	1,7
65-69	48	1,4	19	1,0	2	0,5	1	0,2
70 jaar en ouder	24	0,7	4	0,2	1	0,2	-	-
totaal	3417	100,0	1958	100,0	427	100,0	473	100,0

Tabel 12: Absoluut en relatief aantal assistent-huisartsen naar praktijkvorm vanaf 1970 per 1 januari

	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk		gezondheidscentrum		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	64	91,4	6	8,6	-	-	-	-	70	100,0
1971	63	87,5	8	11,1	1	1,4	-	-	72	100,0
1972	64	84,2	11	14,5	1	1,3	-	-	76	100,0
1973	74	87,1	8	9,4	2	2,3	1	1,2	85	100,0
1974	87	91,6	5	5,3	1	1,0	2	2,1	95	100,0
1975	98	88,3	9	8,1	1	0,9	3	2,7	111	100,0
1976	120	86,3	15	10,8	1	0,7	3	2,2	139	100,0
1977	129	81,1	16	10,1	4	2,5	10	6,3	159	100,0
1978	168	82,3	16	7,8	5	2,5	15	7,4	204	100,0
1979	202	83,1	17	7,0	8	3,3	16	6,6	243	100,0
1980	255	83,6	24	7,9	7	2,3	19	6,2	305	100,0
1981	252	79,5	28	8,8	13	4,1	24	7,6	317	100,0
1982	259	79,2	30	9,2	9	2,7	29	8,9	327	100,0
1983	259	80,4	29	9,0	8	2,5	26	8,1	322	100,0
1984	241	76,5	37	11,8	7	2,2	30	9,5	315	100,0
1985	243	74,5	44	13,5	7	2,2	32	9,8	326	100,0
1986	210	72,2	44	15,1	9	3,1	28	9,6	291	100,0
1987	230	73,7	44	14,1	8	2,6	30	9,6	312	100,0
1988	246	70,5	60	17,2	10	2,9	33	9,4	349	100,0

Tabel 13: Zelfstandig gevestigde huisartsen naar vestigingsduur in de huidige praktijk per 1 januari 1988

vestigingsduur in jaren	aantal huisartsen	
	abs	%
0- 5 jaar	1752	27,9
6-10	1523	24,3
11-15	1199	19,1
16-20	594	9,5
21-25	437	6,9
26-30	476	7,6
meer dan 30 jaar	294	4,7
totaal	6275	100,0

Tabel 14: Aantal apotheekhoudende zelfstandig gevestigde huisartsen (vergunninghouders) vanaf 1970, per 1 januari

	apotheekhoudend		niet-apotheekhoudend		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
1970	1365	31,1	3028	68,9	4393	100,0
1971	1358	30,9	3031	69,1	4389	100,0
1972	1345	30,5	3067	69,5	4412	100,0
1973	1354	30,0	3162	70,0	4516	100,0
1974	1343	29,4	3222	70,6	4565	100,0
1975	1332	28,4	3353	71,6	4685	100,0
1976	1324	27,4	3507	72,6	4831	100,0
1977	1307	26,5	3627	73,5	4934	100,0
1978	1275	25,2	3782	74,8	5057	100,0
1979	1219	23,6	3936	76,4	5155	100,0
1980	1159	22,1	4092	77,9	5251	100,0
1981	1086	20,2	4297	79,8	5383	100,0
1982	1023	18,7	4455	81,3	5478	100,0
1983	999	17,9	4591	82,1	5590	100,0
1984	958	16,7	4779	83,3	5737	100,0
1985	909	15,4	4993	84,6	5902	100,0
1986	853	13,9	5287	86,1	6140	100,0
1987	815	13,1	5391	86,9	6206	100,0
1988	766	12,2	5509	87,8	6275	100,0

Tabel 15: Leeftijdsverdeling van apotheekhoudende en niet-apotheekhoudende huisartsen per 1 januari 1988

leeftijd	apotheekhoudende huisartsen		niet-apotheekhoudende huisartsen	
	abs	%	abs	%
jonger dan 30 jaar	3	0,4	34	0,6
30-34	55	7,2	879	15,9
35-39	156	20,4	1597	29,0
40-44	174	22,7	1223	22,2
45-49	102	13,3	558	10,1
50-54	69	9,0	357	6,5
55-59	110	14,4	391	7,1
60-64	79	10,3	389	7,1
65-69	17	2,2	53	1,0
70 jaar en ouder	1	0,1	28	0,5
totaal	766	100,0	5509	100,0

Tabel 16: Aantal apotheekhoudende huisartsen naar urbanisatiegraad, per 1 januari 1988

urbanisatiegraad	apotheekhoudende huisartsen		niet-apotheekhoudende huisartsen	
	abs	%	abs	%
landelijk gebied	347	45,3	354	6,4
verstedelijkt landelijk gebied	307	40,1	1114	20,2
forensengemeenten	61	8,0	816	14,8
kleine steden	30	3,9	634	11,5
middelgrote steden	14	1,8	978	17,8
grote steden	7	0,9	1613	29,3
totaal	766	100,0	5509	100,0

Tabel 17: Aantal zelfstandig gevestigde huisartsen en assistent-huisartsen naar provincie en geslacht per 1 januari 1988

provincie	zelfstandig gevestigde huisartsen			assistent-huisartsen		
	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal
Groningen	212	25	237	7	9	16
Friesland	242	20	262	6	8	14
Drenthe	180	5	185	1	11	12
Overijssel	379	24	403	8	5	13
Flevoland	73	15	88	1	-	1
Gelderland	679	74	753	14	23	37
Utrecht	362	55	417	10	17	27
Noord-Holland	928	150	1078	27	40	67
Zuid-Holland	1155	162	1317	37	58	95
Zeeland	144	9	153	4	8	12
Noord-Brabant	845	68	913	8	10	18
Limburg	434	35	469	25	12	37
Nederland	5633	642	6275	148	201	349

Tabel 18: Aantal zelfstandig gevestigde huisartsen naar urbanisatiegraad en geslacht per 1 januari 1988

urbanisatiegraad	mannen		vrouwen		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
landelijk gebied	657	11,7	44	6,9	701	11,2
verstedelijkt land.geb.	1300	23,1	121	18,8	1421	22,6
forensengemeenten	780	13,8	97	15,1	877	14,0
kleine steden	609	10,8	55	8,6	664	10,6
middelgrote steden	902	16,0	90	14,0	992	15,8
grote steden	1385	24,6	235	36,6	1620	25,8
Nederland	5633	100,0	642	100,0	6275	100,0

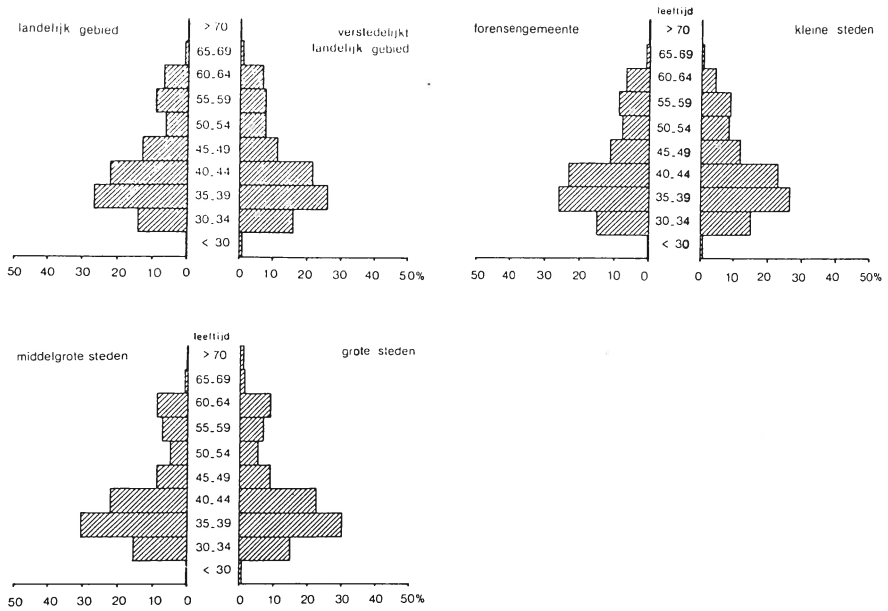
Tabel 19: Aantal assistent-huisartsen naar urbanisatiegraad en geslacht per 1 januari 1988

urbanisatiegraad	mannen		vrouwen		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
landelijk gebied	13	8,8	36	17,9	49	14,1
verstedelijkt landelijk gebied	39	26,4	33	16,4	72	20,6
forensengemeenten	23	15,5	29	14,4	52	14,9
kleine steden	8	5,4	19	9,5	27	7,7
middelgrote steden	27	18,2	25	12,4	52	14,9
grote steden	38	25,7	59	29,4	97	27,8
Nederland	148	100,0	201	100,0	349	100,0

Tabel 20: Leeftijdverdeling van zelfstandig gevestigde huisartsen naar urbanisatiegraad per 1 januari 1988

leeftijd	landelijk gebied		verstedelijkt landelijk gebied		forensengemeenten		kleine steden		middelgrote steden		grote steden	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
jonger dan 30 jaar	2	0,3	11	0,8	4	0,5	5	0,8	3	0,3	12	0,7
30-34	100	14,3	224	15,8	133	15,2	98	14,8	154	15,5	225	13,9
35-39	187	26,7	371	26,1	230	26,2	175	26,4	304	30,6	486	30,0
40-44	155	22,1	306	21,5	200	22,8	153	23,0	219	22,1	364	22,5
45-49	90	12,8	162	11,4	98	11,2	78	11,7	86	8,7	146	9,0
50-54	45	6,4	114	8,0	68	7,7	58	8,7	53	5,3	88	5,4
55-59	65	9,3	111	7,8	76	8,7	60	9,0	73	7,4	116	7,2
60-64	49	7,0	101	7,1	56	6,4	30	4,5	88	8,9	144	8,9
65-69	7	1,0	18	1,3	9	1,0	5	0,8	8	0,8	23	1,4
70 jaar en ouder	1	0,1	3	0,2	3	0,3	2	0,3	4	0,4	16	1,0
totaal	701	100,0	1421	100,0	877	100,0	664	100,0	992	100,0	1620	100,0

Figuur 5: De leeftijdsopbouw van zelfstandig gevestigde huisartsen per 1 januari 1988 naar urbanisatiegraad

Tabel 21: Aantal zelfstandig gevestigde huisartsen naar praktijkvorm en provincie per 1 januari 1988

provincie	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk		gezondheidscentrum		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Groningen	162	68,3	42	17,7	21	8,9	12	5,1	237	100,0
Friesland	159	60,7	92	35,1	5	1,9	6	2,3	262	100,0
Drenthe	85	45,9	74	40,0	12	6,5	14	7,6	185	100,0
Overijssel	252	62,5	110	27,3	25	6,2	16	4,0	403	100,0
Flevoland	19	21,6	9	10,2	-	-	60	68,2	88	100,0
Gelderland	418	55,5	262	34,8	44	5,8	29	3,9	753	100,0
Utrecht	220	52,8	104	24,9	48	11,5	45	10,8	417	100,0
Noord-Holland	616	57,1	296	27,5	56	5,2	110	10,2	1078	100,0
Zuid-Holland	801	60,8	364	27,6	39	3,0	113	8,6	1317	100,0
Zeeland	95	62,1	49	32,0	6	3,9	3	2,0	153	100,0
Noord-Brabant	425	46,5	352	38,6	104	11,4	32	3,5	913	100,0
Limburg	165	35,2	204	43,5	67	14,3	33	7,0	469	100,0
Nederland	3417	54,5	1958	31,2	427	6,8	473	7,5	6275	100,0

Tabel 22: Aantal zelfstandig gevestigde huisartsen naar praktijkvorm en urbanisatiegraad per 1 januari 1988

urbanisatie- graad	solopraktijk		duopraktijk		groeps- praktijk		gezondheids- centrum		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
landelijk gebied	411	58,6	238	34,0	34	4,8	18	2,6	701	100,0
verstedelijkt landelijk gebied	640	45,0	575	40,5	123	8,7	83	5,8	1421	100,0
forensengemeenten	496	56,6	236	26,9	39	4,4	106	12,1	877	100,0
kleine steden	350	52,7	226	34,0	65	9,8	23	3,5	664	100,0
middelgrote steden	543	54,7	285	28,7	84	8,5	80	8,1	992	100,0
grote steden	977	60,3	398	24,6	82	5,1	163	10,0	1620	100,0
Nederland	3417	54,5	1958	31,2	427	6,8	473	7,5	6275	100,0

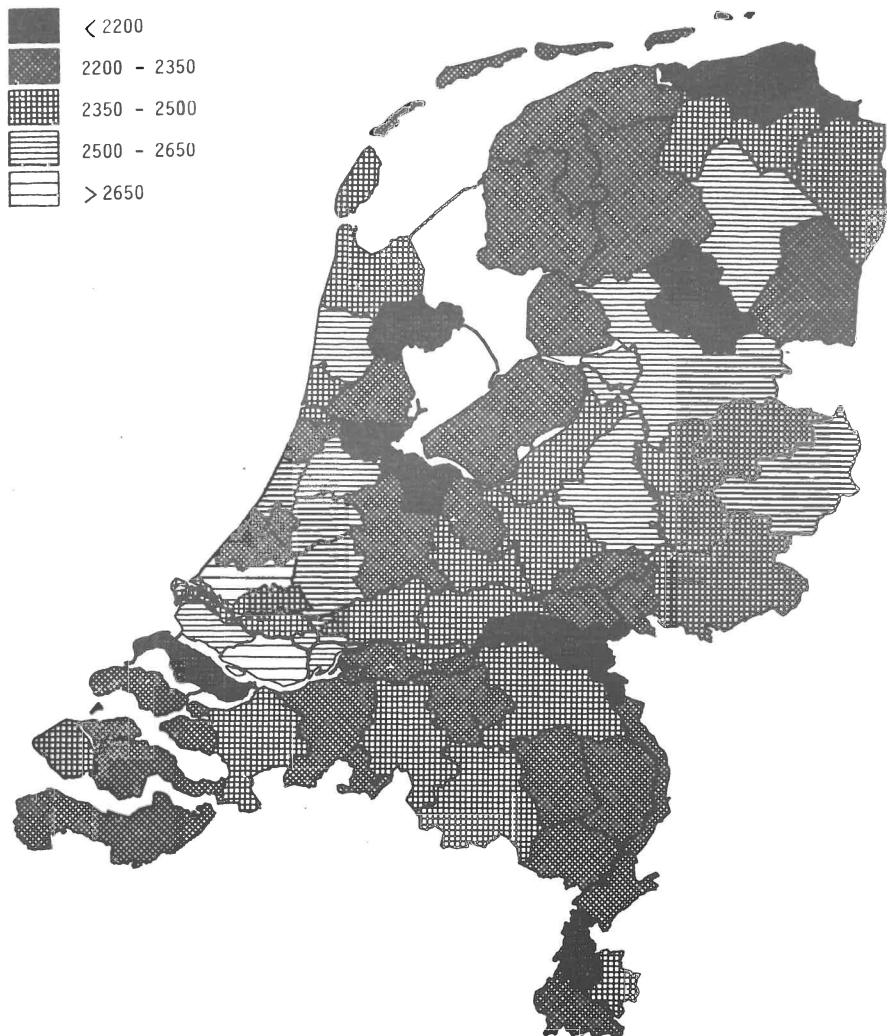
Tabel 23: Aantal inwoners per huisarts (zelfstandig gevestigde huisartsen, en zelfstandig gevestigde huisartsen + langdurig assistenten) per provincie per 1 januari 1988

provincie	aantal inwoners	aantal zelfstandig gevestigde huisartsen	inwoners per zelfstandig gevestigde huisarts	aantal huisartsen + langdurig assistenten	inwoners per huisarts + langdurig assistenten
Groningen	556.757	237	2349	253	2201
Friesland	599.104	262	2287	276	2171
Drenthe	436.586	185	2360	197	2216
Overijssel	1.009.997	403	2506	416	2428
Flevoland	193.739	88	2202	89	2177
Gelderland	1.783.610	753	2369	790	2258
Utrecht	965.229	417	2315	444	2174
Noord-Holland	2.352.888	1078	2183	1145	2055
Zuid-Holland	3.208.414	1317	2436	1412	2272
Zeeland	355.501	153	2324	165	2155
Noord-Brabant	2.156.280	913	2362	931	2316
Limburg	1.095.424	469	2336	506	2165
Nederland	14.713.529	6275	2345	6624	2221

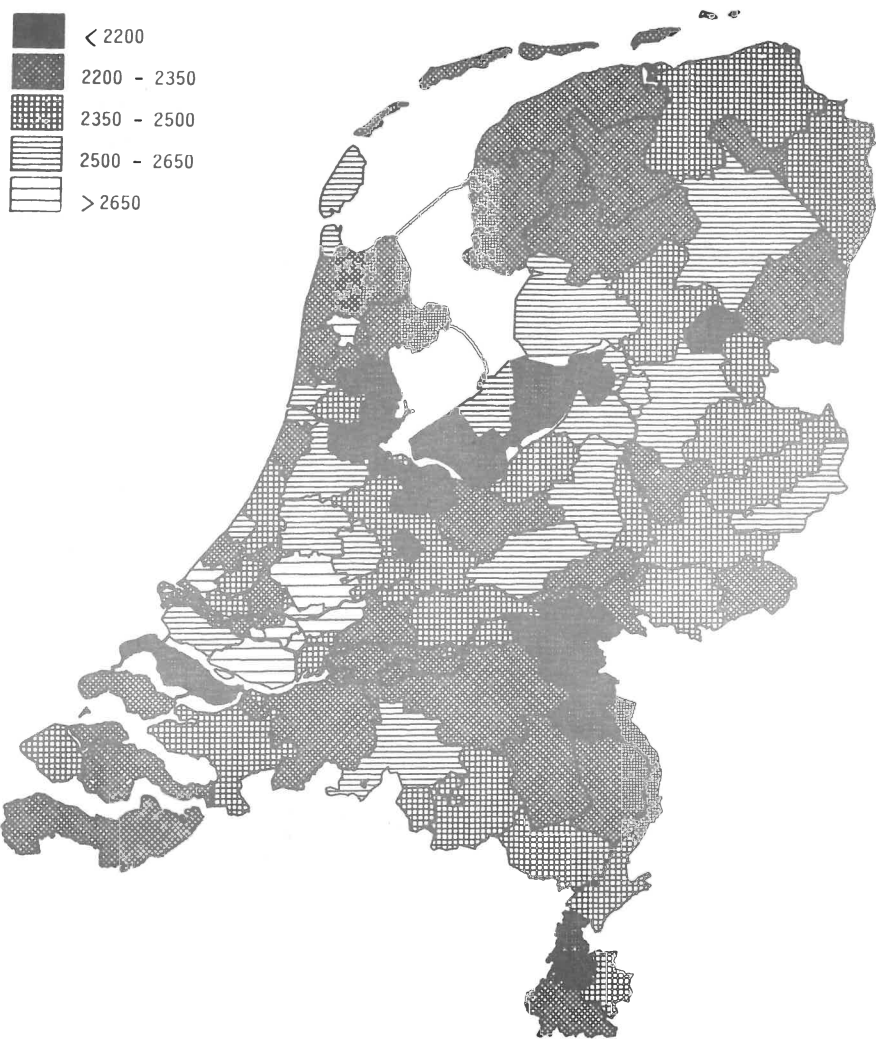
Tabel 24: Aantal inwoners per huisarts (zelfstandig gevestigde huisartsen, en zelfstandig gevestigde huisartsen + langdurig assistenten) naar urbanisatiegraad per 1 januari 1988

urbanisatiegraad	aantal inwoners	aantal zelfstandig gevestigde huisartsen	inwoners per zelfstandig gevestigde huisarts	aantal huisartsen + langdurig assistenten	inwoners per huisarts + langdurig assistenten
landelijk gebied	1.698.264	701	2423	750	2264
verstedelijkt landelijk gebied	3.389.494	1421	2385	1493	2270
forensengemeenten	2.151.885	877	2454	929	2316
kleine steden	1.606.208	664	2419	691	2324
middelgrote steden	2.335.077	992	2354	1044	2237
grote steden	3.532.601	1620	2181	1717	2057
Nederland	14.713.529	6275	2345	6624	2221

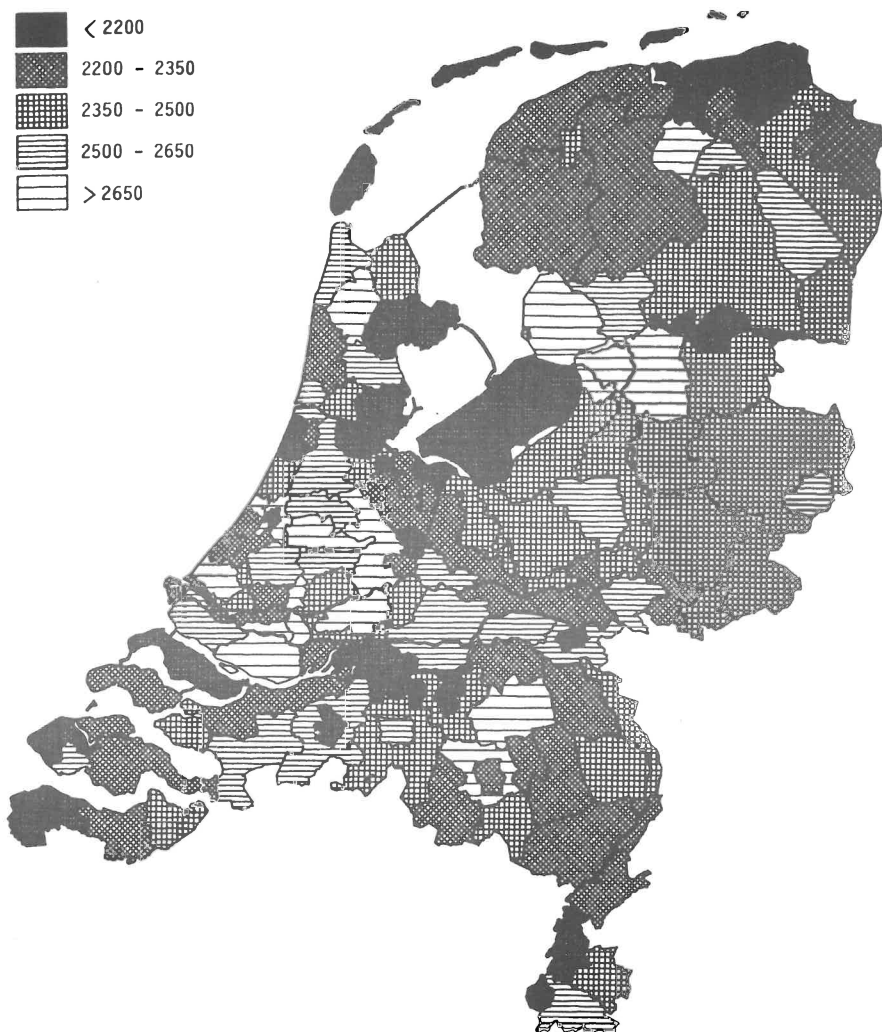
Figuur 6: Huisartsendichtheid (aantal inwoners per zelfstandig gevestigde huisarts) per WGR-subregio (regio-indeling in het kader van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen) per 1 januari 1988

Figuur 7: Huisartsendichtheid (aantal inwoners per zelfstandig gevestigde huisarts) per Plaatselijke Huisartsen Vereniging (PHV) per 1 januari 1988

Figuur 8: Huisartsendichtheid (aantal inwoners per zelfstandig gevestigde huisarts) per Economisch Geografisch Gebied (EGG) per 1 januari 1988

5. ADSPIRANT-HUISARTSEN

ADSPIRANT-HUISARTSEN

Op 1 januari 1988 volgen 430 studenten de opleiding huisartsgeneeskunde (tabel 25). Dit aantal ligt beduidend lager dan in voorgaande jaren. Vergeleken met 1987 is er sprake van een daling van 7,9%. In 1984 waren er nog 501 studenten die deze opleiding volgden. Op de peildatum volgden 47 studenten (10,9%) de nieuwe tweejarige (interim-)opleiding huisartsgeneeskunde. Zij zullen bij de volgende peiling dus nog in opleiding zijn. Dit geldt eveneens voor de acht studenten die de opleiding in deeltijd volgen.

Van de 430 studenten die per 1 januari 1988 de opleiding huisartsgeneeskunde volgen is 35,6% van het vrouwelijk geslacht. Dit percentage ligt iets hoger dan in het jaar daarvoor. Het percentage vrouwen verschilt overigens per Universitair Huisartsen Instituut. Relatief de meeste vrouwelijke studenten huisartsgeneeskunde vinden we aan de Rijksuniversiteit Limburg (51,7%). Aan de Katholieke Universiteit Nijmegen studeren, relatief gezien, de minste vrouwelijke studenten (tabel 25).

In 1987 zijn de wachttijden voor het verkrijgen van een plaats op de huisartsenopleiding opnieuw toegenomen (tabel 26). Voor de studenten die in 1987 met de opleiding zijn gestart gold een gemiddelde wachttijd van 35 maanden. Wat deze wachttijden betreft bestaan er grote verschillen tussen de Universitaire Huisartsen Instituten. Aan de Nijmeegse Universiteit bedroeg de wachttijd in 1987 maar liefst 46 maanden; de 'kortste' wachttijden vinden we aan de Rijksuniversiteit Limburg (24 maanden) en aan de Rotterdamse Erasmus Universiteit (26 maanden). De wachttijden aan de meeste Huisartsen Instituten zijn de laatste jaren aan schommelingen onderhevig; de gemiddelde wachttijd blijft echter stijgen.

Vanaf 1974, het jaar waarin de eerste huisartsen van de opleiding kwamen, tot 1 januari 1988 hebben 5640 studenten de opleiding in Nederland voltooid. De huisartsenopleiding in Utrecht heeft tot nu toe de meeste huisartsen opgeleid (970); de opleiding in Maastricht de minste (276) (tabel 27). Vanaf 1974 zijn 77 huisartsen in het buitenland opgeleid.

Het totaal aantal studenten dat jaarlijks in Nederland de huisartsenopleiding voltooit ligt tussen de 400 en 500 (tabel 27). In 1987 studeerden meer huisartsen af dan in 1986, en dit aantal bevond zich weer op het niveau van de drie jaren daarvoor. Gezien het aantal studenten dat momenteel de éénjarige opleiding volgt (375) valt te

verwachten dat het cijfer van 1988 wel weer wat lager zal liggen. Van de in totaal 5640 huisartsen die de huisartsenopleiding vóór 1988 hebben voltooid, zijn er op 1 januari 1988 2949 (52,3%) werkzaam als zelfstandig gevestigd huisarts. Dit percentage neemt uiteraard toe naarmate het langer geleden is dat men de opleiding tot huisarts heeft voltooid. Van de laatste twee afstudeercohorten (1986 en 1987) is slechts een gering deel per 1 januari 1988 zelfstandig gevestigd: respectievelijk 23,1% en 4,8%. Vorig jaar waren nog 35,3% en 8,4% respectievelijk binnen twee en één jaar na voltooiing van de opleiding zelfstandig gevestigd. Op basis van dit gegeven mag voorzichtig geconcludeerd worden dat de vestigingsmogelijkheden voor pas afgestudeerde huisartsen in 1987 verder zijn afgenomen. Dit na een drastische afname hiervan in 1986 als gevolg van het in werking treden van het wettelijk vestigingsbesluit per 1 februari 1986 (Van Dam en Hingstman, 1987).

De geringe vestigingsmogelijkheden hebben ertoe geleid dat er per 1 januari 1988 632 huisartsen op zoek zijn naar een zelfstandige praktijk (tabel 28). In vergelijking tot 1987 is dit aantal met 66 (11,7%) toegenomen. Het percentage praktijkzoekende huisartsen wordt daarbij nog gedrukt doordat een aanzienlijk aantal afgestudeerde huisartsen na verloop van tijd afziet van vestiging in een zelfstandige praktijk. Dit is bij 27% van alle afgestudeerde huisartsen het geval. Bij een deel van hen gebeurt dit gedwongen, daar hun registratie bij de Huisartsen Registratie Commissie vervallen is.

BEGRIPPEN

Aspirant-huisarts - Een arts die de beroepsopleiding tot huisarts aan een van de universitaire instituten voor huisartsgeneeskunde volgt of gevolgd heeft en nog niet zelfstandig als huisarts gevestigd is.

Wachttijd - De tijd die verloopt tussen het artsexamen en aanvang van de huisartsenopleiding.

Tabel 25: Aantal studenten dat op 1 januari 1988 de huisartsenopleiding volgt, naar Universitair Huisartsen Instituut en geslacht

	mannen		vrouwen		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
RU Groningen	47	69,1	21	30,9	68	100,0
VU Amsterdam	19	55,9	15	44,1	34	100,0
Univ. v. Amsterdam	37	63,8	21	36,2	58	100,0
RU Leiden	35	57,4	26	42,6	61	100,0
EU Rotterdam	40	65,6	21	34,4	61	100,0
RU Utrecht	41	69,5	18	30,5	59	100,0
KU Nijmegen	44	73,3	16	26,7	60	100,0
RU Limburg	14	48,3	15	51,7	29	100,0
totaal	277	64,4	153	35,6	430	100,0

Tabel 26: Gemiddelde wachttijd in maanden naar jaar waarin de huisartsenopleiding gestart is en naar Universitair Huisartsen Instituut

	Gro- ningen	A'dam VU	A'dam UvA	Leiden	Rotter- dam	Utrecht	Nij- megen	Lim- burg	Totaal gem.
1973	-	-	-	-	-	0,8	-		0,8
1974	1,1	1,7	0,9	2,0	1,4	2,0	1,7	3,0	1,7
1975	3,0	2,7	2,3	1,0	2,2	3,4	3,9	2,1	2,9
1976	4,8	3,1	3,4	2,3	3,4	6,1	2,7	3,1	3,8
1977	6,0	3,1	5,3	3,9	4,8	7,4	5,3	4,2	5,2
1978	7,4	4,0	6,3	5,4	4,3	12,0	10,4	4,7	7,1
1979	8,1	7,0	9,3	9,7	7,8	22,4	9,4	3,6	10,5
1980	10,6	16,9	17,0	10,7	11,0	15,3	16,4	2,0	13,6
1981	13,5	20,5	13,2	10,0	11,7	17,5	20,1	7,9	14,9
1982	16,5	15,6	21,0	15,6	11,0	25,7	22,1	13,4	17,7
1983	21,8	23,6	26,3	19,4	19,7	29,5	28,6	14,8	23,7
1984	31,8	29,6	23,4	24,6	18,3	32,9	31,2	22,5	27,2
1985	31,0	34,0	31,6	26,8	24,4	33,0	34,0	22,5	30,2
1986	37,7	31,8	40,6	28,1	27,6	38,7	36,5	15,8	33,4
1987	38,0	31,3	35,2	34,6	26,2	32,9	45,9	23,7	35,0

Tabel 27: Verdeling van de afgestudeerden van de huisartsenopleidingen naar jaar van voltooiing van de opleiding en universiteit, vanaf 1 januari 1974

jaar van voltooiing van de opleiding	Groningen	A'dam VU	A'dam UvA	Leiden	R'dam	Utrecht	Nijmegen	Maas-tricht	to-taal
1974	-	-	-	-	-	31	-	-	31
1975	20	43	7	1	13	79	6	4	173
1976	70	66	33	1	48	88	16	18	340
1977	80	65	57	49	57	77	58	15	458
1978	85	66	58	61	55	75	72	19	491
1979	75	62	50	57	67	62	71	20	464
1980	73	52	49	53	59	68	70	18	442
1981	66	53	41	48	65	68	69	10	420
1982	70	53	44	61	65	60	71	26	450
1983	67	53	44	60	70	82	70	28	474
1984	73	55	68	58	69	72	72	30	497
1985	68	56	71	54	65	71	71	29	485
1986	52	45	69	55	61	60	66	30	438
1987	67	50	58	59	65	77	72	29	477
totaal	866	719	649	617	759	970	784	276	5640

Tabel 28: Aantal praktijkzoekende adspirant-huisartsen per 1 januari 1988 naar jaar van afstuderen, in verhouding tot het jaarlijks aantal afgestudeerden, naar geslacht

jaar van voltooiing van de opleiding	mannen			vrouwen			totaal		
	afgestu-deerd	praktijk-zoekend		afgestu-deerd	praktijk-zoekend		afgestu-deerd	praktijk-zoekend	
	abs	abs	%	abs	abs	%	abs	abs	%
1974	29	-	-	2	-	-	31	-	-
1975	154	-	-	19	-	-	173	-	-
1976	277	-	-	63	2	3,2	340	2	0,6
1977	363	1	0,3	95	3	3,2	458	4	0,9
1978	378	2	0,5	113	2	1,8	491	4	0,8
1979	348	-	-	116	1	0,9	464	1	0,2
1980	339	3	0,9	103	3	2,9	442	6	1,4
1981	313	3	1,0	107	3	2,8	420	6	1,4
1982	325	12	3,7	125	5	4,0	450	17	3,8
1983	342	23	6,7	132	11	8,3	474	34	7,2
1984	364	34	9,3	133	15	11,3	497	49	9,9
1985	356	65	18,3	129	28	21,7	485	93	19,2
1986	299	101	33,8	139	47	33,8	438	148	33,8
1987	332	192	57,8	145	76	52,4	477	268	56,2
totaal	4219	436	10,3	1421	196	13,8	5640	632	11,2

Tabel 29: Overzicht van de activiteiten van alle vanaf 1974 afgestudeerden van de huisartsopleiding op 1 januari 1988

jaar	gevestigd		assistent		wil een eigen praktijk*		afgezien van eigen praktijk		overig:		totaal		
	abs	%	abs	%	abs	%	registratie niet verlo-		buitenland		abs	%	
							pen	pen	abs	%			
1974	20	64,5	-	-	-	-	2	6,5	9	29,0	-	31	
1975	111	64,2	2	1,1	-	-	12	6,9	47	27,2	1	0,6	
1976	227	66,7	3	0,9	-	0,6	20	5,9	86	25,3	2	0,6	
1977	305	66,6	8	1,8	1	0,2	40	8,7	100	21,8	3	0,7	
1978	318	64,8	9	1,8	5	1,0	31	6,3	121	24,7	3	0,6	
1979	295	63,6	12	2,6	-	0,2	39	8,4	114	24,6	3	0,6	
1980	268	60,6	6	1,4	2	0,4	39	8,8	111	25,1	10	2,3	
1981	266	63,3	14	3,3	2	0,5	34	8,1	93	22,2	5	1,2	
1982	264	58,7	13	2,9	10	2,2	33	7,3	105	23,3	8	1,8	
1983	282	59,5	19	4,0	5	1,1	120	25,3	-	-	20	4,2	
1984	256	51,5	33	6,6	20	4,0	123	24,8	-	-	19	3,8	
1985	212	43,7	39	8,0	23	4,8	112	23,1	-	-	13	2,7	
1986	101	23,1	57	13,0	24	5,5	85	19,4	-	-	39	8,9	
1987	23	4,8	54	11,3	63	13,2	40	8,4	-	-	49	10,3	
totaal	2948	52,3	269	4,8	155	2,8	730	12,9	786	13,9	175	3,1	5640

* assistenten die in de enquête tevens aangaven dat ze zoekend waren, zijn in deze tabel alleen bij de assistenten meegerekend en niet bij de zoekenden. Vandaar dat de aantallen zoekenden afwijken van de aantallen die in tabel 28 zijn gepresenteerd.

6. VERLOSKUNDIGEN

6. VERLOSKUNDIGEN

Op 1 januari 1988 zijn er in Nederland 1007 verloskundigen werkzaam. Voor het eerst is hiermee het aantal van 1000 overschreden (tabel 30). Het aantal verloskundigen is in 1987 met 2,5% gestegen; vorig jaar bedroeg deze stijging 2,9% en het jaar daarvoor 2,7%. De groei in het aantal verloskundigen komt volledig voor rekening van de groei in het aantal verloskundigen met een eigen praktijk. Van de 1007 werkzame verloskundigen zijn er 32, ofwel 3,2%, van het mannelijk geslacht. Het aandeel mannen in de beroepsgroep neemt nog steeds iets toe.

VESTIGING EN VERTREK

Uit de vestigingscijfers blijkt dat, na een geringe terugval in 1986, het aantal nieuw zelfstandig gevestigde verloskundigen in 1987 weer op het niveau van 1985 ligt (tabel 31). In 1987 begonnen 70 verloskundigen een eigen praktijk. Het aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen dat in 1987 de praktijk heeft neergelegd is iets toegenomen in vergelijking met voorgaande jaren. Per saldo zijn er in 1987 29 zelfstandig gevestigde verloskundigen bijgekomen. Ondanks een toename in het aantal praktijkneerleggingen ligt dit cijfer hoger dan dat van vorig jaar, en weer op het niveau van de jaren daarvoor.

Het merendeel (75,7%) van de vestigers is jonger dan 30 jaar (tabel 32). De verwachting dat diegenen die in 1987 de praktijk neergelegd hebben voornamelijk oudere verloskundigen zijn, wordt in tabel 32 geenszins bevestigd: meer dan de helft van diegenen die de praktijk neergelegd hebben is jonger dan 50 jaar.

Bijna driekwart van de 'nieuwkomers' in 1987 vestigde zich in associatie. De toename in het aandeel associaties ging gepaard met een afname in het aandeel nieuwe vrije vestigingen. Het aandeel overnames bleef vrijwel constant (tabel 33). Er kan al enkele jaren van een trend naar associëren gesproken worden.

Wanneer we de vestigers opsplitsen naar praktijkvorm waarin men gestart is, valt op dat er in 1987 een sterke stijging van het aantal verloskundigen dat in een groepspraktijk begon heeft plaatsgevonden, van 20% naar 36%. De meeste verloskundigen startten nog in een duo-praktijk, maar dit aandeel nam duidelijk af. Het aandeel starters in

een solopraktijk neemt reeds lange tijd trendmatig af (tabel 34). De belangrijkste reden voor praktijkbeëindiging blijft het natuurlijk verloop, zoals blijkt uit tabel 35.

LEEFTIJD, FUNCTIE, PRAKTIJKVORM, VESTIGINGSDUUR EN PLAATS VAN OPLEIDING

De beroepsgroep verloskundigen wordt gekenmerkt door een vrij jonge leeftijdsopbouw. Het merendeel van de verloskundigen is jonger dan 40 jaar (59,0%), terwijl slechts 5,6% ouder is dan 60 jaar (tabel 36).

Van de in totaal 1007 werkzame verloskundigen zijn er 711, ofwel 70,6%, werkzaam in een eigen praktijk (tabel 37). Deze groep kent een, relatief gezien, wat oudere leeftijdssamenstelling dan de klinisch werkzame verloskundigen, assistenten en waarneemsters. De gemiddelde leeftijden van deze te onderscheiden groepen bedragen respectievelijk 40,1 jaar, 36,9 jaar, 30,5 jaar en 33,8 jaar.

Bezien we de praktijkvorm van de zelfstandig gevestigde verloskundigen dan valt de constante daling op van het aantal verloskundigen werkzaam in een solopraktijk. Bedroeg dit in 1970 nog 91,1%, in 1980 was dit aandeel reeds gedaald tot 74,5% en per 1 januari 1988 bedraagt dit nog slechts 43,7% (tabel 38). Het aandeel verloskundigen werkzaam in een duopraktijk schommelt de laatste vier jaren rond de 35%, na een gestadige stijging in de jaren daarvoor. Het aandeel verloskundigen, werkzaam in een groepspraktijk is in 1987 spectaculair toegenomen van 13,1% tot 20,5%. Van een toename van dit aandeel is in feite pas vanaf 1985 sprake.

Gezien het in de vorige paragraaf betoogde, is het niet verwonderlijk dat te constateren valt dat de in een duopraktijk en groepspraktijk werkzame verloskundigen over het algemeen jonger zijn dan hun collega's in de solopraktijken (tabel 39). Van deze laatste categorie is 21,9% jonger dan 35 jaar; voor de verloskundigen werkzaam in een duo- of groepspraktijk liggen deze percentages op respectievelijk 48,4% en 58,9%. De gemiddelde leeftijden liggen respectievelijk op 44,5 jaar, 37,5 jaar en 35,3 jaar.

Een groot gedeelte van de zelfstandig gevestigde verloskundigen is vijf jaar of minder lang zelfstandig gevestigd (39,1%). Dit geldt in het bijzonder voor diegenen die in een duo- of groepspraktijk werkzaam zijn (tabel 40).

In tabel 41 worden de verloskundigen uitgesplitst naar functie en plaats van opleiding. Hieruit blijkt dat van diegenen die in Heerlen

de opleiding hebben gevolgd, in vergelijking tot beide andere opleidingsinstituten, een relatief iets groter deel (19,2%) klinisch werkzaam is. Wat betreft Amsterdam zijn de waarneemsters oververtegenwoordigd, en wat betreft Rotterdam geldt dit, zij het in mindere mate, voor diegenen werkzaam in een eigen praktijk (tabel 41). Verder blijkt uit tabel 42 dat van de zelfstandig gevestigde verloskundigen opgeleid in Heerlen er, relatief gezien, meer in een solo-praktijk werkzaam zijn.

AANTAL PRAKTIJKEN, ASSISTENTEN NAAR PRAKTIJKVORM, LIDMAATSCHAP NOV EN AANTAL HALVE DAGEN

Per 1 januari 1988 tellen we in Nederland 484 verloskundigenpraktijken, iets minder dan vorig jaar, ondanks een stijging van het aantal zelfstandig gevestigden. Het aantal groepspraktijken is vanaf 1985 sterk toegenomen (tabel 43). Het aantal solopraktijken is reeds jaren dalende en ook het aantal duopraktijken nam in 1987, voor het eerst, af. De opkomst van de groepspraktijken kan de meest markante ontwikkeling van 1987 in dit overzicht genoemd worden. Het gemiddeld aantal verloskundigen per groepspraktijk bedraagt overigens 3,2 en is gelijk aan vorig jaar.

In tabel 30 viel af te lezen dat 35 verloskundigen werkzaam zijn als assistente. Het merendeel van deze assistenten is werkzaam in een solopraktijk (tabel 44).

Het aantal werkzame verloskundigen dat lid is van de NOV bedraagt 781 (77,6%). Leden worden vooral onder de verloskundigen met een eigen praktijk en de waarneemsters gevonden. De klinisch werkzamen zijn, relatief gezien, het minst lid (tabel 45).

Van de klinisch werkzame verloskundigen blijkt het merendeel (65,1%) full-time te werken; 13,4% van deze groep werkt een halve week of minder (tabel 46).

SPREIDING EN DICHTHEID

In de provincies Limburg en Groningen zijn relatief veel verloskundigen klinisch werkzaam. Dit is ook, zij het in mindere mate, in Utrecht het geval. In Zeeland, Flevoland en Overijssel werken, relatief gezien, de meeste verloskundigen in een eigen praktijk; in Limburg de minste (tabel 47). In deze tabel valt verder nog het hoge aandeel waarneemsters in Friesland, en het ontbreken van waar-

neemsters in Drenthe op. In tabel 48 worden de verloskundigen uitgesplitst naar functie en urbanisatiegraad. Hierin valt te zien dat met name in de grote steden (en in mindere mate in de middelgrote steden) van ons land er relatief veel verloskundigen klinisch werkzaam zijn. De verklaring hiervoor ligt voor de hand. Bovendien zijn nogal wat klinisch werkzamen in dienst van een academisch ziekenhuis.

Uitgesplitst naar praktijkvorm valt te zien dat de solopraktijk verhoudingsgewijs vaker voorkomt in de provincies Groningen, Zeeland en Flevoland. In Utrecht werkt slechts 20% van de zelfstandig gevestigden in een solopraktijk. Groepspraktijken worden in Groningen, Flevoland en Zeeland niet aangetroffen (tabel 49). Wordt uitgesplitst naar urbanisatiegraad, dan ontstaat een duidelijker beeld: solopraktijken vinden we voornamelijk in het landelijk en verstedelijkt landelijk gebied en in de forensengemeenten. De kleine, middelgrote en grote steden worden gekenmerkt door grote aantallen verloskundigen werkzaam in een duo- of een groepspraktijk (tabel 50).

Uit tabel 51 valt op te maken dat de plaats waar men de opleiding heeft gevolgd van invloed is op de latere vestigingsplaats. Het overgrote deel vestigt zich in de opleidingsprovincie of in een daaraan grenzende provincie.

Op 1 januari 1988 bedraagt het gemiddeld aantal inwoners per zelfstandig gevestigde verloskundige 20,694. Dit aantal ligt lager dan in voorgaande jaren (in 1986 één op 21,843 inwoners; in 1987 één op de 21,422 inwoners). Voor een meer exacte operationalisatie van het begrip 'verloskundigendichtheid' hebben we het aantal verloskundigen in een eigen praktijk gerelateerd aan het aantal vrouwen in de vruchtbare leeftijd (15 tot en met 39 jaar). Op basis van deze methode hebben we berekend dat per 1 januari 1988 het gemiddeld aantal vrouwen in de vruchtbare leeftijd per zelfstandig gevestigde verloskundige 4174 bedraagt (tabel 54 en 55). De verloskundigen zijn niet gelijkelijk over Nederland verdeeld. De verloskundigendichtheid is het hoogst in Limburg, Flevoland, Noord-Holland en Utrecht. Dit zijn overigens de enige provincies waar de verloskundigendichtheid hoger is dan het Nederlandse gemiddelde. De overige acht provincies kennen een lagere dan gemiddelde verloskundigendichtheid. Zeeland en Friesland hebben hierbij de laagste waarden (tabel 52 en 54). Het landelijk gebied, waar het, gezien de geringe bevolkingsdichtheid en de ongunstige bevolkingsopbouw, voor een verloskundige moeilijk is een rendabele praktijk te voeren, kent een zeer geringe verloskundigendichtheid. In deze gebieden worden veel bevallingen dan ook door huisartsen geleid. In de grote steden is sprake van de hoogste ver-

loskundigendichtheid (tabel 53 en 55).

In figuur 14 is te zien dat in grote delen van Zeeland, en op Goeree-Overflakkee, in de Alblasserwaard, het land van Altena, het land van Maas en Waal, in Noord Groningen en op de Waddeneilanden geen enkele verloskundige haar praktijkadres heeft.

BEGRIPPEN

Verloskundige - Medicus die op grond van de wet of regelgeving de bevoegdheid is verleend, de verloskunde als verloskundige uit te oefenen

Gelijkstelling - Bevoegdheid, verleend aan een in het buitenland opgeleide verloskundige, om in Nederland de verloskunde uit te oefenen.

Zelfstandig gevestigde - Verloskundige die een overeenkomst heeft met een ziekenfonds en alleen of in een maatschap, of in een gezondheidscentrum een praktijk uitoefent

Klinisch werkzaam - In dienstverband van een ziekenhuis

Assistente - Verloskundige in dienst bij een zelfstandig gevestigde verloskundige

Solopraktijk - Praktijk van een zelfstandig gevestigde verloskundige, waarin één verloskundige (eventueel met een assistente) de praktijk voert

Duopraktijk - Twee geassocieerde zelfstandig gevestigde verloskundigen met een eigen praktijk (eventueel met assistenten)

Groepspraktijk - Drie of meer geassocieerde zelfstandig gevestigde verloskundigen met een eigen praktijk (eventueel met assistenten)

Vrije vestiging - Nieuwe vestiging van een verloskundige praktijk

Overname - Vestiging van een verloskundige door voortzetting van een bestaande verloskundige praktijk

Associatie - Vestiging van een verloskundige door het aangaan van een maatschap met een of meer reeds gevestigde verloskundige(n) of door voortzetting van een bestaande praktijk door twee of meer nieuw gevestigde verloskundigen in de vorm van een maatschap

Vestigingsduur - Het aantal jaren dat een verloskundige in de huidige praktijk is gevestigd

Urbanisatiegraad - typologie van gemeenten waarin de mate van verstedelijking is weergegeven. (Naar: J.J. Harts, 1979)

- Landelijk gebied : gebied van gemeenten met een grootste kern van minder dan 5000 inwoners en meer dan 20% van de mannelijke beroepsbevolking werkzaam in de landbouw
- Verstedelijkt landelijk gebied : gebied van gemeenten met een grootste woonkern minder dan 30.000 inwoners en meer dan 80% van de mannelijke beroepsbevolking werkzaam in niet-agrarische sector
- Forensengemeente : Gemeente met grootste kern minder dan 30.000 inwoners en meer dan 30% van de mannelijke beroepsbevolking forens
- Stedelijke gemeente : Gemeente met bebouwde kom met meer dan 2000 inwoners/km² en een gemiddelde bevolkingsdichtheid van meer dan 500 inwoners/km²; gewoonlijk meer dan 70% van de bevolking in de bebouwde kom. Onderscheiden worden:
1. Kleine steden gemeenten met minder dan 30.000 inwoners in de bebouwde kom
  2. Middelgrote steden gemeenten met tussen 30.000 en 100.000 inwoners in de bebouwde kom
  3. Grote steden gemeenten met meer dan 100.000 inwoners in de bebouwde kom

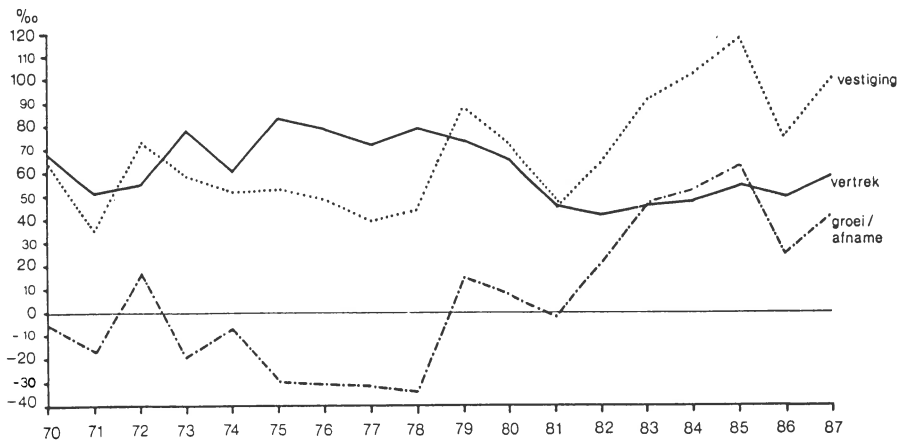
Tabel 30: aantal praktizerende verloskundigen naar functie vanaf 1970, per 1 januari

	eigen praktijk		klinisch werkzaam		assistente		waarneemster		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	643	82,3	92	11,8	16	2,1	30	3,8	781	100,0
1971	639	81,2	96	12,2	16	2,0	36	4,6	787	100,0
1972	628	78,5	117	14,6	24	3,0	31	3,9	800	100,0
1973	639	78,2	131	16,0	20	2,5	27	3,3	817	100,0
1974	626	76,5	141	17,2	19	2,3	33	4,0	819	100,0
1975	621	75,4	147	17,9	22	2,7	33	4,0	823	100,0
1976	602	74,1	153	18,8	20	2,5	37	4,6	812	100,0
1977	583	71,6	164	20,2	27	3,3	40	4,9	814	100,0
1978	564	70,2	172	21,4	25	3,1	43	5,3	804	100,0
1979	544	68,2	168	21,1	30	3,8	55	6,9	797	100,0
1980	552	69,3	168	21,1	25	3,2	51	6,4	796	100,0
1981	556	68,3	169	20,8	28	3,4	61	7,5	814	100,0
1982	555	66,5	177	21,2	35	4,2	68	8,1	835	100,0
1983	567	65,6	172	19,9	41	4,8	84	9,7	864	100,0
1984	593	65,4	160	17,7	38	4,2	115	12,7	906	100,0
1985	625	67,3	163	17,5	41	4,4	100	10,8	929	100,0
1986	665	69,7	166	17,4	28	2,9	95	10,0	954	100,0
1987	682	69,4	168	17,1	32	3,3	100	10,2	982	100,0
1988	711	70,6	166	16,5	35	3,5	95	9,4	1007	100,0

Tabel 31: Aantal nieuw gevestigde verloskundigen (eigen praktijk) en het aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen dat de praktijk heeft neergelegd vanaf 1970, per 1 januari

	praktijk begonnen	praktijk neergelegd	saldo
1970	40	44	- 4
1971	22	33	-11
1972	46	35	+11
1973	37	50	-13
1974	33	38	- 5
1975	33	52	-19
1976	29	48	-19
1977	23	42	-19
1978	25	45	-20
1979	48	40	+ 8
1980	40	36	+ 4
1981	24	25	- 1
1982	35	23	+12
1983	52	26	+26
1984	61	29	+32
1985	74	34	+40
1986	51	34	+17
1987	70	41	+29

Figuur 9: Vestigings- en vertrekcijfers en vestigings- c.q. vertreksaldo van zelfstandig gevestigde verloskundigen vanaf 1970, per 1 januari

Tabel 32: Leeftijdverdeling van verloskundigen die in 1987 met een zelfstandige praktijk zijn begonnen of die in 1987 hun praktijk hebben neergelegd

leeftijd	praktijk begonnen		praktijk neergelegd	
	abs	%	abs	%
jonger dan 25 jaar	17	24,3	1	2,5
25-29	36	51,4	8	19,5
30-34	9	12,8	5	12,2
35-39	2	2,9	-	-
40-44	4	5,7	5	12,2
45-49	2	2,9	5	12,2
50-54	-	-	-	-
55-59	-	-	4	9,7
60-64	-	-	6	14,6
65-69	-	-	6	14,6
70 jaar en ouder	-	-	1	2,5
totaal	70	100,0	41	100,0

Tabel 33: Vestigingswijze van zich zelfstandig vestigende verloskundigen vanaf 1970

	nieuwe vrije vestiging		associatie		overname		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	14	35,0	5	12,5	21	52,5	40	100,0
1971	7	31,8	5	22,7	10	45,5	22	100,0
1972	20	43,5	7	15,2	19	41,3	46	100,0
1973	13	35,1	6	16,2	18	48,7	37	100,0
1974	6	18,2	9	27,3	18	54,5	33	100,0
1975	6	18,2	8	24,2	19	57,6	33	100,0
1976	4	13,8	15	51,7	10	34,5	29	100,0
1977	4	17,4	6	26,1	13	56,5	23	100,0
1978	2	8,0	9	36,0	14	56,0	25	100,0
1979	11	22,9	25	52,1	12	25,0	48	100,0
1980	10	25,0	17	42,5	13	32,5	40	100,0
1981	4	16,7	13	54,2	7	29,1	24	100,0
1982	7	20,0	18	51,4	10	28,6	35	100,0
1983	19	36,5	20	38,5	13	25,0	52	100,0
1984	19	31,1	31	50,9	11	18,0	61	100,0
1985	17	23,0	49	66,2	8	10,8	74	100,0
1986	11	21,6	30	58,8	10	19,6	51	100,0
1987	5	7,1	52	74,3	13	18,6	70	100,0

Tabel 34: Praktijkvorm van zich zelfstandig vestigende verloskundigen vanaf 1970

	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	31	77,5	8	20,0	1	2,5	40	100,0
1971	17	77,3	5	22,7	-	-	22	100,0
1972	39	84,8	5	10,9	2	4,3	46	100,0
1973	27	73,0	9	24,3	1	2,7	37	100,0
1974	24	72,7	6	18,2	3	9,1	33	100,0
1975	24	72,8	8	24,2	1	3,0	33	100,0
1976	14	48,3	14	48,3	1	3,4	29	100,0
1977	17	74,0	3	13,0	3	13,0	23	100,0
1978	16	64,0	7	28,0	2	8,0	25	100,0
1979	21	43,7	26	54,2	1	2,1	48	100,0
1980	19	47,5	20	50,0	1	2,5	40	100,0
1981	11	45,8	11	45,8	2	8,4	24	100,0
1982	15	42,9	18	51,4	2	5,7	35	100,0
1983	26	50,0	20	38,5	6	11,5	52	100,0
1984	18	29,5	39	63,9	4	6,6	61	100,0
1985	19	25,7	39	52,7	16	21,6	74	100,0
1986	14	27,5	27	52,9	10	19,6	51	100,0
1987	15	21,4	30	42,9	25	35,7	70	100,0

Tabel 35: Reden van praktijkbeëindiging van zelfstandig gevestigde verloskundigen vanaf 1970

	natuurlijk verloop		gezinsom- standigheden		andere functie		overig		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	28	63,6	5	11,4	2	4,5	9	20,5	44	100,0
1971	23	69,7	9	27,3	1	3,0	-	-	33	100,0
1972	21	60,0	6	17,1	2	5,7	6	17,1	35	100,0
1973	25	50,0	13	26,0	5	10,0	7	14,0	50	100,0
1974	18	47,4	13	34,2	1	2,6	6	15,8	38	100,0
1975	30	57,7	6	11,5	4	7,7	12	23,1	52	100,0
1976	26	54,1	13	27,1	1	2,1	8	16,7	48	100,0
1977	27	64,2	2	4,8	2	4,8	11	26,2	42	100,0
1978	27	60,0	7	15,6	1	2,2	10	22,2	45	100,0
1979	25	62,5	9	22,5	2	5,0	4	10,0	40	100,0
1980	16	44,4	9	25,0	5	13,9	6	16,7	36	100,0
1981	13	52,0	3	12,0	3	12,0	6	24,0	25	100,0
1982	11	47,9	5	21,7	2	8,7	5	21,7	23	100,0
1983	18	69,3	5	19,2	1	3,8	2	7,7	26	100,0
1984	13	44,8	3	10,4	4	13,8	9	31,0	29	100,0
1985	18	52,9	2	5,9	2	5,9	12	35,3	34	100,0
1986	17	50,0	6	17,6	6	17,6	5	14,7	34	100,0
1987	18	43,9	3	7,3	7	17,1	13	31,7	41	100,0

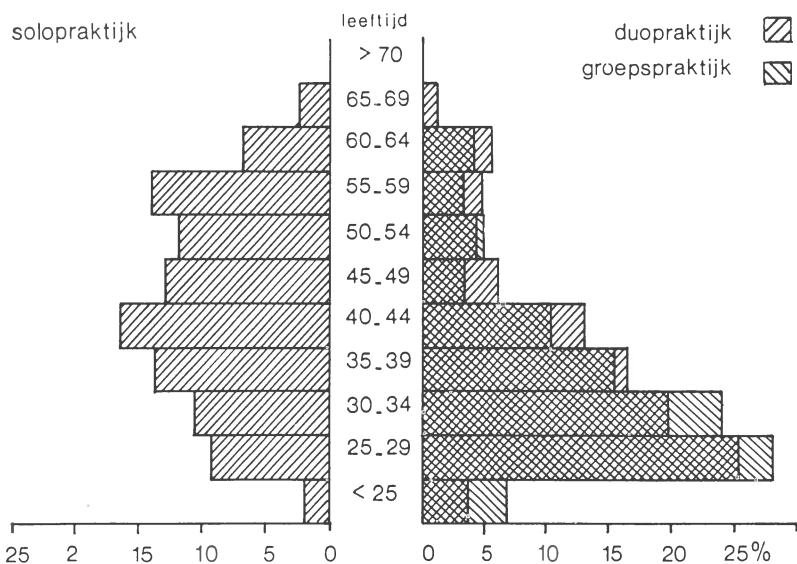
Tabel 36: Leeftijdsverdeling van alle praktizerende verloskundigen per 1 januari 1988, naar geslacht

leeftijd	mannen		vrouwen		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
jonger dan 25 jaar	-	-	54	5,5	54	5,4
25-29	9	28,1	201	20,6	210	20,9
30-34	10	31,3	171	17,6	181	18,0
35-39	7	21,9	142	14,6	149	14,8
40-44	4	12,5	125	12,8	129	12,8
45-49	-	-	87	8,9	87	8,6
50-54	-	-	71	7,3	71	7,0
55-59	1	3,1	69	7,1	70	6,9
60-64	1	3,1	42	4,3	43	4,3
65-69	-	-	12	1,2	12	1,2
70 jaar en ouder	-	-	1	0,1	1	0,1
totaal	32	100,0	975	100,0	1007	100,0

Tabel 37: Leeftijdsverdeling van praktizerende verloskundigen naar functie per 1 januari 1988

leeftijd	eigen praktijk		klinisch werkzaam		assistente		waarneemster	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
jonger dan 25 jaar	25	3,5	11	6,6	8	22,9	10	10,5
25-29	134	18,8	31	18,7	15	42,8	30	31,5
30-34	118	16,6	37	22,3	5	14,3	21	22,1
35-39	107	15,1	26	15,7	2	5,7	14	14,7
40-44	99	13,9	22	13,3	-	-	8	8,4
45-49	61	8,6	18	10,8	2	5,7	6	6,3
50-54	55	7,7	12	7,2	3	8,6	1	1,1
55-59	61	8,6	8	4,8	-	-	1	1,1
60-64	41	5,8	1	0,6	-	-	1	1,1
65-69	10	1,4	-	-	-	-	2	2,1
70 jaar en ouder	-	-	-	-	-	-	1	1,1
totaal	711	100,0	166	100,0	35	100,0	95	100,0

Figuur 10: Leeftijdsopbouw van verloskundigen met een eigen praktijk en klinisch werkzame verloskundigen per 1 januari 1988

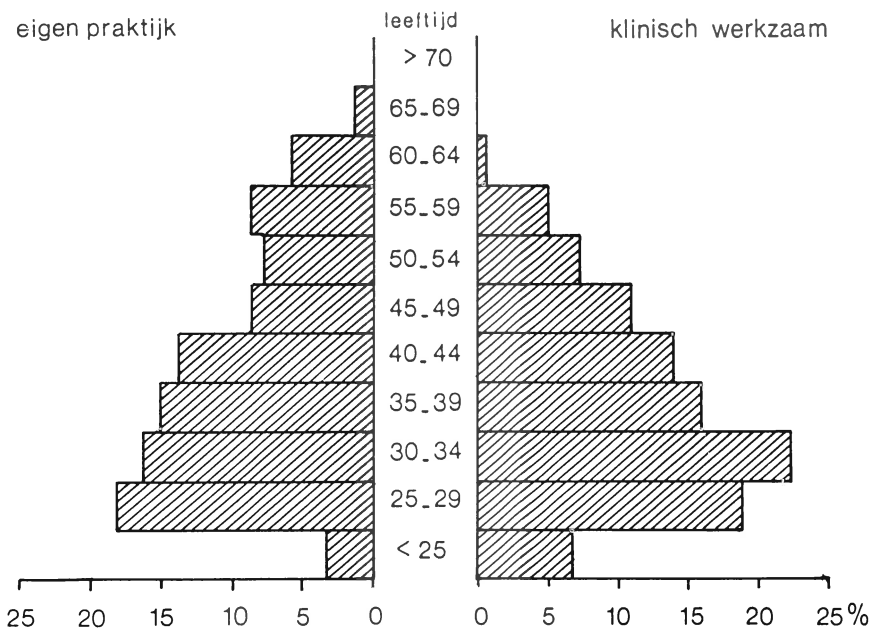
Tabel 38: Aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen (in eigen praktijk) naar praktijkvorm vanaf 1970, per 1 januari

	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1970	586	91,1	45	7,0	12	1,9	643	100,0
1971	572	89,5	54	8,5	13	2,0	639	100,0
1972	557	88,7	59	9,4	12	1,9	628	100,0
1973	568	88,9	56	8,8	15	2,3	639	100,0
1974	551	88,0	59	9,4	16	2,6	626	100,0
1975	544	87,6	59	9,5	18	2,9	621	100,0
1976	517	85,8	63	10,5	22	3,7	602	100,0
1977	486	83,4	70	12,0	27	4,6	583	100,0
1978	463	82,1	74	13,1	27	4,8	564	100,0
1979	438	80,5	79	14,5	27	5,0	544	100,0
1980	411	74,5	114	20,6	27	4,9	552	100,0
1981	403	72,5	132	23,7	21	3,8	556	100,0
1982	399	71,9	132	23,8	24	4,3	555	100,0
1983	387	68,3	152	26,8	28	4,9	567	100,0
1984	386	65,1	172	29,0	35	5,9	593	100,0
1985	369	59,0	216	34,6	40	6,4	625	100,0
1986	343	51,6	244	36,7	78	11,7	665	100,0
1987	329	48,2	264	38,7	89	13,1	682	100,0
1988	311	43,7	254	35,8	146	20,5	711	100,0

Tabel 39: Leeftijdsverdeling van zelfstandig gevestigde verloskundigen naar praktijkvorm per 1 januari 1988

leeftijd	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk	
	abs	%	abs	%	abs	%
jonger dan 25 jaar	6	1,9	9	3,6	10	6,8
25-29	29	9,3	64	25,2	41	28,1
30-34	33	10,6	50	19,7	35	24,0
35-39	43	13,8	42	16,5	22	15,1
40-44	51	16,4	33	13,0	15	10,3
45-49	40	12,9	16	6,3	5	3,4
50-54	37	11,9	11	4,3	7	4,8
55-59	44	14,1	12	4,7	5	3,4
60-64	21	6,8	14	5,5	6	4,1
65-69	7	2,3	3	1,2	-	-
70 jaar en ouder	-	-	-	-	-	-
totaal	311	100,0	254	100,0	146	100,0

Figuur 11: Leeftijdsopbouw van zelfstandig gevestigde verloskundigen naar praktijkvorm per 1 januari 1988

Tabel 40: Vestigingsduur van zelfstandig gevestigde verloskundigen naar praktijkvorm per 1 januari 1988

vestigingsduur in jaren	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
0-5 jaar	72	23,1	132	52,0	74	50,7	278	39,1
6-10	41	13,2	54	21,3	39	26,7	134	18,8
11-15	50	16,1	23	9,1	13	8,9	86	12,1
16-20	56	18,0	15	5,9	9	6,2	80	11,3
21-25	32	10,3	11	4,3	6	4,1	49	6,9
26-30	25	8,0	10	3,9	4	2,7	39	5,5
meer dan 30 jaar	35	11,3	9	3,5	1	0,7	45	6,3
totaal	311	100,0	254	100,0	146	100,0	711	100,0

Tabel 41: Aantal praktizerende verloskundigen naar functie en plaats van opleiding per 1 januari 1988

plaats van opleiding	eigen praktijk		klinisch werkzaam		assistente		waarneemster		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Amsterdam	233	70,8	48	14,6	8	2,4	40	12,2	329	100,0
Rotterdam	238	75,3	45	14,2	9	2,9	24	7,6	316	100,0
Heerlen	235	68,3	66	19,2	15	4,4	28	8,1	344	100,0
buitenland	5	27,7	7	38,9	3	16,7	3	16,7	18	100,0
totaal	711	70,6	166	16,5	35	3,5	95	9,4	1007	100,0

Tabel 42: Aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen naar praktijkvorm en plaats van opleiding per 1 januari 1988

plaats van opleiding	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Amsterdam	92	39,5	86	36,9	55	23,6	233	100,0
Rotterdam	101	42,4	88	37,0	49	20,6	238	100,0
Heerlen	116	49,4	78	33,2	41	17,4	235	100,0
buitenland	2	40,0	2	40,0	1	20,0	5	100,0
totaal	311	43,7	254	35,8	146	20,5	711	100,0

Tabel 43: Aantal verloskundigenpraktijken naar praktijkvorm vanaf 1980, per 1 januari

	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1980	411	86,2	57	11,9	9	1,9	477	100,0
1981	403	84,7	66	13,8	7	1,5	476	100,0
1982	399	84,3	66	14,0	8	1,7	473	100,0
1983	387	82,0	76	16,1	9	1,9	472	100,0
1984	386	80,1	86	17,8	10	2,1	482	100,0
1985	369	75,5	108	22,1	12	2,4	489	100,0
1986	343	70,0	122	24,9	25	5,1	490	100,0
1987	329	67,3	132	27,0	28	5,7	489	100,0
1988	311	64,3	127	26,2	46	9,5	484	100,0

Tabel 44: Aantal assistenten naar praktijkvorm per 1 januari 1988

praktijkvorm	aantal assistenten	
	abs	%
solopraktijk	22	62,9
duopraktijk	11	31,4
groepspraktijk	2	5,7
totaal	35	100,0

Tabel 45: Aantal praktizerende verloskundigen al of niet lid van de NOV naar functie per 1 januari 1988

functie	wel lid		geen lid		onbekend		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
eigen praktijk	617	86,8	92	12,9	2	0,3	711	100,0
klinisch werkzaam	74	44,6	92	55,4	-	-	166	100,0
assistente	23	65,7	12	34,3	-	-	35	100,0
waarneemster	67	70,5	28	29,5	-	-	95	100,0
totaal	781	77,6	224	22,2	2	0,2	1007	100,0

Tabel 46: Aantal halve dagen dat klinisch werkzame verloskundigen werkzaam zijn per 1 januari 1988

aantal halve dagen	1 - 4		5		6 - 9		10		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
klinisch werkzaam	8	5,4	12	8,0	32	21,5	97	65,1	149*	100,0

* van 17 personen is het aantal halve dagen onbekend.

Tabel 47: Aantal praktizerende verloskundigen naar provincie en functie per 1 januari 1988

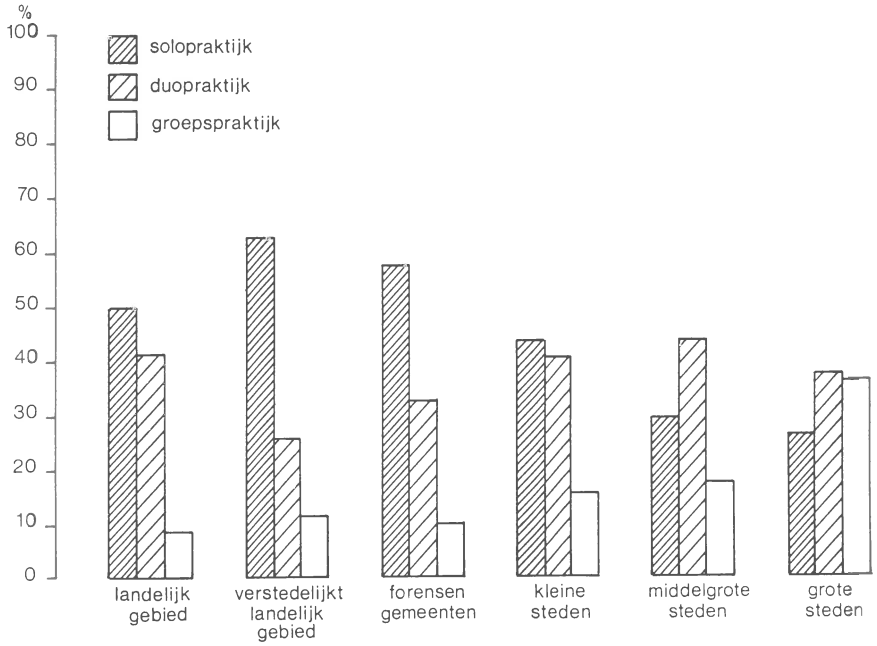
provincie	eigen praktijk		klinisch werkzaam		assistente		waarneemster		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Groningen	18	62,1	8	27,6	-	-	3	10,3	29	100,0
Friesland	16	61,5	3	11,5	1	3,9	6	23,1	26	100,0
Drenthe	17	73,9	4	17,4	2	8,7	-	-	23	100,0
Overijssel	46	80,7	1	1,7	3	5,3	7	12,3	57	100,0
Flevoland	14	82,3	-	-	1	5,9	2	11,8	17	100,0
Gelderland	88	79,3	10	9,0	1	0,9	12	10,8	111	100,0
Utrecht	50	69,5	15	20,8	1	1,4	6	8,3	72	100,0
Noord-Holland	132	64,4	38	18,5	10	4,9	25	12,2	205	100,0
Zuid-Holland	159	73,6	32	14,8	6	2,8	19	8,8	216	100,0
Zeeland	7	87,5	-	-	-	-	1	12,5	8	100,0
Noord-Brabant	105	74,0	20	14,1	9	6,3	8	5,6	142	100,0
Limburg	59	58,4	35	34,7	1	1,0	6	5,9	101	100,0
Nederland	711	70,6	166	16,5	35	3,5	95	9,4	1007	100,0

Tabel 48: Aantal praktizerende verloskundigen naar urbanisatiegraad en functie per 1 januari 1988

urbanisatie- graad	eigen praktijk		klinisch werkzaam		assistente		waarneemster		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
landelijk gebied	36	87,8	-	-	1	2,4	4	9,8	41	100,0
verstedelijkt landelijk gebied	166	81,0	3	1,5	13	6,3	23	11,2	205	100,0
forensen- gemeenten	110	87,3	4	3,2	1	0,8	11	8,7	126	100,0
kleine steden	96	82,0	11	9,4	1	0,9	9	7,7	117	100,0
middelgrote steden	129	63,9	47	23,3	9	4,4	17	8,4	202	100,0
grote steden	174	55,1	101	31,9	10	3,2	31	9,8	316	100,0
Nederland	711	70,6	166	16,5	35	3,5	95	9,4	1007	100,0

Figuur 12: Relatief aantal verloskundigen met eigen praktijk naar praktijkvorm en urbanisatiegraad per 1 januari 1988

Tabel 49: Aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen (in eigen praktijk) naar provincie per praktijkvorm per 1 januari 1988

provincie	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Groningen	14	77,8	4	22,2	-	-	18	100,0
Friesland	7	43,7	6	37,5	3	18,8	16	100,0
Drenthe	9	52,9	5	29,4	3	17,7	17	100,0
Overijssel	23	50,0	17	37,0	6	13,0	46	100,0
Flevoland	9	64,3	5	35,7	-	-	14	100,0
Gelderland	40	45,4	35	39,8	13	14,8	88	100,0
Utrecht	10	20,0	22	44,0	18	36,0	50	100,0
Noord-Holland	44	33,3	46	34,9	42	31,8	132	100,0
Zuid-Holland	67	42,1	64	40,3	28	17,6	159	100,0
Zeeland	5	71,4	2	28,6	-	-	7	100,0
Noord-Brabant	51	48,6	30	28,6	24	22,8	105	100,0
Limburg	32	54,2	18	30,5	9	15,3	59	100,0
Nederland	311	43,7	254	35,8	146	20,5	711	100,0

Tabel 50: Aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen (in eigen praktijk) naar urbanisatiegraad en praktijkvorm per 1 januari 1988

urbanisatiegraad	solopraktijk		duopraktijk		groepspraktijk		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
landelijk gebied	18	50,0	15	41,7	3	8,3	36	100,0
verstedelijkt landelijk gebied	104	62,7	43	25,9	19	11,4	166	100,0
forensengemeenten	63	57,3	36	32,7	11	10,0	110	100,0
kleine steden	42	43,8	39	40,6	15	15,6	96	100,0
middelgrote steden	38	29,5	56	43,4	35	27,1	129	100,0
grote steden	46	26,4	65	37,4	63	36,2	174	100,0
Nederland	311	43,7	254	35,8	146	20,5	711	100,0

Tabel 51: Aantal praktizerende verloskundigen naar provincie van vestiging en plaats van opleiding, per 1 januari 1988*

vestigingsprovincie	plaats van opleiding							
	Amsterdam		Rotterdam		Heerlen		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Groningen/Friesland/Drenthe	26	34,7	29	38,6	20	26,7	75	100,0
Overijssel/Flevoland	26	36,1	20	27,8	26	36,1	72	100,0
Gelderland	36	33,6	34	31,8	37	34,6	107	100,0
Utrecht	36	50,0	20	27,8	16	22,2	72	100,0
Noord-Holland	148	73,3	24	11,9	30	14,8	202	100,0
Zuid-Holland/Zeeland	38	17,0	151	67,7	34	15,3	223	100,0
Noord-Brabant/Limburg	19	8,0	38	16,0	181	76,0	238	100,0
totaal	329	33,3	316	31,9	344	34,8	989	100,0

* exclusief de in het buitenland opgeleiden.

Tabel 52: Verhouding tussen het aantal inwoners en het aantal werkzame verloskundigen (in eigen praktijk en klinisch werkzaam) per provincie per 1 januari 1988

provincie	aantal inwoners	totaal aantal werkzame verloskundigen	totaal aantal verloskundigen in eigen praktijk	aantal inw. per werkzame verloskundige	aantal inw. per verloskundige in eigen praktijk
Groningen	556.757	26	18	21.414	30.931
Friesland	599.104	19	16	31.532	37.444
Drenthe	436.586	21	17	20.790	25.682
Overijssel	1.009.997	47	46	21.489	21.956
Flevoland	193.739	14	14	13.839	13.839
Gelderland	1.783.610	98	88	18.200	20.268
Utrecht	965.229	65	50	14.850	19.305
Noord-Holland	2.352.888	170	132	13.841	17.825
Zuid-Holland	3.208.414	191	159	16.798	20.179
Zeeland	355.501	7	7	50.786	50.786
Noord-Brabant	2.156.280	125	105	17.250	20.536
Limburg	1.095.424	94	59	11.653	18.567
Nederland	14.713.529	877	711	16.777	20.694

Tabel 53: Verhouding tussen het aantal inwoners en het aantal werkzame verloskundigen (in eigen praktijk en klinisch werkzaam) naar urbanisatiegraad per 1 januari 1988

urbanisatiegraad	aantal inwoners	totaal aantal werkzame verloskundigen	totaal aantal verloskundigen in eigen praktijk	aantal inw. per werkzame verloskundige	aantal inw. per verloskundige in eigen praktijk
landelijk gebied	1.698.264	36	36	47.174	47.174
verstedelijkt landelijk gebied	3.389.494	169	166	20.056	20.419
forensengemeenten	2.151.885	114	110	18.876	19.563
kleine steden	1.606.208	107	96	15.011	16.731
middelgrote steden	2.335.077	176	129	13.267	18.101
grote steden	3.532.601	275	174	12.846	20.302
Nederland	14.713.529	877	711	16.777	20.694

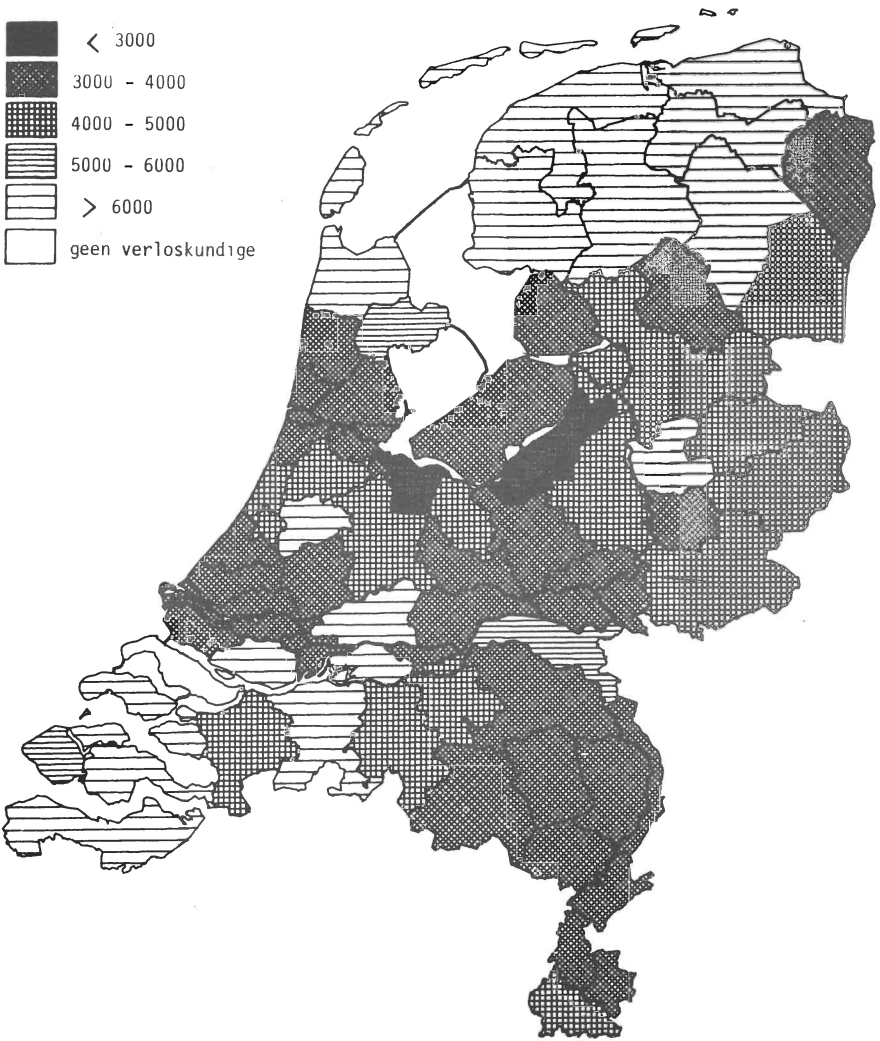
Tabel 54: Verhouding tussen het aantal vrouwen in de vruchtbare leeftijd (15-39 jaar) en het aantal verloskundigen in een eigen praktijk, per provincie per 1 januari 1988

provincie	aantal vrouwen in vruchtbare leeftijd	aantal verloskundigen in eigen praktijk	aantal vrouwen in vruchtbare leeftijd per verloskundige
Groningen	113.553	18	6309
Friesland	115.023	16	7189
Drenthe	83.523	17	4913
Overijssel	198.474	46	4315
Flevoland	41.845	14	2989
Gelderland	360.262	88	4094
Utrecht	205.350	50	4107
Noord-Holland	482.440	132	3655
Zuid-Holland	641.213	159	4033
Zeeland	65.930	7	9419
Noord-Brabant	440.295	105	4193
Limburg	219.942	59	3728
Nederland	2.967.850	711	4174

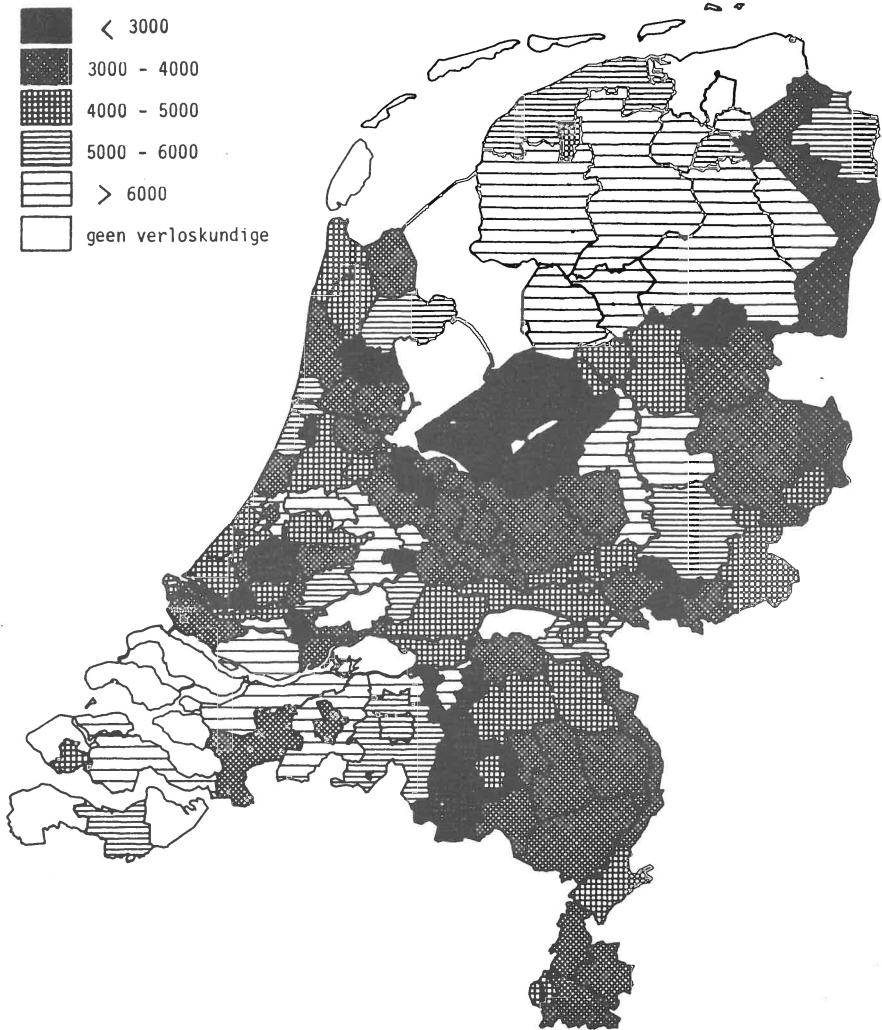
Tabel 55: Verhouding tussen het aantal vrouwen in de vruchtbare leeftijd (15-39 jaar) en het aantal verloskundigen in een eigen praktijk, naar urbanisatiegraad, per 1 januari 1988

urbanisatiegraad	aantal vrouwen in vruchtbare leeftijd	aantal verloskundigen in eigen praktijk	aantal vrouwen in vruchtbare leeftijd per verloskundige
landelijk gebied	327.712	36	9103
verstedelijkt landelijk gebied	676.179	166	4073
forensengemeenten	422.040	110	3837
kleine steden	325.714	96	3393
middelgrote steden	475.186	129	3684
grote steden	741.019	174	4259
Nederland	2.967.850	711	4174

Figuur 13: Verloskundigendichtheid (aantal vrouwen in de vruchtbare leeftijd (15-39 jaar) per verloskundige in eigen praktijk) per WGR-subregio per 1 januari 1988

Figuur 14: Verloskundigendichtheid (aantal vrouwen in de vruchtbare leeftijd (15-39 jaar) per verloskundige in eigen praktijk) per EEG, per 1 januari 1988

7. PAS AFGESTUDEERDE VERLOSKUNDIGEN

PAS AFGESTUDEERDE VERLOSKUNDIGEN

Elk jaar stromen zo'n 60 adspirant-verloskundigen in op de arbeidsmarkt. De meerderheid hiervan is afkomstig van één van de drie verloskundigenopleidingen in Nederland, te weten Amsterdam, Rotterdam en Heerlen. Er is in de laatste vier jaren sprake van een toename van het aantal gelijkstellingen van in het buitenland opgeleide verloskundigen (tabel 56).

Verreweg het grootste deel (88,9%) van de in 1987 afgestudeerden is per 1 januari 1988 werkzaam als verloskundige (tabel 57). De meesten van hen hebben een eigen praktijk of zijn werkzaam als waarneemster. Van de in 1984, 1985 en 1986 afgestudeerde verloskundigen is respectievelijk 88,4%, 93,9% en 85,7% op 1 januari 1988 als verloskundige werkzaam; het merendeel hiervan in een eigen praktijk.

De afgestudeerden uit Heerlen zijn, relatief gezien, iets meer klinisch werkzaam dan die van de andere opleidingen. Dit geldt echter niet meer voor degenen die in 1987 van de opleiding zijn gekomen. Van de verloskundigen die in de afgelopen jaren een gelijkstelling hebben gekregen is de helft niet als verloskundige werkzaam (tabel 58). Van alle niet als verloskundige werkzame verloskundigen afgestudeerd vanaf 1984 is bijna tweederde in het buitenland opgeleid. Uit tabel 59 blijkt dat hoe langer het geleden is dat men van de opleiding kwam, dan wel werd gelijkgesteld, hoe minder men op zoek is naar een (andere) functie als verloskundige. Van de in 1987 afgestudeerden is bijna de helft op zoek naar een (andere) functie. Van de in 1984, 1985 en 1986 van de opleiding gekomen verloskundigen is dat respectievelijk 5,0%, 7,7% en 12,7%. Vooral de waarneemsters zijn op zoek naar een andere functie (tabel 60). De meeste zoekenden (63%) ambiëren een eigen praktijk (tabel 61). Van hen geven veruit de meesten (89,7%) de voorkeur aan het werken in een associatie (tabel 62).

Zoals we ook vorig jaar geconstateerd hebben, geschiedt het zoeken naar een (andere) functie als verloskundige voornamelijk via het reageren op advertenties, via vrienden en kennissen en via het rechtstreeks benaderen van reeds gevestigde verloskundigen (tabel 63).

Om een indruk te krijgen of er in de loop der jaren veranderingen zijn opgetreden in de mogelijkheden om aan het werk te komen als verloskundige, hebben we van de verschillende cohorts bekeken welk percentage binnen één tot en met vier jaar als verloskundige in een

bepaalde functie werkzaam is (tabel 64). Beginnende verloskundigen starten relatief vaak als waarneemster; het aantal verloskundigen in een eigen praktijk neemt toe naarmate men langer is afgestudeerd. Het aantal nog niet werkzamen neemt op een zelfde manier af. In deze tabel is verder opvallend het hoge aandeel in een eigen praktijk werkzamen bij diegenen afgestudeerd in 1985 en het hoge aantal verloskundigen afgestudeerd in 1987, dat binnen één jaar reeds in een eigen praktijk werkzaam is. Naar aanleiding van deze en eerdere tabellen kunnen we de mogelijkheden om als verloskundige aan de slag te komen als ruim bestempelen.

BEGRIPPEN

Verloskundige - Medicus die op grond van de wet of regelgeving de bevoegdheid is verleend, de verloskunde als verloskundige uit te oefenen

Nog-niet-gevestigde verloskundige - Verloskundige, die na de opleiding (nog) niet zelfstandig gevestigd is en daartoe de plannen (nog) niet heeft opgegeven

Gelijkstelling - Bevoegdheid, verleend aan een in het buitenland opgeleide verloskundige, om in Nederland de verloskunde uit te oefenen

Zelfstandig gevestigde - Verloskundige die een overeenkomst heeft met een ziekenfonds en alleen of in een maatschap, of in een gezondheidscentrum een praktijk uitoefent

Klinisch werkzaam - In dienstverband van een ziekenhuis

Assistente - Verloskundige in dienst bij een zelfstandig gevestigde verloskundige

Solopraktijk - Praktijk van een zelfstandig gevestigde verloskundige, waarin één verloskundige (eventueel met een assistente) de praktijk voert

Duopraktijk - Twee geassocieerde zelfstandig gevestigde verloskundigen met een eigen praktijk (eventueel met assistenten)

Groepspraktijk - Drie of meer geassocieerde zelfstandig gevestigde verloskundigen met een eigen praktijk (eventueel met assistenten)

Associatie - Vestiging met een verloskundige door het aangaan van een maatschap met een of meer reeds gevestigde verloskundige(n) of door voortzetting van een bestaande praktijk door twee of meer nieuw gevestigde verloskundigen in de vorm van een maatschap

Tabel 56: Vanaf 1984 afgestudeerde verloskundigen naar jaar van voltooiing van de opleiding (of gelijkstelling) en plaats van opleiding

plaats van opleiding	1984	1985	1986	1987
Amsterdam	17	24	18	14
Rotterdam	14	15	17	14
Heerlen	27	22	15	20
buitenland*	2	4	13	15
totaal	60	65	63	63

* gelijkstelling

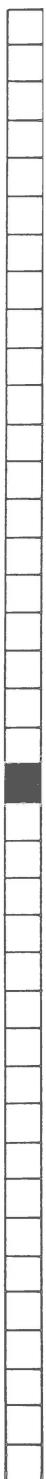
Tabel 57: Werkzaamheden van verloskundigen, afgestudeerd vanaf 1984, per 1 januari 1988

werkzaamheden	1984		1985		1986		1987	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
eigen praktijk	32	53,4	42	64,6	21	33,3	26	41,3
klinisch werkzaam	12	20,0	6	9,2	14	22,2	6	9,5
assistent(e)	3	5,0	8	12,3	8	12,7	5	7,9
waarne(e)m(st)er	6	10,0	5	7,7	11	17,5	19	30,2
nog niet werkzaam als verloskundige	2	3,3	2	3,1	5	7,9	7	11,1
niet meer werkzaam als verloskundige	5	8,3	2	3,1	4	6,4	-	-
totaal	60	100,0	65	100,0	63	100,0	63	100,0

Tabel 58: Werkzaamheden van verloskundigen, afgestudeerd vanaf 1984, naar plaats van opleiding en jaar van afstuderen, per 1 januari 1988

werkzaamheden	plaats van opleiding															
	Amsterdam						Rotterdam									
	1984		1985		1986		1987		1984		1985		1986		1987	
abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	
eigen praktijk	10	58,8	17	70,8	9	50,0	5	35,7	12	85,8	10	66,7	6	35,3	6	42,9
klinisch werkzaam	3	17,6	2	8,3	1	5,6	1	7,1	1	7,1	1	6,7	4	23,5	-	-
assistent(e)	-	-	1	4,2	3	16,6	2	14,3	-	-	2	13,3	1	5,9	2	14,2
waarne(e)m(st)er	2	11,8	3	12,5	4	22,2	6	42,9	1	7,1	1	6,7	6	35,3	6	42,9
nog niet werkzaam	1	5,9	-	-	1	5,6	-	-	-	-	1	6,7	-	-	-	-
niet meer werkzaam	1	5,9	1	4,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
totaal	17	100,0	24	100,0	18	100,0	14	100,0	14	100,0	15	100,0	17	100,0	14	100,0
werkzaamheden	plaats van opleiding															
	Heerlen						buitenland*									
	1984		1985		1986		1987		1984		1985		1986		1987	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
eigen praktijk	9	33,3	13	59,1	6	40,0	13	65,0	1	50,0	2	50,0	-	-	2	13,3
klinisch werkzaam	8	29,7	3	13,6	6	40,0	2	10,0	-	-	-	-	3	23,0	3	20,0
assistent(e)	3	11,1	5	22,7	2	13,3	-	-	-	-	-	-	2	15,4	1	6,7
waarne(e)m(st)er	3	11,1	-	-	1	6,7	5	25,0	-	-	1	25,0	-	-	2	13,3
nog niet werkzaam	1	3,7	1	4,6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	46,7
niet meer werkzaam	3	11,1	-	-	-	-	-	-	1	50,0	1	25,0	4	30,8	-	-
totaal	27	100,0	22	100,0	15	100,0	20	100,0	2	100,0	4	100,0	13	100,0	15	100,0

* gelijkstelling

Tabel 59: Verloskundigen al dan niet op zoek naar een (andere) functie als verloskundige, naar jaar van afstuderen, per 1 januari 1988

jaar van afstuderen	op zoek*		niet op zoek		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
1984	3	5,0	57	95,0	60	100,0
1985	5	7,7	60	92,3	65	100,0
1986	8	12,7	55	87,3	63	100,0
1987	30	47,6	33	52,4	63	100,0

* Inclusief 14 personen die op de peildatum reeds verzekerd waren van een toekomstige (andere) functie als verloskundige

Tabel 60: Aantal verloskundigen op zoek naar een (andere) functie als verloskundige, naar jaar van afstuderen en werkzaamheden per 1 januari 1988

werkzaamheden	1984/1985				1986				1987			
	op zoek		niet op zoek		op zoek		niet op zoek		op zoek		niet op zoek	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
eigen praktijk	1	1,4	73	98,6	-	-	21	100,0	4	15,4	22	84,6
klinisch werkzaam	1	5,6	17	94,4	1	7,1	13	92,9	3	50,0	3	50,0
assistent(e)	1	9,1	10	90,9	-	-	8	100,0	3	60,0	2	40,0
waarne(e)m(st)er	5	45,5	6	54,5	5	45,5	6	54,5	16	84,2	3	15,8
nog niet werkzaam	-	-	4	100,0	2	40,0	3	60,0	4	57,1	3	42,9
niet meer werkzaam	-	-	7	100,0	-	-	4	100,0	-	-	-	-
totaal	8	6,4	117	93,6	8	12,7	55	87,3	30	47,6	33	52,4

Tabel 61: Gewenste functie van verloskundigen, afgestudeerd vanaf 1984, die op 1 januari 1988 op zoek zijn naar een (andere) functie als verloskundige, naar werkzaamheden per 1 januari 1988

werkzaamheden	gewenste functie						
	eigen praktijk	klinisch werkzaam	assistent(e)	waarneming	buitenland	parttime	onverschillig
eigen praktijk	5	-	-	-	-	-	-
klinisch werkzaam	3	-	-	-	1	-	1
assistent(e)	4	-	-	-	-	-	-
waarne(e)m(st)er	15	1	6	1	-	-	3
nog niet werkzaam	2	1	1	1	-	1	-
totaal	29	2	7	2	1	1	4

Tabel 62: Voorkeuren ten aanzien van de praktijkvorm van de vanaf 1984 afgestudeerden, die per 1 januari 1988 op zoek zijn naar een eigen praktijk

gewenste praktijkuitoefening	afgestudeerd in					
	1984-1986		1987		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
solopraktijk	-	-	2	10,0	2	6,9
associatie	8	88,9	18	90,0	26	89,7
maakt niet uit	1	11,1	-	-	1	3,4
totaal	9	100,0	20	100,0	29	100,0

Tabel 63: Wijze van zoeken van verloskundigen, afgestudeerd vanaf 1984, per 1 januari 1988 op zoek naar een (andere) functie als verloskundige (n = 32)^{1,2}

wijze van zoeken	abs	%
via het reageren op advertenties	18	56,3
via vrienden en kennissen	15	46,9
via het rechtstreeks benaderen van gevestigde verloskundigen	11	34,4
via het plaatsen van advertenties	4	12,5
via collega's	4	12,5
via familie	1	3,1
via uitzendorganisaties	1	3,1
via het rechtstreeks benaderen van een ziekenhuis	1	3,1

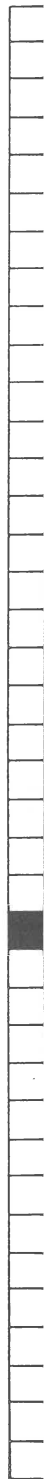
1. exclusief 14 personen die op de peildatum reeds verzekerd waren van een toekomstige functie als verloskundige.

2. er konden meerdere antwoorden tegelijk ingevuld worden.

Tabel 64: Werkzaamheden van verloskundigen, afgestudeerd of gelijkgesteld sinds 1984, naar het aantal jaren van bezit van diploma of gelijkstelling, in procenten

functie	binnen 1 jaar		binnen 2 jaar		binnen 3 jaar		binnen 4 jaar			
	1984	1985	1984	1985	1984	1985	1984	1984		
eigen praktijk	16,7	27,7	12,7	41,3	38,4	47,7	33,3	51,7	64,6	53,4
klinisch werkzaam	16,7	16,9	17,5	9,5	20,0	15,4	22,2	21,7	9,2	20,0
assistent(e)	18,3	9,2	14,3	7,9	15,0	12,3	12,7	5,0	12,3	5,0
waarne(e)m(st)er	25,0	32,3	31,7	30,2	13,3	20,0	17,5	8,3	7,7	10,0
nog niet werkzaam	23,3	13,9	23,8	11,1	10,0	1,5	7,9	8,3	3,1	3,3
niet meer werkzaam	-	-	-	-	3,3	3,1	6,4	5,0	3,1	8,3
totaal %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
abs	60	65	63	63	60	65	63	60	65	60

8. FYSIOTHERAPEUTEN IN DE EERSTE LIJN

INLEIDING

In 1985 is het Nederlands instituut voor onderzoek van de eerstelijnsgezondheidszorg gestart met de registratie van fysiotherapeuten werkzaam in de eerste lijn. Op basis van gegevens uit dit registratiesysteem zijn wij op dit moment in staat de statistische gegevens per 1 januari 1987 te presenteren. Vergeleken met de statistische overzichten van de andere beroepsgroepen die in dit rapport worden gepresenteerd, lopen de cijfers over fysiotherapeuten een jaar achter.

Voor het verzamelen van de gegevens over fysiotherapeuten zijn bij beide voorgaande peilingen (1 januari 1985 en 1 januari 1986) gegevensbestanden vergeleken van verschillende instanties (NGF, VNZ, GHI, NVVF). Voor een uitgebreide beschrijving van de opzet hiervan kan worden verwezen naar het rapport 'Fysiotherapeuten in de eerstelijnsgezondheidszorg: aantallen, samenstelling en geografische spreiding' van Hingstman en Boon (1986).

Bij de peiling van 1 januari 1987 is een andere registratiemethode toegepast, die nu in het kort zal worden toegelicht. Uit het evaluatieverslag voor de bestandsvergelijking kwam naar voren dat er nogal wat hiaten in de verschillende bestanden zaten, die wij deels konden opvullen door de gegevens telefonisch te verifiëren bij de geregistreerden. Uit de telefonische verificatie kwamen weer andere verschillen naar voren die via louter bestandsvergelijkingen nimmer boven tafel zouden zijn gekomen. Verder bleek dat van 25% van alle fysiotherapeuten geen gegevens bekend waren omtrent het aantal uren dat zij werkzaam zijn. Een belangrijke ommissie daarbij was verder dat er geen inzicht verkregen kon worden in het aantal gewerkte uren per praktijkadres. Deze gegevens zouden alleen via een enquête verkregen kunnen worden. Tot slot bleek dat er in de loop van 1985 en 1986 in het kader van de BVG-problematiek veel veranderingen hebben plaatsgevonden. In dit verband kan gewezen worden op het ontstaan van tal van nieuwe samenwerkingsvormen. Wanneer wij hierover informatie boven tafel wilden krijgen moest deze informatie zelf verzameld worden.

Bovengenoemde argumenten hebben ons ertoe gebracht om, in samenspraak met de begeleidingscommissie van het project, op peildatum 1 januari 1987 alle fysiotherapeuten werkzaam in de eerstelijnsgezond-

heidszorg door middel van een enquête te benaderen.

Op 1 januari 1987 hebben alle fysiotherapeuten werkzaam in de eerstelijnsgezondheidszorg een vragenlijst ontvangen. De respons op de enquête bedroeg na één rappel 70%, waarbij moet worden aangetekend dat er aanzienlijke regionale verschillen bestonden. Voor een registratiesysteem is het echter van het grootste belang om een volledig bestand te krijgen. Vandaar dat alle fysiotherapeuten die niet op de enquête reageerden telefonisch zijn benaderd. Op deze wijze zijn we tot een respons van 95% gekomen.

AANTAL FYSIOTHERAPEUTEN

Op 1 januari 1987 zijn er 8986 fysiotherapeuten en heilgymnasten/masseurs werkzaam in de eerstelijnsgezondheidszorg (tabel 65). Van hen zijn er 8773 werkzaam als fysiotherapeut. Dat is in vergelijking tot het jaar daarvoor (1986) een toename van 223 (2,6%). In 1986 was er sprake van een toename van 1,1%. Naast de fysiotherapeuten zijn er nog 213 heilgymnasten/masseurs werkzaam. Dit aantal ligt overigens een stuk lager dan het jaar daarvoor: in 1986 hebben 64 heilgymnasten/masseurs hun werkzaamheden beëindigd.

Van de 8773 fysiotherapeuten is 46,6% van het vrouwelijk geslacht. Onder de veel kleinere groep van heilgymnasten/masseurs ligt dit percentage een stuk hoger en bedraagt 76,1%. De totale groep van fysiotherapeuten en heilgymnasten/masseurs bestaat voor 47,3% uit vrouwen.

Van alle fysiotherapeuten en heilgymnasten/masseurs werkzaam in de eerste lijn heeft 52,6% een overeenkomst met een ziekenfonds (tabel 66). Dit percentage is gedurende de drie peildata langzaam toegenomen: in 1985 was dit nog 42% en in 1986 bedroeg dit 46,3%. Mannelijke fysiotherapeuten hebben vaker een overeenkomst met een ziekenfonds dan hun vrouwelijke collega's.

Tabel 67 geeft een indicatie omtrent de tijd dat men als fysiotherapeut werkzaam is. Hierin valt te zien dat 57,8% van de fysiotherapeuten minder dan tien jaar in het bezit van het diploma is.

AANTAL, AARD EN OMWANG VAN DE FUNCTIES

Van de 8986 fysiotherapeuten en heilgymnasten/masseurs hebben er 252 (2,8%) meer dan één functie als fysiotherapeut in de eerstelijnsgezondheidszorg (tabel 68). Men is aldus in meer dan één praktijk te-

gelijk werkzaam. Waarneemenschappen zijn hierbij overigens niet meege-rekend.

Dit fenomeen van de 'dubbele functies' wordt ook zichtbaar in tabel 69, waar de kolompercentages als gevolg hiervan, opgeteld boven de 100% uitkomen. In deze tabel valt te zien dat 71,5% van de fysiotherapeuten werkzaam is in een eigen praktijk of een maatschap. Van de mannelijke fysiotherapeuten is 81,0% werkzaam in een eigen praktijk of maatschap; bij de vrouwen ligt dit een stuk lager: 60,7%. Vrouwelijke fysiotherapeuten zijn twee keer zo vaak dan mannen werkzaam met een arbeidsovereenkomst, op notabasis (fictief dienstverband) of in loondienst van een gezondheidscentrum (tabel 69). Van de heilgymnasten/masseurs is 84,5% werkzaam in een eigen praktijk of maatschap.

Van alle fysiotherapeuten en heilgymnasten/masseurs die werkzaam zijn in een eigen praktijk of maatschap heeft 71,4% een overeenkomst met een ziekenfonds. Van degenen werkzaam als niet-maatschapslid (met een arbeidsovereenkomst of op notabasis) heeft 3,5% een overeenkomst met een ziekenfonds. Fysiotherapeuten in loondienst van een gezondheidscentrum hebben voor het merendeel (57,0%) wel een overeenkomst (tabel 70).

In aanvulling op de aard van de functie is ook de omvang van de functie nagegaan. Deze omvang is uit te drukken in het aantal dagdelen per week dat men als fysiotherapeut werkzaam is. In onze definitie bestaat een volledige werkweek uit tien dagdelen. Uit tabel 71 blijkt dat 50% van alle fysiotherapeuten in de eerste lijn meer dan 8,5 dagdelen per week werkt. Verder zien we dat fysiotherapeuten werkzaam in een eigen praktijk gemiddeld meer dagdelen per week werkzaam zijn dan niet-maatschapsleden en fysiotherapeuten in loondienst van een gezondheidscentrum. Bij elk van deze groepen doet zich het feit voor dat mannen gemiddeld meer dagdelen per week werkzaam zijn dan vrouwen.

LEEFTIJDOPBOUW

Op 1 januari 1987 was 70,3% van alle in de eerstelijnsgezondheidszorg werkzame fysiotherapeuten jonger dan 40 jaar, waarbij de vrouwen gemiddeld iets jonger zijn dan de mannen (tabel 72). Het is een relatief jonge beroepsgroep. Dit in tegenstelling tot die van de heilgymnasten/masseurs, waarvan 33,8% 60 jaar of ouder is (tabel 73). Dit is niet verwonderlijk, daar de opleiding tot heilgymnast/masseur al lang niet meer bestaat. Het beroep zal dan ook langzaam

uitsterven. Ook bij deze beroepsgroep zijn de mannen gemiddeld ouder dan de vrouwen. In het vervolg van het betoog worden beide beroepsgroepen samengenomen.

Uit tabel 74 valt af te lezen dat fysiotherapeuten die werkzaam zijn in een eigen praktijk of maatschap over het algemeen ouder zijn dan fysiotherapeuten werkzaam als niet-maatschapslid (met arbeidsovereenkomst of op notabasis (fictief dienstverband)) of in loondienst van een gezondheidscentrum. Van de eerste groep is 61,9% jonger dan 40 jaar; van de niet-maatschapsleden is dat 85,2% en van degenen werkzaam in een gezondheidscentrum zelfs 90,1%.

Direct gerelateerd aan dit gegeven is de constatering dat fysiotherapeuten met een overeenkomst met een ziekenfonds over het algemeen ouder zijn dan degenen zonder een overeenkomst. Van degenen met een overeenkomst is 54,8% jonger dan 40 jaar; van de fysiotherapeuten zonder overeenkomst is dat 83,9% (tabel 75).

PRAKTIJKSAMENSTELLING

Op 1 januari 1987 zijn er in Nederland 3325 fysiotherapiepraktijken (tabel 76). Dit betekent in vergelijking tot het jaar daarvoor een groei van 9,5%; in 1985 was de groei geringer (5%). Het aantal praktijken neemt dus relatief veel sneller toe dan het aantal fysiotherapeuten. Hieruit zouden we kunnen afleiden dat er een aantal praktijken is gesplitst. Uit tabel 76 is tevens op te maken dat in de meeste praktijken (77,4%) minder dan drie fysiotherapeuten werkzaam zijn als maatschapslid. Tabel 77 laat zien dat in 1295 van de 3325 praktijken (38,9%) slechts één fysiotherapeut werkzaam is. Dit percentage neemt langzaam toe sinds 1985 (tabel 78). In 16,5% van de praktijken werken vijf of meer fysiotherapeuten. Het gemiddeld aantal fysiotherapeuten per praktijk is gedaald van 3,05 in 1986 tot 2,78 per 1 januari 1987 (tabel 84).

Een praktijk kan op verschillende adressen gevestigd zijn: dit is bij 13,8% van de praktijken het geval (tabel 79). In deze tabel is tevens te zien dat er een relatie bestaat tussen het aantal praktijkadressen van een praktijk en het aantal fysiotherapeuten werkzaam in die praktijk. Een dergelijke relatie bestaat ook tussen het aantal stagiaires in een praktijk en het aantal fysiotherapeuten in die praktijk (tabel 80). In 12,0% van de praktijken werken één of meer stagiaires.

SPREIDING EN DICHTHEID

Vanaf tabel 81 worden de fysiotherapeuten uitgesplitst naar provincie en urbanisatiegraad. Als de fysiotherapeuten nader worden uitgesplitst naar aard van de functie dan zien we dat in Drenthe 83,2% van de fysiotherapeuten werkzaam is in een eigen praktijk of maatschap. In Flevoland is dit percentage veel lager (51,5%); hier werken veel fysiotherapeuten (29,9%) in loondienst van een gezondheidscentrum. In Limburg vinden we, relatief gezien, de meeste niet-maatschapsleden (tabel 81). Fysiotherapeuten werkzaam in een eigen praktijk of maatschap vinden we, relatief gezien, het minst in de grote steden van ons land (tabel 82). De verschillen in deze tabel zijn overigens minder groot dan die in tabel 81.

Uit tabel 83 en 84 valt af te lezen dat het gemiddeld aantal fysiotherapeuten per praktijk het hoogst is in Groningen en het laagst in Drenthe. In vergelijking met 1986 is in dit gegeven geen verandering opgetreden. Wel zijn over de gehele linie de praktijken gemiddeld kleiner geworden. Dit volgde natuurlijk reeds uit onze eerdere constatering omtrent de groei van het aantal praktijken in vergelijking met de veel geringere groei van het aantal fysiotherapeuten. De grootste praktijken vinden we in de kleine, de middelgrote en de grote steden van ons land. In het landelijk gebied ligt het gemiddeld aantal fysiotherapeuten per praktijk het laagst (tabel 85, 86). Het gemiddeld aantal maatschapsleden per praktijk is het hoogst in Flevoland en Groningen, en het laagst in Drenthe (tabel 87). Het aantal praktijken met slechts één fysiotherapeut werkzaam in eigen praktijk is relatief het grootst in de landelijke gebieden en de forensengemeenten (tabel 88).

In tabel 89 en 90 wordt een vergelijking gemaakt tussen het aantal inwoners per provincie respectievelijk urbanisatiegraad en het aantal fysiotherapeuten werkzaam aldaar. Dit laatste aantal wordt uitgedrukt in aantallen full-time equivalent fysiotherapeuten. Hierbij staat één full-time equivalent fysiotherapeut voor een tien dagdelen per week werkzame fysiotherapeut (zie begrippen). Het aantal full-time equivalent fysiotherapeuten is aldus het totaal aantal, door alle fysiotherapeuten in een bepaalde regio gewerkte dagdelen, gedeeld door tien. Uit tabel 89 blijkt dat per 1 januari 1987 er gemiddeld per full-time equivalent fysiotherapeut(en) 1904 inwoners zijn in Nederland. In Drenthe is dit aantal het hoogst, en daarmee de fysiotherapeutendichtheid het laagst. De hoogste fysiotherapeutendichtheden vinden we in Utrecht en Noord-Holland. Uitgesplitst naar urbanisatiegraad vinden we de hoogste fysiotherapeutendichtheid

in de grote steden (1649 inwoners per full-time equivalent fysiotherapeut). De laagste dichtheid vinden we in het landelijk gebied met 2541 inwoners per full-time equivalent fysiotherapeut; de hoogste dichtheid vinden we in de grote steden (1649 inwoners per full-time equivalent fysiotherapeut).

De verschillen in fysiotherapeutendichtheid worden bovendien nog geïllustreerd in figuur 19 en 20. Hierin is te zien dat de fysiotherapeutendichtheid het hoogst is in een strook die loopt van de Veluwezoom, via de Utrechtse Heuvelrug naar het Gooi, Amsterdam en Kennemerland.

BEGRIPPEN

Fysiotherapeut - een paramedicus die wettelijk bevoegd is, het beroep van fysiotherapeut uit te oefenen.

Heilgymnast/masseur - een paramedicus die wettelijk bevoegd is het beroep van heilgymnast/masseur uit te oefenen.

Uitoefening van het beroep van fysiotherapeut - het beroepsmatig, ingevolge verwijzing door een de praktijk uitoefenende geneeskundige, toepassen van één of meer van de volgende vormen van therapie:

- a. de bewegingstherapie
- b. de massagetherapie
- c. de fysische therapie in engere zin

Uitoefening van het beroep van heilgymnast/masseur - het beroepsmatig, ingevolge verwijzing door een de praktijk uitoefenende geneeskundige, toepassen van één of meer van de volgende vormen van therapie:

- a. de bewegingstherapie
- b. de massagetherapie

In de eerstelijnsgezondheidszorg werkzaam - die beroepswerkzaamheden van fysiotherapeuten, voor zover zij niet verricht worden ten behoeve van personen die verblijven in verpleeghuizen, ziekenhuizen, revalidatiecentra en zwakzinnigeninrichtingen, dan wel in deze instellingen door hen poliklinisch behandeld worden.

Fysiotherapeuten met een overeenkomst - fysiotherapeut of heilgymnast/masseur die in het bezit is van een overeenkomst met een ziekenfonds.

Fysiotherapeuten zonder een overeenkomst - fysiotherapeut of heilgymnast/masseur die niet in het bezit is van een overeenkomst met een ziekenfonds.

Praktijksamenstelling - Indeling van de praktijken naar aantal fysiotherapeuten met en zonder een overeenkomst met een ziekenfonds.

Full-time equivalent - Om een goed beeld te krijgen van de regionale spreiding van het aanbod van fysiotherapeuten, moet er rekening gehouden worden met het feit dat een groot deel van de fysiotherapeuten niet full-time werkt. Vandaar dat het aantal fysiotherapeuten omgerekend is in full-time equivalenten.

Op basis van de vraag (in de enquête) hoeveel dagdelen men per week werkzaam is, kon dit aantal full-time equivalenten berekend worden. Gevraagd werd naar het **aantal dagdelen** dat men **op een bepaald praktijkadres** werkzaam was. Daarna kon dit aantal dagdelen **per gemeente gegregreerd** worden; vervolgens kon aggregatie naar provincie en urbanisatiegraad (ten behoeve van de tabellen) en naar WGR- en EGG-regio (voor de kaartjes) plaatsvinden. Voor die fysiotherapeuten waarvan het aantal gewerkte dagdelen niet bekend was, werd het gemiddelde genomen van de groep waartoe deze fysiotherapeut behoort. Er werd hierbij onderscheid gemaakt tussen drie functies en deze verdeeld naar geslacht (zie tabel 71).

Eén full-time fysiotherapeut-equivalent staat hierbij voor tien dagdelen per week gewerkt door één of meer fysiotherapeuten (ofwel één volledige werkweek). Het na aggregatie verkregen totaal aantal dagdelen per ruimtelijke eenheid moest aldus door 10 worden gedeeld om het aantal full-time equivalent fysiotherapeuten te krijgen.

Gezondheidscentrum - praktijkvoering van tenminste een zelfstandig gevestigde huisarts, een wijkverpleegkundige en een maatschappelijk werkende onder één dak.

Urbanisatiegraad - typologie van gemeenten waarin de mate van verstedelijking is weergegeven. (Naar: J.J. Harts, 1979)

Landelijk gebied : gebied van gemeenten met een grootste kern van minder dan 5000 inwoners en meer dan 20% van de mannelijke beroepsbevolking werkzaam in de landbouw

Verstedelijkt landelijk gebied : gebied van gemeenten met een grootste woonkern minder dan 30.000 inwoners en meer dan 80% van de mannelijke beroepsbevolking werkzaam in niet-agrarische sector

Forensengemeente : Gemeente met grootste kern minder dan 30.000 inwoners en meer dan 30% van de mannelijke beroepsbevolking forens

Stedelijke gemeenten: Gemeente met bebouwde kom met meer dan 2000 inwoners/km² en een gemiddelde bevolkingsdichtheid van meer dan 500 inwoners/km²; gewoonlijk meer dan 70% van de bevolking in de bebouwde kom. Onderscheiden worden:

1. Kleine steden gemeenten met minder dan 30.000 inwoners in de bebouwde kom
2. Middelgrote steden gemeenten met tussen 30.000 en 100.000 inwoners in de bebouwde kom
3. Grote steden gemeenten met meer dan 100.000 inwoners in de bebouwde kom

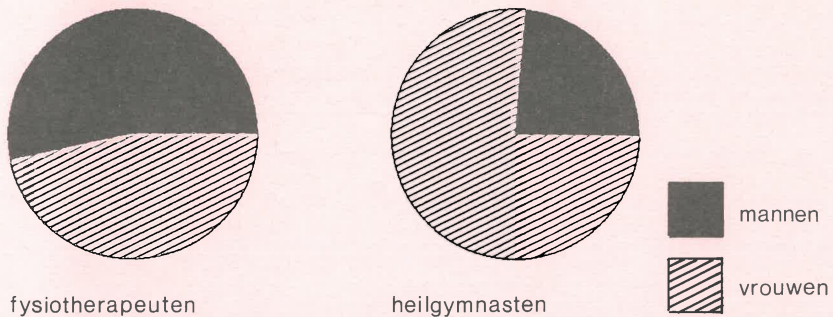
Tabel 65: Absoluut aantal fysiotherapeuten en heilgymnasten/masseurs werkzaam in de eerstelijnsgezondheidszorg, naar geslacht vanaf 1985 per 1 januari

	fysiotherapeuten			heilgymnasten/masseurs			onbekend	totaal		
	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal		m	v	t
1985*	4364	4089	8453	78	219	297	139	4442	4308	8889
1986*	4432	4118	8550	72	205	277	139	4504	4323	8966
1987**	4685	4088	8773	51	162	213	-	4736	4250	8986

* bestandsvergelijkingen

** eigen enquête

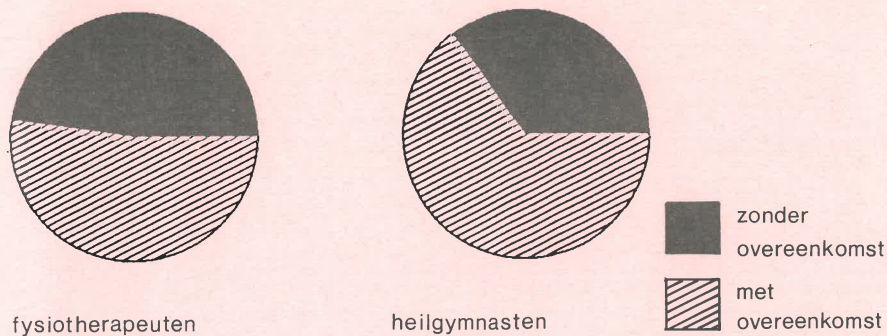
Figuur 15: Aantal in de eerstelijnsgezondheidszorg werkzame fysiotherapeuten en heilgymnasten/masseurs naar geslacht, per 1 januari 1987

Tabel 66: Aantal in de eerstelijnsgezondheidszorg werkzame fysiotherapeuten en heilgymnasten/masseurs met en zonder een overeenkomst met een ziekenfonds, naar geslacht per 1 januari 1987

	overeenkomst met een ziekenfonds					
	wel		niet		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
fysiotherapeuten						
mannen	2996	63,9	1689	36,1	4685	100,0
vrouwen	1590	38,9	2498	61,1	4088	100,0
totaal	4586	52,3	4187	47,7	8773	100,0
heilgymnasten/masseurs						
mannen	48	94,1	3	5,9	51	100,0
vrouwen	90	55,6	72	44,4	162	100,0
totaal	138	64,8	75	35,2	213	100,0
totaal						
mannen	3044	64,3	1692	35,7	4736	100,0
vrouwen	1680	39,5	2570	60,5	4250	100,0
totaal	4724	52,6	4262	47,4	8986	100,0

Figuur 16: Aantal in de eerstelijnsgezondheidszorg werkzame fysiotherapeuten en heilgymnasten/masseurs met en zonder een overeenkomst met een ziekenfonds, per 1 januari 1987

Tabel 67: Aantal jaren dat in de eerstelijnsgezondheidszorg werkzame fysiotherapeuten en heilgymnasten/masseurs in het bezit zijn van hun diploma, per 1 januari 1987

aantal jaren in bezit van diploma	diploma fysiotherapie of heilgymnastiek/massage + fysio-techniek		diploma heilgymnastiek/massage	
	abs	%	abs	%
0- 4 jaar	1597	18,2	-	-
5- 9	3471	39,6	-	-
10-14	2017	23,0	-	-
15-19	1291	14,7	26	12,2
20-24	271	3,1	69	32,4
25-29	51	0,6	41	19,2
30 jaar en langer	71	0,8	77	36,2
totaal	8769*	100,0	213	100,0

* van vier fysiotherapeuten is de afstudeerderdatum niet bekend

Tabel 68: Aantal fysiotherapeuten en heilgymnasten/masseurs, naar aantal functies als fysiotherapeut in de eerste lijn (exclusief waarneemfuncties), per 1 januari 1987

aantal eerste- lijnsfuncties	fysiotherapeuten		heilgymnasten/ masseurs		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
1	8524	97,2	210	98,6	8734	97,2
2	240	2,7	3	1,4	243	2,7
3	9	0,1	-	-	9	0,1
totaal	8773	100,0	213	100,0	8986	100,0

Tabel 69: Aantal in de eerstelijnsgezondheidszorg werkzame fysiotherapeuten en heilgymnasten/masseurs naar aard van de functie en geslacht, per 1 januari 1987

fysiotherapeuten	mannen (n = 4685)		vrouwen (n = 4088)		totaal (n = 8773)	
	abs	%	abs	%	abs	%
in eigen praktijk of maatschap met arbeidsovereenkomst	3794	81,0	2480	60,7	6274	71,5
op notabasis (fictief dienstverband)	475	10,1	890	21,8	1365	15,6
medewerker*	350	7,5	575	14,1	925	10,5
in loondienst van een gezondheids- centrum	77	1,6	125	3,1	202	2,3
	45	1,0	76	1,9	121	1,4
heilgymnasten/masseurs	mannen (n = 51)		vrouwen (n = 162)		totaal (n = 213)	
	abs	%	abs	%	abs	%
in eigen praktijk of maatschap met arbeidsovereenkomst	50	98,0	129	79,6	179	84,0
op notabasis (fictief dienstverband)	1	2,0	16	9,9	17	8,0
medewerker*	-	-	15	9,3	15	7,0
in loondienst van een gezondheids- centrum	-	-	4	2,5	4	1,9
	-	-	-	-	-	-
totaal	mannen (n = 4736)		vrouwen (n = 4250)		totaal (n = 8986)	
	abs	%	abs	%	abs	%
in eigen praktijk of maatschap met arbeidsovereenkomst	3844	81,2	2609	61,4	6453	71,8
op notabasis (fictief dienstverband)	476	10,1	906	21,3	1382	15,4
medewerker*	350	7,4	590	13,9	940	10,5
in loondienst van een gezondheids- centrum	77	1,6	129	3,0	206	2,3
	45	1,0	76	1,8	121	1,3

* van deze personen is niet bekend of zij werken met een arbeidsovereenkomst of op notabasis (fictief dienstverband)

Tabel 70: Aantal in de eerstelijnsgezondheidszorg werkzame fysiotherapeuten (inclusief heilgymnasten/masseurs) met en zonder een overeenkomst met een ziekenfonds, naar aard van de functie, per 1 januari 1987

functie	overeenkomst met een ziekenfonds					
	wel		niet		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
in eigen praktijk of maatschap	4608	71,4	1845	28,6	6453	100,0
niet-maatschapsleden*	89	3,5	2428	96,5	2517	100,0
in loondienst van een gezondheidscentrum	69	57,0	52	43,0	121	100,0

* met arbeidsovereenkomst of op notabasis (fictief dienstverband)

158

2635

Tabel 71: Relatief aantal fysiotherapeuten naar aantal dagdelen dat men per week werkzaam is, uitgesplitst naar functie en geslacht, per 1 januari 1987, in procenten

aantal dagdelen	eigen praktijk of maatschap			niet maatschapsleden			in loondienst van gezondheidscentrum			totaal								
	m		v		tot		m		v		tot		m		v		tot	
0,5- 2	2,0	5,2	3,2	5,1	10,3	8,4	-	-	-	-	-	-	2,6	7,1	4,7			
2,5- 4	3,2	15,3	8,1	8,4	23,0	17,8	2,3	1,3	1,7				4,2	18,1	10,7			
4,5- 6	12,3	28,0	18,6	17,5	25,7	22,8	11,4	38,2	28,3				13,4	27,4	20,0			
6,5- 8	6,6	17,2	10,9	13,2	19,6	17,3	29,5	48,7	41,7				8,1	18,6	13,1			
8,5-10	67,5	32,1	53,3	52,0	20,4	31,7	54,5	11,8	27,5				64,4	27,2	46,9			
meer dan 10	8,4	2,2	5,9	3,8	1,0	2,0	2,3	-	0,8				7,3	1,6	4,6			
totaal %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
totaal abs	3617	2422	6039	844	1509	2353	44	76	120				4455	3962	8417*			
gemiddeld aantal dagdelen	9,0	6,8	8,1	7,9	5,9	6,6	8,5	7,0	7,5				8,8	6,5	7,7			

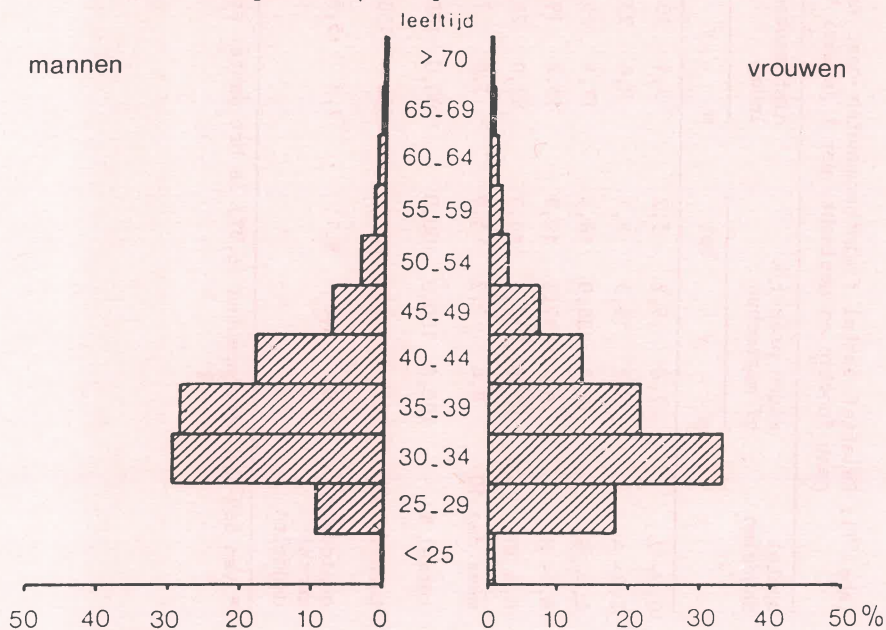
* van 569 fysiotherapeuten (6,3%) is het aantal dagdelen onbekend

Tabel 72: Leeftijdsverdeling van in de eerstelijnsgezondheidszorg werkzame fysiotherapeuten naar geslacht, per 1 januari 1987

leeftijd	mannen		vrouwen		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
jonger dan 25 jaar	7	0,2	28	0,7	35	0,4
25-29	444	9,5	730	17,8	1174	13,4
30-34	1387	29,6	1347	33,0	2734	31,2
35-39	1332	28,5	885	21,6	2217	25,3
40-44	849	18,1	538	13,2	1387	15,8
45-49	351	7,5	293	7,2	644	7,3
50-54	158	3,4	114	2,8	272	3,1
55-59	67	1,4	77	1,9	144	1,6
60-64	49	1,0	44	1,1	93	1,1
65-69	22	0,5	21	0,5	43	0,5
70 jaar en ouder	16	0,3	9	0,2	25	0,3
totaal	4682	100,0	4086	100,0	8768*	100,0

* van drie mannelijke en twee vrouwelijke fysiotherapeuten is de leeftijd onbekend

Figuur 17: Leeftijdsopbouw van in de eerste lijn werkzame fysiotherapeuten naar geslacht per 1 januari 1987

Tabel 73: Leeftijdsverdeling van in de eerstelijnsgezondheidszorg werkzame heilgymnasten/masseurs naar geslacht, per 1 januari 1987

leeftijd	mannen		vrouwen		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
40-44 jaar	2	3,9	20	12,4	22	10,3
45-49	8	15,7	53	32,7	61	28,6
50-54	5	9,8	29	17,9	34	16,0
55-59	7	13,8	17	10,5	24	11,3
60-64	5	9,8	20	12,4	25	11,7
65-69	12	23,5	12	7,4	24	11,3
70 jaar en ouder	12	23,5	11	6,7	23	10,8
totaal	51	100,0	162	100,0	213	100,0

Tabel 74: Leeftijdsverdeling van alle fysiotherapeuten werkzaam in de eerstelijnsgezondheidszorg (inclusief heilgymnasten/masseurs), naar aard van de functie per 1 januari 1987

leeftijd	eigen praktijk of maatschap		niet-maatschapsleden*		loondienst gezondheidscentrum	
	abs	%	abs	%	abs	%
jonger dan 25 jaar	4	0,1	31	1,2	-	-
25-29	475	7,4	697	27,7	25	20,7
30-34	1759	27,3	968	38,5	52	43,0
35-39	1756	27,2	447	17,8	32	26,4
40-44	1196	18,5	210	8,3	10	8,3
45-49	616	9,5	94	3,7	-	-
50-54	264	4,1	42	1,7	2	1,6
55-59	159	2,5	12	0,5	-	-
60-64	113	1,7	7	0,3	-	-
65-69	62	1,0	5	0,2	-	-
70 jaar en ouder	46	0,7	2	0,1	-	-
totaal	6450**	100,0	2515**	100,0	121	100,0

* met arbeidsovereenkomst of op notabasis (fictief dienstverband)

** van drie maatschapsleden en van twee niet-maatschapsleden is de leeftijd niet bekend

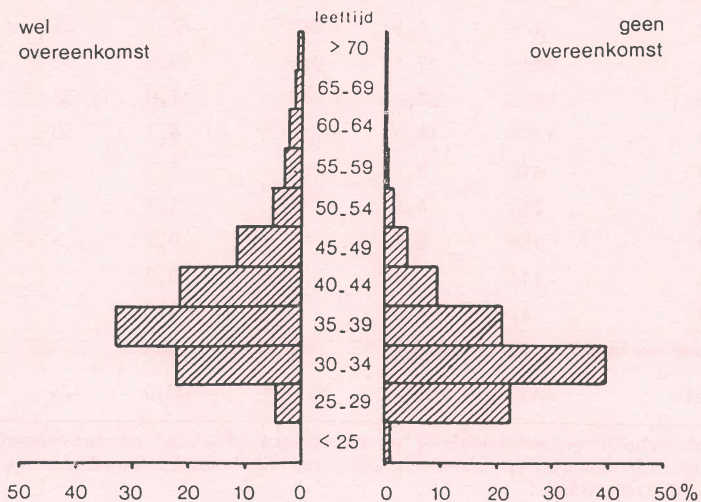

Tabel 75: Leeftijdsverdeling van alle fysiotherapeuten werkzaam in de eerstelijnsgezondheidszorg (inclusief heilgymnasten/masseurs), naar het al of niet hebben van een overeenkomst met een ziekenfonds, per 1 januari 1987

leeftijd	wel overeenkomst		geen overeenkomst	
	abs	%	abs	%
jonger dan 25 jaar	1	0,0	34	0,8
25-29	213	4,5	961	22,6
30-34	1050	22,2	1684	39,5
35-39	1325	28,1	892	20,9
40-44	1014	21,5	395	9,3
45-49	539	11,4	166	3,9
50-54	237	5,0	69	1,6
55-59	140	3,0	28	0,7
60-64	106	2,2	12	0,3
65-69	57	1,2	10	0,2
70 jaar en ouder	41	0,9	7	0,2
totaal	4723*	100,0	4258*	100,0

* van vijf fysiotherapeuten (één met, en vier zonder overeenkomst) is de leeftijd niet bekend.

Figuur 18: Leeftijdsopbouw van alle fysiotherapeuten werkzaam in de eerstelijnsgezondheidszorg (inclusief heilgymnasten/masseurs), naar het al of niet hebben van een overeenkomst met een ziekenfonds, per 1 januari 1987

Tabel 76: Aantal fysiotherapiepraktijken (inclusief heilgymnasten/masseurs) naar het aantal maatschapsleden per praktijk, per 1 januari 1987

aantal maatschapsleden per praktijk	aantal praktijken	
	abs	%
0	6	0,2
1	1864	56,1
2	703	21,1
3	291	8,8
4	197	5,9
5	101	3,0
6	62	1,9
7	40	1,2
8	19	0,6
9	24	0,7
10 of meer	18	0,5
totaal	3325	100,0

Tabel 77: Aantal fysiotherapiepraktijken (inclusief heilgymnasten/masseurs) naar praktijksamenstelling: aantal maatschapsleden en niet-maatschapsleden, per 1 januari 1987

aantal niet- maatschapsleden*	aantal maatschapsleden									
	0		1		2		3 of meer		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
0	-	-	1293	69,4	430	61,2	525	69,8	2248	67,6
1	2	33,3	250	13,4	135	19,2	119	15,8	506	15,2
2	2	33,3	139	7,5	62	8,8	51	6,8	254	7,6
3	-	-	77	4,1	30	4,3	23	3,1	130	3,9
4	1	16,7	29	1,6	15	2,1	14	1,9	59	1,8
5	-	-	34	1,8	12	1,7	3	0,4	49	1,5
6	1	16,7	17	0,9	4	0,6	7	0,9	29	0,9
7	-	-	6	0,3	4	0,6	2	0,3	12	0,4
8	-	-	6	0,3	3	0,4	1	0,1	10	0,3
9	-	-	4	0,2	2	0,3	1	0,1	7	0,2
10 of meer	-	-	9	0,5	6	0,8	6	0,8	21	0,6
totaal	6	100,0	1864	100,0	703	100,0	752	100,0	3325	100,0

* fysiotherapeuten met arbeidsovereenkomst of op notabasis (fictief dienstverband)

Tabel 78: Aantal fysiotherapiepraktijken naar het aantal fysiotherapeuten per praktijk, vanaf 1985 per 1 januari

aantal fysiotherapeuten per praktijk	1985		1986		1987	
	abs	%	abs	%	abs	%
1	987	34,1	1100	36,2	1295	39,0
2	583	20,2	608	20,0	682	20,5
3	401	13,9	403	13,3	472	14,2
4	284	9,8	307	10,1	327	9,8
5	213	7,4	208	6,9	175	5,3
6	141	4,9	129	4,2	139	4,2
7	91	3,1	91	3,0	88	2,6
8	41	1,4	51	1,7	39	1,2
9	53	1,8	44	1,4	40	1,2
10	29	1,0	27	0,9	21	0,6
11-15	56	1,9	51	1,7	36	1,1
16 of meer	13	0,5	17	0,6	11	0,3
totaal	2892	100,0	3036	100,0	3325	100,0

Tabel 79: Aantal fysiotherapiepraktijken naar het aantal fysiotherapeuten per praktijk en het aantal praktijkadressen, per 1 januari 1987

aantal fysiotherapeuten per praktijk	aantal praktijkadressen per praktijk						totaal	
	1		2		3 of meer			
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1	1241	95,8	52	4,0	2	0,2	1295	100,0
2	621	91,0	55	8,1	6	0,9	682	100,0
3	407	86,2	59	12,5	6	1,3	472	100,0
4	262	80,1	51	15,6	14	4,3	327	100,0
5	129	73,7	38	21,7	8	4,6	175	100,0
6	100	71,9	31	22,3	8	5,8	139	100,0
7	58	65,9	23	26,1	7	8,0	88	100,0
8	16	41,0	16	41,0	7	18,0	39	100,0
9	16	40,0	12	30,0	12	30,0	40	100,0
10 of meer	15	22,1	16	23,5	37	54,4	68	100,0
totaal	2865	86,2	353	10,6	107	3,2	3325	100,0

Tabel 80: Aantal fysiotherapiepraktijken naar het aantal stagiaires per praktijk en het aantal fysiotherapeuten per praktijk, per 1 januari 1987

aantal fysiotherapeuten per praktijk	aantal stagiaires per praktijk						totaal			
	0		1		2		3 of meer			
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1	1253	96,7	41	3,2	1	0,1	-	-	1295	100,0
2	620	90,9	58	8,5	4	0,6	-	-	682	100,0
3	407	86,2	59	12,5	6	1,3	-	-	472	100,0
4	272	83,2	50	15,3	5	1,5	-	-	327	100,0
5 of meer	373	68,0	138	25,1	32	5,8	6	1,1	549	100,0
totaal	2925	88,0	346	10,4	48	1,4	6	0,2	3325	100,0

Tabel 81: Aantal in de eerste lijn werkzame fysiotherapeuten per provincie, naar belangrijkste functie, per 1 januari 1987

provincie	eigen praktijk of maatschap		niet-maat- schapsleden*		in loondienst van gezh.c.		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Groningen	261	79,6	64	19,5	3	0,9	328	100,0
Friesland	203	70,0	86	29,7	1	0,3	290	100,0
Drenthe	154	83,2	31	16,8	-	-	185	100,0
Overijssel	470	73,1	173	26,9	-	-	643	100,0
Flevoland	50	51,5	18	18,6	29	29,9	97	100,0
Gelderland	714	69,1	316	30,6	3	0,3	1033	100,0
Utrecht	567	75,6	171	22,8	12	1,6	750	100,0
Noord-Holland	1232	69,5	492	27,7	50	2,8	1774	100,0
Zuid-Holland	1406	75,1	447	23,8	20	1,1	1873	100,0
Zeeland	167	72,3	64	27,7	-	-	231	100,0
Noord-Brabant	820	69,4	361	30,5	1	0,1	1182	100,0
Limburg	409	68,2	191	31,8	-	-	600	100,0
Nederland	6453	71,8	2414	26,9	119	1,3	8986	100,0

* met arbeidsovereenkomst of op notabasis (fictief dienstverband)

Tabel 82: Aantal in de eerste lijn werkzame fysiotherapeuten naar belangrijkste functie en urbanisatiegraad, per 1 januari 1987

urbanisatie- graad	eigen praktijk of maatschap		niet-maat- schapsleden*		in loondienst van gezh.c.		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
landelijk gebied	521	74,4	177	25,3	2	0,3	700	100,0
verstedelijkt landelijk gebied	1341	74,6	428	23,8	28	1,6	1797	100,0
forensengem.	1067	72,1	392	26,5	21	1,4	1480	100,0
kleine steden	684	69,9	289	29,5	6	0,6	979	100,0
middelgrote steden	1093	72,8	405	27,0	3	0,2	1501	100,0
grote steden	1747	69,1	723	28,6	59	2,3	2529	100,0
Nederland	6453	71,8	2414	26,9	119	1,3	8986	100,0

* met arbeidsovereenkomst of op notabasis (fictief dienstverband)

Tabel 83: Aantal fysiotherapiepraktijken naar praktijkomvang en provincie, per 1 januari 1987

provincie	aantal fysiotherapeuten per praktijk									
	1		2 - 3		4 - 5		6 of meer		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Groningen	26	29,2	28	31,5	21	23,6	14	15,7	89	100,0
Friesland	39	35,1	48	43,3	11	9,9	13	11,7	111	100,0
Drenthe	44	49,4	32	36,0	9	10,1	4	4,5	89	100,0
Overijssel	78	35,9	71	32,7	37	17,1	31	14,3	217	100,0
Flevoland	4	13,3	17	56,7	5	16,7	4	13,3	30	100,0
Gelderland	128	34,0	144	38,2	60	15,9	45	11,9	377	100,0
Utrecht	127	43,2	89	30,3	48	16,3	30	10,2	294	100,0
Noord-Holland	264	41,9	187	29,7	105	16,7	74	11,7	630	100,0
Zuid-Holland	325	44,3	230	31,3	97	13,2	82	11,2	734	100,0
Zeeland	20	29,4	27	39,7	9	13,2	12	17,7	68	100,0
Noord-Brabant	163	35,8	182	40,0	64	14,1	46	10,1	455	100,0
Limburg	77	33,3	99	42,9	36	15,6	19	8,2	231	100,0
Nederland	1295	38,9	1154	34,7	502	15,1	374	11,3	3325	100,0

Tabel 84: Gemiddeld aantal fysiotherapeuten per praktijk, naar provincie vanaf 1986, per 1 januari

provincie	gemiddeld aantal fysiotherapeuten per praktijk	
	1986	1987
Groningen	4,24	3,76
Friesland	2,97	2,66
Drenthe	2,25	2,11
Overijssel	2,98	3,00
Flevoland	2,62	3,37
Gelderland	3,07	2,81
Utrecht	2,82	2,64
Noord-Holland	3,50	2,90
Zuid-Holland	3,03	2,65
Zeeland	3,10	3,59
Noord-Brabant	2,78	2,66
Limburg	2,77	2,67
Nederland	3,05	2,78

Tabel 85: Aantal fysiotherapiepraktijken naar praktijkomvang en urbanisatiegraad, per 1 januari 1987

urbanisatie- graad	aantal fysiotherapeuten per praktijk									
	1		2 - 3		4 - 5		6 of meer		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
landelijk gebied	124	39,0	140	44,0	41	12,9	13	4,1	318	100,0
verst.land.gebied	257	37,0	267	38,4	112	16,1	59	8,5	695	100,0
forensengemeenten	256	44,2	176	30,4	86	14,9	61	10,5	579	100,0
kleine steden	106	33,5	116	36,7	42	13,3	52	16,5	316	100,0
middelgrote steden	199	38,0	172	32,8	85	16,2	68	13,0	524	100,0
grote steden	353	39,5	283	31,7	136	15,2	121	13,6	893	100,0
Nederland	1295	38,9	1154	34,7	502	15,1	374	11,3	3325	100,0

Tabel 86: Gemiddeld aantal fysiotherapeuten per praktijk, naar urbanisatiegraad vanaf 1986, per 1 januari

urbanisatiegraad	gemiddeld aantal fysiotherapeuten per praktijk	
	1986	1987
landelijk gebied	2,45	2,28
verstedelijkt landelijk gebied	2,75	2,65
forensengemeenten	2,95	2,63
kleine steden	3,34	3,18
middelgrote steden	3,06	2,93
grote steden	3,48	2,93
Nederland	3,05	2,78

Tabel 87: Aantal fysiotherapiepraktijken naar aantal maatschapsleden per praktijk en provincie, per 1 januari 1987

provincie	aantal maatschapsleden per praktijk									
	0		1		2		3 of meer		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Groningen	-	-	38	42,7	17	19,1	34	38,2	89	100,0
Friesland	-	-	65	58,6	24	21,6	22	19,8	111	100,0
Drenthe	-	-	53	59,6	22	24,7	14	15,7	89	100,0
Overijssel	-	-	113	52,1	47	21,6	57	26,3	217	100,0
Flevoland	-	-	11	36,7	7	23,3	12	40,0	30	100,0
Gelderland	-	-	215	57,0	87	23,1	75	19,9	377	100,0
Utrecht	2	0,7	166	56,5	58	19,7	68	23,1	294	100,0
Noord-Holland	2	0,3	351	55,7	125	19,9	152	24,1	630	100,0
Zuid-Holland	1	0,1	424	57,8	141	19,2	168	22,9	734	100,0
Zeeland	-	-	34	50,0	12	17,6	22	32,4	68	100,0
Noord-Brabant	1	0,2	265	58,3	102	22,4	87	19,1	455	100,0
Limburg	-	-	129	55,8	61	26,4	41	17,8	231	100,0
Nederland	6	0,2	1864	56,1	703	21,1	752	22,6	3325	100,0

Tabel 88: Aantal fysiotherapiepraktijken naar aantal maatschapsleden per praktijk en urbanisatiegraad, per 1 januari 1987

urbanisatie- graad	aantal maatschapsleden per praktijk									
	0		1		2		3 of meer		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
landelijk gebied	-	-	191	60,1	78	24,5	49	15,4	318	100,0
verst.land.gebied	-	-	385	55,4	157	22,6	153	22,0	695	100,0
forensengemeenten	-	-	348	60,1	110	19,0	121	20,9	579	100,0
kleine steden	-	-	167	52,8	73	23,1	76	24,1	316	100,0
middelgrote steden	1	0,2	277	52,9	110	21,0	136	25,9	524	100,0
grote steden	5	0,6	496	55,5	175	19,6	217	24,3	893	100,0
Nederland	6	0,2	1864	56,1	703	21,1	752	22,6	3325	100,0

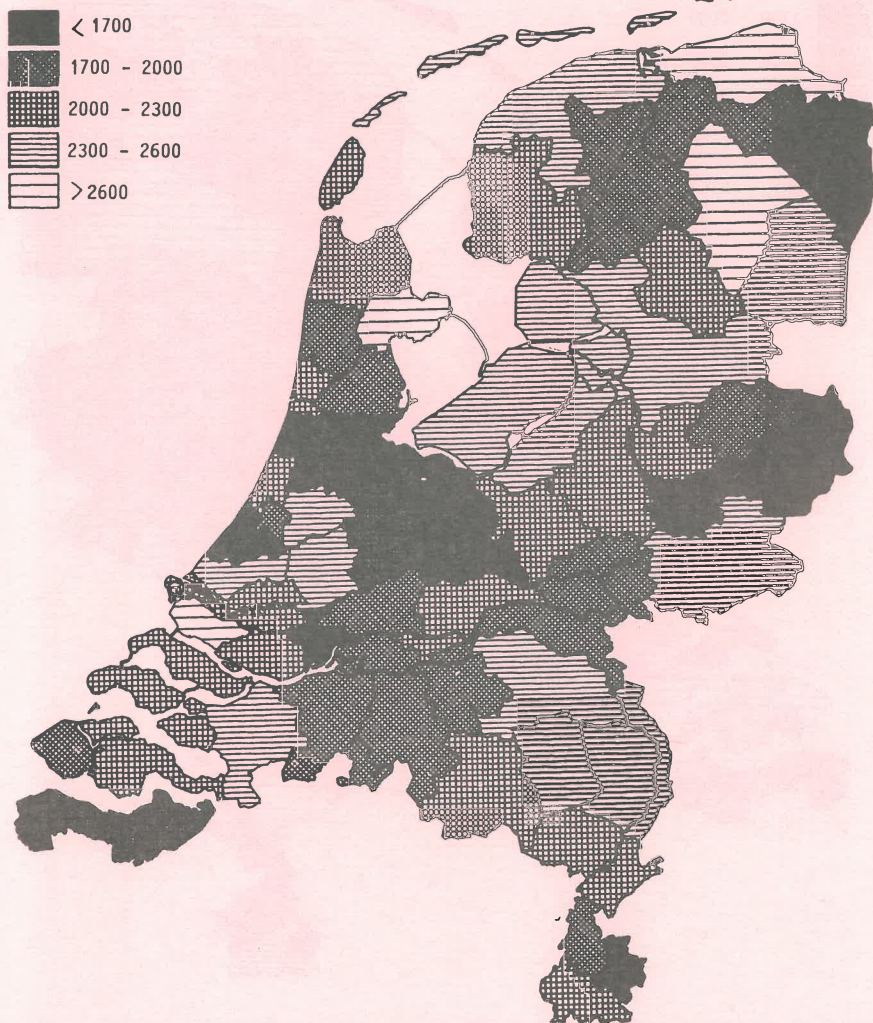
Tabel 89: Verhouding tussen het aantal in de eerstelijnsgezondheidszorg werkzame fysiotherapeuten (in full-time equivalenten) en het aantal inwoners per provincie, per 1 januari 1987

provincie	aantal inwoners	aantal full-time equivalent fysiotherapeuten	aantal inwoners per full-time equivalent fysiotherapeut
Groningen	558.116	282,16	1978
Friesland	598.889	270,40	2215
Drenthe	434.042	169,60	2559
Overijssel	1.003.812	564,32	1779
Flevoland	185.167	78,20	2368
Gelderland	1.771.392	871,65	2032
Utrecht	952.838	606,13	1572
Noord-Holland	2.334.305	1452,39	1607
Zuid-Holland	3.185.585	1578,23	2018
Zeeland	355.343	213,89	1661
Noord-Brabant	2.139.246	1039,39	2058
Limburg	1.091.138	548,80	1988
Nederland	14.609.873	7675,16	1904

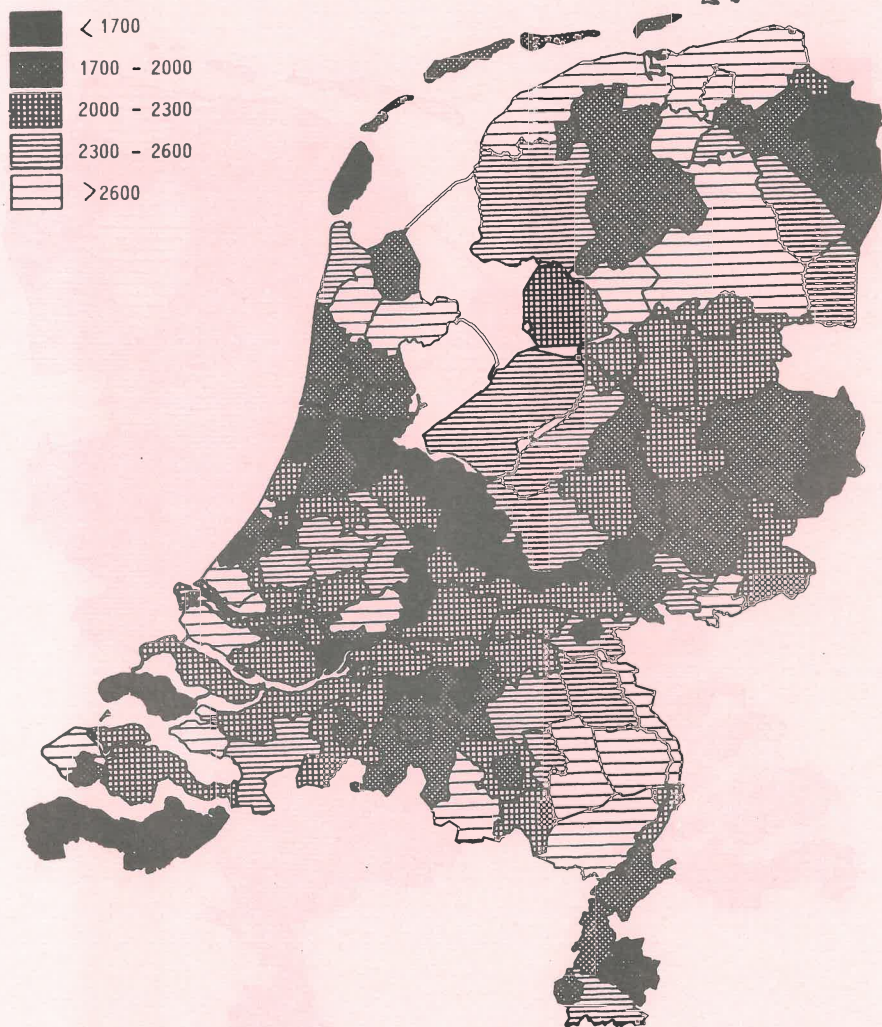
Tabel 90: Verhouding tussen het aantal in de eerstelijnsgezondheidszorg werkzame fysiotherapeuten (in full-time equivalenten) en het aantal inwoners naar urbanisatiegraad, per 1 januari 1987

urbanisatiegraad	aantal inwoners	aantal full-time equivalent fysiotherapeuten	aantal inwoners per full-time equivalent fysiotherapeut
landelijk gebied	1.688.091	664,36	2541
verstedelijkt land.geb.	3.357.448	1585,57	2118
forensengemeenten	2.128.381	1192,42	1785
kleine steden	1.594.851	837,24	1905
middelgrote steden	2.321.980	1260,87	1842
grote steden	3.519.122	2134,70	1649
Nederland	14.609.873	7675,16	1904

Figuur 19: Fysiotherapeutendichtheid (aantal inwoners per full-time equivalent fysiotherapeut) per WGR-subregio, per 1 januari 1987

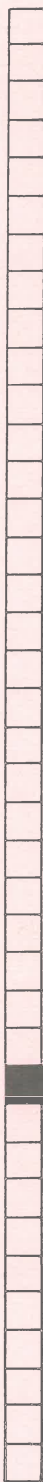

Figuur 20: Fysiotherapeutendichtheid (aantal inwoners per full-time equivalent fysiotherapeut) per EGG, per 1 januari 1987

9. PAS AFGESTUDEERDE FYSIOTHERAPEUTEN

PAS AFGESTUDEERDE FYSIOTHERAPEUTEN

INLEIDING

Dezelfde leemte in kennis als betreffende de werkzame fysiotherapeuten (zie hoofdstuk 8) bestond er ten aanzien van de fysiotherapeuten die net van de opleiding kwamen. Om het reilen en zeilen van pas afgestudeerde fysiotherapeuten op de arbeidsmarkt in beeld te krijgen is het NIVEL in 1987, in opdracht van het Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, een onderzoek gestart onder alle in 1985 en 1986 van de opleiding gekomen fysiotherapeuten. Daarbij is onderzocht wat zij op peildatum 1 januari 1987 deden. De resultaten uit dit onderzoek zijn op uitgebreider wijze gepubliceerd (Van Dam en Hingstman, 1988) en zijn voor deze publikatie samengevat.

RESPONS

Alvorens de onderzoeksresultaten nader beschouwd kunnen worden, dient vermeld te worden dat deze niet op alle benaderde fysiotherapeuten betrekking hebben. Van de 2662 fysiotherapeuten, afgestudeerd in 1985 en 1986, hebben er 2033 (76,4) aan het onderzoek meegewerkt. De respons was hoger onder de in 1986 afgestudeerden (80,7%) dan onder degenen afgestudeerd in 1985 (72,1%). Bovendien heeft een non-responsanalyse uitgewezen dat de niet als fysiotherapeut werkzamen en de als fysiotherapeut in het buitenland werkzamen ietwat ondervertegenwoordigd waren in de door ons onderzochte groep.

RESULTATEN

In tabel 91 is te zien dat van de fysiotherapeuten, afgestudeerd in 1985, 75,3% binnen twee jaar werkzaam is als fysiotherapeut. Voor degenen in 1986 afgestudeerd bedraagt dit 58,4%. Dit percentage ligt, gezien de kortere periode tussen jaar van afstuderen en de peildatum 1 januari 1987, vanzelfsprekend lager. In deze tabel valt tevens te zien dat, relatief gezien, het aantal vrouwen dat werkzaam is als fysiotherapeut hoger is dan het aantal mannen.

Met betrekking tot de pas afgestudeerden die op de peildatum als fysiotherapeut werkzaam zijn moet worden aangemerkt dat bijna 10%

van de in 1985 afgestudeerden en 9% van de in 1986 afgestudeerden meer dan één functie als fysiotherapeut uitoefent (tabel 92). Deze tabel laat zich overigens niet vergelijken met tabel 68, daar het hier ook om functies buiten de eerste lijn gaat.

Dat er fysiotherapeuten zijn die meer dan één functie uitoefenen is ook op te maken uit tabel 93. In deze tabel wordt nagegaan in welke functies de pas afgestudeerde fysiotherapeuten werkzaam zijn, en daarbij vinden dubbeltellingen plaats omdat men in meer dan één functie werkzaam kan zijn. De kolomtotalen overschrijden daardoor de 100%.

Slechts een gering deel van de beide jaargroepen is zelfstandig gevestigd (respectievelijk 4,8% en 1,4%). Veel pas afgestudeerde fysiotherapeuten zijn in het buitenland werkzaam (de meesten van hen in West-Duitsland, zie tabel 95). Van de in 1985 afgestudeerde respondenten heeft 22% werk in het buitenland. Bij de in 1986 afgestudeerden ligt dit percentage op 16,2%. De verschillen tussen mannen en vrouwen zijn hierbij te verwaarlozen. Verder blijkt dat van de jaargroep 1985 bijna 20% werkzaam is in de intramurale sector, waarbij relatief gezien meer vrouwen dan mannen intramuraal werken. Een dergelijk verschil vinden we ook bij het cohort 1986. Uit tabel 93 kunnen we tot slot afleiden dat het percentage waarnemers in de jaargroep 1986 hoger ligt dan onder degenen die in 1985 zijn afgestudeerd. De waarneemfunctie kunnen we waarschijnlijk als een tijdelijke en/of doorstroomfunctie beschouwen. Bovendien is te zien dat relatief meer vrouwen dan mannen werkzaam zijn als waarnemer.

Naast de aard van de werkzaamheden is het van belang om ook inzicht te krijgen in de omvang van de werkzaamheden. Het maakt nogal wat uit of iedereen full-time werkt of dat een groot deel slechts enkele uren per week werkzaam is. Uit tabel 94 kan in de eerste plaats worden afgeleid dat het merendeel van beide jaargroepen meer dan 32 uur per week werkt. Daarnaast moeten we echter ook constateren dat 11% van de in 1985 afgestudeerden en 16% van de in 1986 afgestudeerden een werkweek heeft van 16 uur of minder. In deze tabel is tevens te zien dat mannen over het algemeen een groter aantal uren per week werkzaam zijn dan vrouwen. Indien we het aantal dagdelen relateren aan de aard van de werkzaamheden, dan blijkt dat van diegenen die in het buitenland werkzaam zijn bijna iedereen een full-time baan heeft. Verder blijkt dat de pas afgestudeerden die in de intramurale sector werk hebben gevonden, gemiddeld iets langer (gemiddeld 28 uur) werken dan degenen met een eerstelijnsfunctie (gemiddeld 24 uur).

In tabel 91 en tabel 93 zagen we dat 25% van de in 1985 afgestudeerde, en 42% van de in 1986 afgestudeerde fysiotherapeuten per 1 januari 1987 niet als fysiotherapeut werkzaam was. In tabel 96 wordt nagegaan wat de bezigheden danwel werkzaamheden van deze groep op dat moment zijn. Te zien valt dat een groot deel van de fysiotherapeuten die ten tijde van de peiling niet als fysiotherapeut werkzaam zijn, op dat moment werkloos is: 46% van de in 1985 afgestudeerden en 66% van de in 1986 afgestudeerden. Dit komt overeen met respectievelijk 11% en 27% van alle respondenten uit 1985 en 1986 (figuur 21). Daarnaast kunnen we constateren dat velen hun heil hebben gezocht in een beroep dat buiten de gezondheidszorg ligt.

Van de pas afgestudeerde fysiotherapeuten die op 1 januari 1987 (nog) geen werk hebben gevonden binnen de fysiotherapie is 75% op dat moment op zoek naar een functie als fysiotherapeut. Van de in 1985 en 1986 afgestudeerde fysiotherapeuten die op de peildatum wel als fysiotherapeut werkzaam zijn is 60% nog op zoek naar andere werkzaamheden binnen de fysiotherapie. De meeste zoekers spreken zich uit voor een full-time functie. Ten aanzien van de aard van de gewenste functie zijn de zoekers minder duidelijk, en is er sprake van een zekere indifferentie. Wel willen de meeste zoekers in Nederland werken, hetgeen ook op te maken valt uit het feit dat van degenen die in het buitenland werkzaam zijn, 55% binnen afzienbare tijd naar Nederland terug wil keren.

CONCLUSIE

We kunnen spreken van een aanzienlijke werkloosheid onder pas afgestudeerde fysiotherapeuten. Gezien de discrepantie tussen vraag naar en aanbod van fysiotherapeuten is deze werkloosheid voor het grootste deel structureel van aard. Daarnaast is er sprake van een 'verborgen' werkloosheid, met als symptomen: 1. korte werkweken, 2. afgestudeerde fysiotherapeuten die een andere studie gaan volgen of die hun heil in een ander segment van de arbeidsmarkt zoeken, en 3. het grote aantal fysiotherapeuten werkzaam als waarnemer en werkzaam in het buitenland.

De maatregelen die in de afgelopen twee jaren zijn getroffen om de instroom van de opleidingen te beperken komen voor een grote groep werkzoekende fysiotherapeuten te laat. Velen zullen genooddaakt zijn een ander beroep te kiezen. Dat zien we deels reeds terug in onze onderzoeksgegevens, waaruit blijkt dat twee jaar na voltooiing van de fysiotherapie-opleiding bijna 8% een ander beroep heeft gekozen.

Tabel 91: Aantal fysiotherapeuten (afgestudeerd in 1985 en 1986) per 1 januari 1987 al of niet werkzaam als fysiotherapeut, naar jaar van afstuderen en geslacht

	1985						1986					
	mannen		vrouwen		Totaal		mannen		vrouwen		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
werkzaam als fysiotherapeut	316	73,8	417	76,4	733	75,3	243	54,6	375	61,1	618	58,4
niet werkzaam als fysiotherapeut	112	26,2	129	23,6	241	24,7	202	45,4	239	38,9	441	41,6
totaal	428	100,0	546	100,0	974	100,0	445	100,0	614	100,0	1059	100,0

Tabel 92: Aantal functies die fysiotherapeuten (afgestudeerd in 1985 en 1986) op 1 januari 1987 uitoefenen, naar jaar van afstuderen

aantal functies	1985		1986	
	abs	%	abs	%
1	660	90,1	564	91,3
2	58	7,9	44	7,1
3	12	1,6	8	1,3
4	3	0,4	2	0,3
totaal	733	100,0	618	100,0

Tabel 93: Werkzaamheden van fysiotherapeuten (afgestudeerd in 1985 en 1986) per 1 januari 1987 naar jaar van afstuderen en geslacht

functie	1985						1986					
	mannen (N = 428)		vrouwen (N = 546)		totaal (N = 974)		mannen (N = 445)		vrouwen (N = 614)		totaal (N = 1059)	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
werkzaam als fysiotherapeut												
zelfstandig gevestigd	29	6,8	18	3,3	47	4,8	6	1,3	9	1,5	15	1,4
medewerker*	59	13,8	92	16,8	151	15,5	36	8,1	65	10,6	101	9,5
waarnemer	42	9,8	93	17,0	135	13,9	66	14,8	135	22,0	201	19,0
intramuraal werkzaam	76	17,8	115	21,1	191	19,6	38	8,5	82	13,4	120	11,3
in buitenland als fysiotherapeut	93	21,7	121	22,2	214	22,0	78	17,5	94	15,3	172	16,2
overige werkzaamheden als fysioth.	42	9,8	10	1,8	52	5,3	29	6,5	10	1,6	39	3,7
niet als fysiotherapeut werkzaam	112	26,2	129	23,6	241	24,7	202	45,4	239	38,9	441	41,6

* met arbeidsovereenkomst, op notabasis (fictief dienstverband) of in loondienst van een gezondheidscentrum

Tabel 94: Omvang van de werkzaamheden van fysiotherapeuten (afgestudeerd in 1985 en 1986) die op 1 januari 1987 werkzaam zijn als fysiotherapeut, naar jaar van afstuderen en geslacht

uren per week	1985						1986					
	mannen		vrouwen		totaal		mannen		vrouwen		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1- 8	11	3,6	16	4,0	27	3,8	7	3,0	25	7,1	32	5,5
9-16	15	4,8	35	8,8	50	7,1	20	8,7	40	11,4	60	10,3
17-24	40	12,9	75	18,8	115	16,3	38	16,4	74	21,0	112	19,2
25-32	33	10,7	68	17,1	101	14,3	32	13,9	52	14,8	84	14,4
33-40	194	62,8	195	49,0	389	55,0	124	53,7	155	44,0	279	47,9
41 en meer	16	5,2	9	2,3	25	3,5	10	4,3	6	1,7	16	2,7
totaal	309	100,0	398	100,0	707	100,0	231	100,0	352	100,0	583	100,0

* van 61 fysiotherapeuten is het totaal aantal uren onbekend.

Tabel 95: Landen waarin in het buitenland werkzame fysiotherapeuten (afgestudeerd in 1985 en 1986) werkzaam zijn naar jaar van afstuderen, per 1 januari 1987

	1985		1986		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
BR Duitsland	145	67,7	109	63,4	254	65,8
Zwitserland	34	15,9	39	22,7	73	18,9
Scandinavië ¹	10	4,7	13	7,5	23	6,0
Overig Europa ²	10	4,7	5	2,9	15	3,9
VS/Canada	10	4,7	4	2,3	14	3,6
overig ³	5	2,3	2	1,2	7	1,8
totaal	214	100,0	172	100,0	386	100,0

1. Noorwegen, Zweden, Denemarken, IJsland

2. België, Verenigd Koninkrijk, Oostenrijk, Portugal, Israel

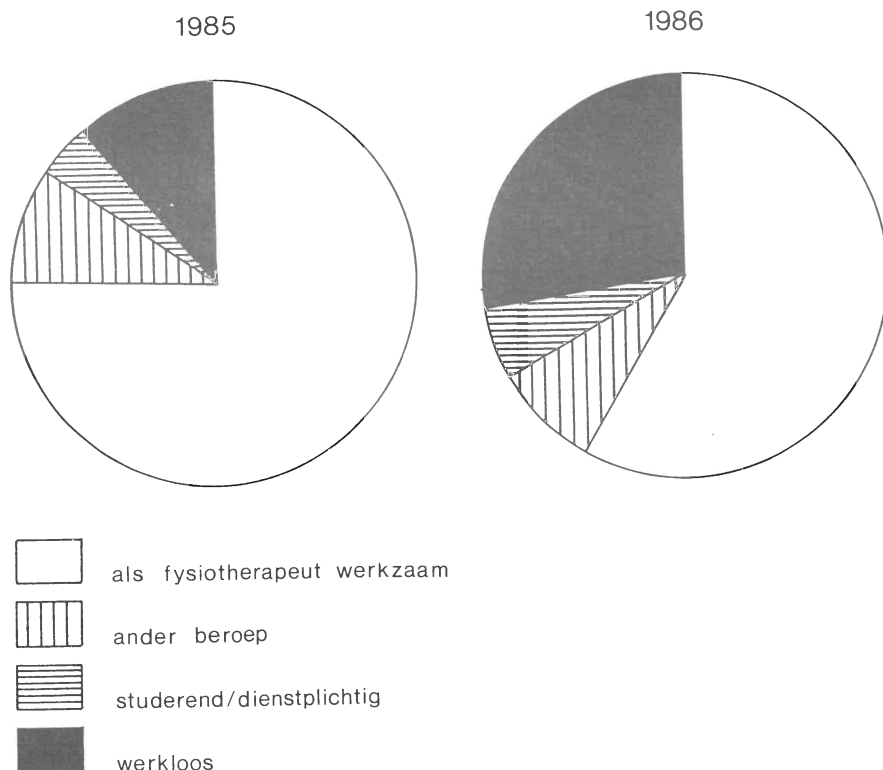
3. Suriname, Nederlandse Antillen, Sri Lanka, Zuid-Afrika

Tabel 96: Bezigheden van fysiotherapeuten (afgestudeerd in 1985 en 1986) die op 1 januari 1987 niet als fysiotherapeut werkzaam zijn, naar jaar van afstuderen en geslacht

bezigheden	1985						1986					
	mannen		vrouwen		totaal		mannen		vrouwen		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
werkloos	41	36,6	69	53,5	110	45,7	117	57,9	172	72,0	289	65,5
studerend	18	16,1	11	8,5	29	12,0	5	2,5	13	5,4	18	4,1
dienstplichtig	13	11,6	-	-	13	5,4	42	20,8	-	-	42	9,5
ander beroep in gezondheidszorg	5	4,4	10	7,8	15	6,2	8	3,9	9	3,8	17	3,9
ander beroep	31	27,7	34	26,4	65	27,0	23	11,4	35	14,6	58	13,2
uitzendkracht/freelance	4	3,6	3	2,3	7	2,9	7	3,5	8	3,4	15	3,4
huisvrouw/-man	-	-	2	1,5	2	0,8	-	-	2	0,8	2	0,4
totaal	112	100,0	129	100,0	241	100,0	202	100,0	239	100,0	441	100,0

Figuur 21: Werkzaamheden van fysiotherapeuten (afgestudeerd in 1985 en 1986) per 1 januari 1987, naar jaar van afstuderen

10. CONTOURENKAARTEN

Figuur 22: Contourenkaart van de WGR-subregio's in Nederland per januari 1988

Namen en inwonertallen van GCR-subregio's per januari 1988

	aantal inwoners		aantal inwoners
1 Oost Groningen	152.758	31 Noord-Kennemerland	220.291
2 Stad Groningen	291.843	32 Midden-Kennemerland	157.100
3 Eemmond/Noord-Groningen	112.156	33 Zuid-Kennemerland	218.462
4 Noord- en Noordoost-Friesland	247.435	34 Amstel en Meerlanden	216.301
5 Zuidwest-Friesland	130.173	35 Bollenstreek	164.923
6 Oost en Zuidoost-Friesland	221.496	36 Rijnstreek/Benthuizen	127.701
7 Noord-Drenthe	163.115	37 Leiden	178.289
8 Zuidoost-Drenthe	160.871	38 's-Gravenhage/Nootdorp	687.132
9 Zuidwest-Drenthe	112.600	39 Delft	240.916
10 Flevoland	193.739	40 Gouda	219.921
11 Zwolle/Hattem	326.031	41 Barendrecht/Nieuwe Waterweg-Noord	916.175
12 Almelo	193.252	42 Gorinchem/Graafstroom/Vuren	137.487
13 Hengelo/Enschede	376.452	43 Drechtsteden	246.640
14 Deventer	125.849	44 Voorne-Putten	151.649
15 Zutphen	80.004	45 Beijerland/Hoeksche Waard	77.361
16 Doetinchem/Winterswijk/Borculo	258.758	46 Goeree-Overflakkee	42.602
17 Groot-Arnhem/Liemers/Bemmel/Gendt	381.801	47 De Bevelanden/Schouwen-Duiveland	138.892
18 Apeldoorn/Heerde	242.967	48 Walcheren	109.282
19 Elburg/Harderwijk	145.983	49 Zeeuws-Vlaanderen	107.327
20 Ede/Nijkerk	198.774	50 West Noord-Brabant	229.577
21 Rijk van Nijmegen/Land van Maas en Waal	301.578	51 Stadsgewest Breda	372.259
22 Tiel/Bommelerwaard/Dodewaard	150.407	52 Tilburg-Wealwijk	370.732
23 Zuidoost-Utrecht	238.561	53 's-Hertogenbosch/Maasdriel/Haaren/Heeswijk-Dinther	272.760
24 Noordoost-Utrecht	230.526	54 Stadsgewest Oss/Nuland/Sint Oedenrode	285.079
25 Abcoude/Utrecht/Zuidwest-Utrecht	524.164	55 Eindhoven	460.495
26 Het Gooi/Loosdrecht/Diemen	263.457	56 Gewest Helmond	181.850
27 Amsterdam	691.738	57 Noord-Limburg	233.875
28 Zaanstreek en Waterland	268.619	58 Midden-Limburg	206.735
29 West-Friesland	171.028	59 Westelijke Mijnstreek/Nuth	177.939
30 Kop van Noord-Holland	153.487	60 Oostelijke Mijnstreek	250.031
		61 Heuvelland/Vaals	203.494

Figuur 23: Contourenkaart van Plaatselijke Huisartsen Verenigingen per januari 1988

Namen en inwonertallen van de Plaatselijke Huisartsen Verenigingen per januari 1988

	aantal inwoners		aantal inwoners
1 Alkmaar	161.412	43 Maastricht	203.494
2 Almelo	193.252	44 Meppel	92.938
3 Alphen aan de Rijn e.o.	156.650	45 Midden-Limburg	239.615
4 Amersfoort	273.216	46 Midden-Twente	186.866
5 Amsterdam	709.834	47 Noord-Limburg	221.431
6 Apeldoorn	180.324	48 Nijmegen	405.875
7 Arnhem	313.629	49 Oude IJssel	144.530
8 Assen	156.488	50 Noord-Oost Overijssel	38.146
9 Bergen op Zoom/Roosendaal e.o.	224.224	51 Purmerend	125.500
10 Breda e.o.	389.937	52 Ridderkerk/Barendr./Heerjansdam	69.280
11 Delft	119.580	53 Rotterdam	597.457
12 Deventer e.o.	112.782	54 Schagen	110.096
13 Dordrecht	157.564	55 Schiedam	183.553
14 Drenthe Zuid-Oosthoek	148.288	56 Schouwen Duiveland	29.730
15 De Kempen	406.498	57 Slingeland	72.666
16 Emmeloord	78.758	58 Sittard/Geleen	177.939
17 Enschede	200.511	59 Tiel	146.279
18 Friesland-Noord	247.435	60 Tilburg e.o.	283.754
19 Friesland-Oost	134.495	61 Utrecht	230.373
20 Friesland-Zuid-Westhoek	95.026	62 Utrecht - periferie	314.238
21 Goeree Overflakkee	42.602	63 Utrecht Zuid-West	106.004
22 Gooi- en Eemland	265.752	64 Noord-West Veluwe	104.531
23 Gorinchem	144.564	65 Voorne Putten en Rozenburg	151.649
24 Gouda	178.560	66 Wageningen	203.607
25 's-Gravenhage	533.877	67 Walcheren	109.282
26 Groningen	221.068	68 Wassenaar	26.044
27 Oostelijk-Groningen	157.131	69 West-Friesland	165.206
28 Haarlem e.o.	233.600	70 Westland	89.900
29 Haarlemmermeer	221.201	71 Woerden	66.205
30 Heerhugowaard	50.766	72 IJssel/Noord/Alblas/Lek	86.111
31 Heerenveen	110.650	73 Zaanland	148.530
32 Heerlen	250.031	74 Zeeuws Vlaanderen	107.327
33 Den Helder	75.062	75 Zoetermeer	91.862
34 Helmond	190.389	76 Noord- en Zuid-Beveland	87.869
35 Hoeksche Waard	91.160	77 Zutphen	157.376
36 's-Hertogenbosch	560.602	78 Zwolle	90.570
37 Hoogeveen	54.860	79 Zwolle- periferie	181.981
38 Hunsinga/Fivelingo/Westerkw.	201.480	80 Zwindrecht/Hendrik Ido Ambacht	60.034
39 Kamper/IJsselmuiden	107.252	81 Dronten	23.517
40 Kennemerland	134.583	82 Capelle a/d IJssel	56.973
41 Leiden	355.403	83 Bladell	26.246
42 Lelystad	58.449		

Figuur 24: Contourenkaart van de Economische Geografische Gebieden per januari 1988

Namen en inwonertallen van Economisch Geografische Gebieden per januari 1988

	aantal inwoners		aantal inwoners
1 Groninger Hoogel. en Noordel. Westerkw.	77.267	36 Overige gem. zuidelijke Veluwezoom	114.509
2 Appingedam Delfzijl	36.472	37 Oostelijke Betuwe	108.418
3 Groninger Oldambt	61.427	38 Westelijke Betuwe	103.525
4 Groninger Veenkoloniën	144.540	39 Nijmegen	145.816
5 Groninger Zuidelijk Westerkwartier	37.568	40 Gebieden om Nijmegen	100.083
6 Groninger Centrale Weidestreek	13.214	41 Land van Maas en Waal	31.197
7 Stad Groningen	167.929	42 Bommelerwaard	42.523
8 Randgebied Stad Groningen	18.340	43 Utrechtse Vallei en Eemgebied	205.667
9 Fries Zandgebied	240.683	44 Utrechtse Heuvelrug	221.739
10 Fries Weidegebied	147.860	45 Utrechts Krommerijng gebied	55.200
11 Leeuwarden	85.173	46 Nieuwegein/IJsselstein	76.168
12 Friese Bouwstreek	115.662	47 Stad Utrecht	230.373
13 Friese Waddeneilanden	9.726	48 Vechtstreek en Plassengebied in Utrecht	88.845
14 Noorddrents Randgebied	33.326	49 Utrechts Weidegebied	87.237
15 Emmen/Schoonebeek	100.008	50 Texel	12.690
16 Overige Gemeenten Drentse Veenkoloniën	52.803	51 Wieringen/Wieringermeer	19.708
17 Drentse Zandgronden	153.205	52 Overige gem. kop van Noord-Holland	84.066
18 Zuiddrents Randgebied	97.244	53 Westelijk West-Friesland	97.622
19 Noordwest-Overijssel	38.151	54 Midden- en oostelijk West-Friesland	171.028
20 IJssel-, Vecht-delta	198.923	55 Noord-Kennemerland	182.979
21 Noordoost-Overijssel	84.702	56 Noord-Hollands Midden-gewest	22.829
22 Zuidwest-Overijssel	133.085	57 Waterland	114.322
23 Enschede	144.695	58 Zaanstreek	141.016
24 Overige Gemeenten in Twente	410.441	59 IJmond	124.895
25 Urk	12.231	60 Haarlem	148.740
26 De Lijmers	91.507	61 Overige gem. Zuid-Kennemerland	64.822
27 Oude-IJsselgebied (westelijk deel)	73.347	62 Noord-Hollandse Meerlanden	140.049
28 Overige gem. westelijke Achterhoek	121.605	63 Amsterdam	691.738
29 Oude-IJsselgebied (oostelijk deel)	48.147	64 Zuidelijk Randgebied Amsterdam	99.248
30 Overige gem. oostelijke Achterhoek	99.770	65 Vechtstreek in Noord-Holland	39.399
31 Gelderse Vallei	174.519	66 Hilversum	85.150
32 IJsselmeerkust	145.983	67 Overige gem. in het Gooi	112.587
33 Apeldoorn	146.337	68 Zuidhollandse Bollenstreek	104.138
34 Overige gem. oostelijke Veluwezoom	108.217	69 Katwijk/Rijnsburg/Valkenburg	55.680
35 Arnhem	128.107	70 Leiden	107.893
		71 Randgebied Leiden	75.501

Namen en inwonertallen van Economisch Geografische Gebieden per januari 1988

	aantal inwoners		aantal inwoners
72 Noordelijke Veenstreek in Zuid-Holland	50.064	102 Bergen op Zoom/Roosendaal e.o.	195.834
73 Rijnstreek Zuid-Holland	134.367	103 Breda	120.212
74 Gouda en omstreken	107.340	104 Gebied om Breda	158.100
75 Krimpenerwaard	51.992	105 Land van Altena	48.256
76 Industriegebied Alblasserwaard	119.975	106 Langstraat	62.285
77 Overige gem. Alblasserwaard	32.447	107 Tilburg	154.425
78 Vijfheerenlanden	50.344	108 Gebied om Tilburg	155.064
79 's-Gravenhage	444.313	109 's-Hertogenbosch/Vught	113.573
80 Randgebied 's-Gravenhage	147.837	110 Gebied om 's-Hertogenbosch	113.262
81 Westland	104.144	111 Maaskant	100.915
82 Delft	88.074	112 Midden-Meijerij	133.538
83 Midden Zuid-Holland	156.895	113 Eindhoven	191.002
84 Rotterdam	574.299	114 Randgebied Eindhoven	146.712
85 Ind. geb. ten noorden van de Nw. Waterweg	177.415	115 Industriegebied Helmond	96.043
86 Westelijk IJsselmonde	36.880	116 Kempenland	64.386
87 Oostelijk IJsselmonde	106.233	117 Valkenswaard en oostelijke randgeb. gem.	63.230
88 Oostelijk randgebied Rotterdam	103.100	118 Brabantse Peel	85.807
89 Eiland van Dordrecht	107.871	119 Land van Cuyk	80.079
90 Hoeksche Waard	77.361	120 Noord-Limburg	118.807
91 Voorne-Putten en Rozenburg	151.649	121 Industriegebied Venlo	100.228
92 Goeree en Overflakkee	42.602	122 Midden-Limburg ten oosten van de Maas	102.169
93 Schouwen-Duiveland	29.730	123 Midden-Limburg ten westen van de Maas	142.756
94 Sint Philipsland en Tholen	21.293	124 Westelijke Mijnstreek	160.936
95 Kanaalzone Walcheren	83.648	125 Oostelijke Mijnstreek	267.034
96 Overige gemeenten Walcheren	25.634	126 Maastricht	115.782
97 Noord- en Zuid-Beveland	87.869	127 Overige gemeenten Zuid-Limburg	87.712
98 West-Zeeuwsch-Vlaanderen	24.923	128 Noordoostpolder	37.795
99 Kanaalzone Zeeuwsch-Vlaanderen	56.312	129 Zuidelijke IJsselmeerpolders	143.713
100 Oost-Zeeuwsch-Vlaanderen	26.092		
101 N.W. Zeekleigebied in Noord-Brabant	73.557		

11. LITERATUUR

- DAM, F. VAN en L. HINGSTMAN (1987). Cijfers uit de registratie van beroepen in de eerstelijnsgezondheidszorg 1987. NIVEL, Utrecht
- DAM, F. VAN en L. HINGSTMAN (1988). Pas afgestudeerde fysiotherapeuten op zoek naar een baan? Een onderzoek naar het wel en wee van in 1985 en 1986 afgestudeerde fysiotherapeuten op de arbeidsmarkt. NIVEL, Utrecht
- HARTS, J.J. (1979). De structuurnota, een sociaal-geografische analyse van een gebied. Geografisch Instituut Rijksuniversiteit Utrecht
- HINGSTMAN, L. en H. BOON (1986). Fysiotherapeuten in de Eerstelijnsgezondheidszorg: aantallen, samenstelling en geografische spreiding. NIVEL, Utrecht

